

از اندیشه تا تصمیم

مشروح جلسات کمیسیون های تخصصی اتاق ایران

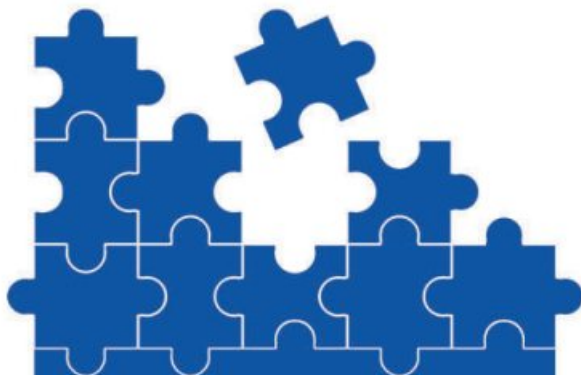
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

Iran Chamber Of Commerce, Industries, Mines & Agriculture

מסורת
ואמונה

از اندیشه تا تصمیم

مشروح جلسات کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران

عنوان و نام پدیدآورنده: از اندیشه تا تصمیم- مشروح جلسات کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران / کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران

مشخصات قاهره: قطع رقعی - ۱۲۸ صفحه - چاپ رنگی

موضوعات: اقتصاد - انرژی - صادرات غیرنفتی - حقوقی - حمل و نقل - گمرک - خدمات فنی - سرمایه‌گذاری - صنایع غذایی - صنعت - فناوری اطلاعات - واردات - هنر و صنایع دستی - کشاورزی - گردشگری - مالیات - تامین اجتماعی - معدن - واردات

عنوان کتاب: از اندیشه تا تصمیم- مشروح جلسات
کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران

مؤلف: کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران

ناظر تولید: محسن ملایی

مشاور محتوایی: نیما شایان

ویراستار: راحله بختیاری

گردآورنده: سحر احمدی‌نژاد

ناشر: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

صفحه آرای و طراح جلد: نادر سلیمانی

عکس از: محمدعلی مهدی، بهاره تقی‌آبادی

نوبت چاپ: نخست

شماره تماس: ۰۲۱۸۵۷۳۰۰۰۰

پایگاه اینترنتی: www.iccima.ir

پست الکترونیکی: info@iccima.ir

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

از اندیشه تا تصمیم

مشروح جلسات کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران

فهرست

۵	مقدمه
۶	کمیسیون اقتصاد کلان
۱۴	کمیسیون انرژی و کمیسیون استاندارد، محیط زیست، توسعه پایدار و آب
۲۵	کمیسیون توسعه صادرات غیر نفتی
۲۶	کمیسیون حقوقی، حمایت های قضایی و مقرراتی
۳۲	کمیسیون حمل و نقل، ترانزیت و لجستیک و کمیسیون گمرک
۴۵	کمیسیون خدمات فنی، مهندسی و احداث
۴۸	کمیسیون سرمایه گذاری و تأمین مالی
۵۸	کمیسیون صنایع غذایی
۶۴	کمیسیون صنعت
۷۵	کمیسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات
۸۴	کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی
۹۲	کمیسیون کشاورزی
۹۸	کمیسیون گردشگری
۱۰۸	کمیسیون مالیات، کار و تأمین اجتماعی
۱۱۴	کمیسیون معدن و صنایع معدنی
۱۲۵	کمیسیون مدیریت واردات
۱۲۴	کمیسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی

مقدمه

در اتاق ایران (عالی ترین نهاد نمایندگی بخش خصوصی کشور)، گفت‌وگو نه تشریفات اداری که زیربنای تصمیم‌سازی است.

کمیسیون‌های تخصصی، میدان واقعی شکل‌گیری اندیشه‌ی جمعی‌اند؛ جایی که تجربه‌ی فعالان اقتصادی، شناخت کارشناسان و دغدغه‌ی تولیدکنندگان و تجار در کنار هم می‌نشیند تا از میان تنوع دیدگاه‌ها، حقیقت مسئله و راه‌حل ممکن زاده شود.

کتابی که پیش رو دارید، ثبت دقیق و صادقانه‌ی همین فرآیند است. در این صفحات، نه گزیده‌ای از تصمیم‌ها، که مسیر رسیدن به آن‌ها دیده می‌شود؛ گفت‌وگوهای پرنکته، گاه پرچالش، اما همیشه هدفمند. این مجموعه نشان می‌دهد تصمیمات اتاق ایران چگونه از دل تضارب آراء و نقد متقابل به جمع‌بندی می‌رسند و چگونه اتاق، به پشتوانه‌ی این فرایند، به مرجع معتبر نظر کارشناسی در سطح ملی بدل شده است.

انتشار مشروح مذاکرات کمیسیون‌ها، گامی است برای نهادینه کردن شفافیت و مسئولیت‌پذیری در نظام مشورت و مطالبه‌گری بخش خصوصی. این کتاب، صرفاً حافظه‌ی مکتوب جلسات نیست؛ گواهی است بر بلوغ نهادی اتاق ایران، که باور دارد رشد اقتصادی و اصلاح سیاست‌ها، از مسیر گفت‌وگو و خرد جمعی می‌گذرد.

در روزگاری که اختلاف نظر گاه به فاصله تعبیر می‌شود، این مجموعه یادآور آن است که هم کلامی، سرچشمه‌ی روشن‌بینی است و گفت‌وگو، ابزار اصلی سیاست‌ورزی مسئولانه.

این اثر را به همه‌ی آنان تقدیم می‌کنم که با صداقت، دانش و پایداری در جلسات کمیسیون‌ها سخن گفتند، اندیشیدند و مسیر آینده را روشن‌تر کردند.

پیام باقری

نایب‌رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

کمیسیون اقتصاد کلان

اتحاد بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

گزارش مشروح نشست کمیسیون تخصصی اقتصاد کلان (۲۷ مهر ۱۴۰۴)

این نشست که با حضور اعضای محترم کمیسیون و نمایندگان بخش‌های مختلف اقتصادی برگزار گردید. هدف اصلی از برگزاری این جلسه، بررسی آخرین تحولات اقتصادی کلان کشور، واکاوی چالش‌های پیش‌روی تولید و تجارت، و ارائه پیشنهادها و سیاستی جهت بهبود فضای کسب‌وکار و ثبات اقتصادی بود. مهم‌ترین محورهای بحث‌شده در این جلسه شامل: تحلیل شاخص‌های کلان اقتصادی از جمله رشد، تورم و بازار ارز، بررسی موانع تأمین مالی و سرمایه‌گذاری، بحث درباره کارایی برنامه‌های توسعه، و همچنین طرح پیشنهاد ایجاد سامانه هوشمند پایش یکپارچه اقتصاد کلان می‌باشد.

تحلیل شاخص‌های کلان و فضای سیاسی اقتصادی

آقای حسن پور:

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در گزارش اخیر خود، رشد اقتصادی نیمه سال جاری را منفی ۰.۳ درصد برآورد کرده است. این در حالی است که بانک جهانی نیز رشد اقتصادی ایران برای سال جاری میلادی را منفی ۱.۷ درصد پیش‌بینی نموده است.

آقای آقائی:

در زمینه تحولات اخیر سیاسی و اقتصادی، اخباری مبنی بر توقیف یک کشتی حامل گاز مایع (LPG) تحت پرچم کامرون مطرح شده که منابع غیررسمی ادعا می‌کنند محموله آن متعلق به ایران بوده است. اگرچه مقامات رسمی ایرانی، آمریکایی و اسرائیلی هیچ اعلام موضعی نداشته‌اند، اما این رویداد توانسته است اثرات هیجانی کوتاه‌مدتی بر بازار ارز داشته باشد. نوسانات اخیر در نرخ ارز، از جمله کاهش حدود ۳۰۰۰ تومانی دیروز و جبران نسبی آن امروز، نیازمند رصد دقیق است. بحث حقوقی مربوط به پایان قطعه‌نامه ۲۹۳۱ در ۲۶ مهر ماه نیز از دیگر موضوعات مهم است. اگر تیم دیپلماتیک کشور بتواند جامعه جهانی، به‌ویژه کشورهای اروپایی، را متقاعد کند که این قطعه‌نامه ماهیت حقوقی خود را از دست داده است، می‌توان اثر روانی مثبت کوتاه‌مدتی ایجاد نمود، اما وقوع یک تغییر بنیادین در اقتصاد بعید به نظر می‌رسد؛ چرا که محدودیت‌های اصلی از جمله موانع صادرات نفت و درآمدهای محدود ارزی کماکان پابرجاست.

در خصوص بازار سرمایه، شاهد رشد شاخص بورس در بیست روز اخیر از حدود دو میلیون و پانصد هزار واحد به نزدیک سه میلیون و هشتاد هزار واحد بوده‌ایم. این در حالی است

که هیچ تغییر بنیادین مثبتی در اصول پایه‌ای اقتصادی رخ نداده است. اندازه بازار سرمایه با احتساب نرخ دلار کاهش یافته و این سؤال مطرح است که این تحولات تا چه حد مثبتی بر بهبود بنیادی است. در شرایط کنونی، شاخص بورس می‌تواند یکی از نشانگرهای ثبات باشد، چرا که معمولاً با نرخ ارز در ارتباط است و افزایش نرخ ارز می‌تواند به نفع شرکت‌های صادرات‌محور باشد.

ارزیابی عملکرد برنامه هفتم توسعه و چالش‌های صنعتی

خانم صمدیان:

مرکز پژوهش‌های مجلس اقدام ارزشمندی را با ارزیابی عملکرد برنامه هفتم توسعه در نخستین سال اجرای آن انجام داده است. بر اساس این گزارش، این برنامه در عمل محقق نشده و از اهداف تعیین‌شده خود عقب است. رشد اقتصادی هدف‌گذاری‌شده ۸ درصدی محقق نشده و در نیمه اول سال ۱۴۰۴ شاهد رشد منفی ۰.۳ درصدی بوده‌ایم. شاخص بهره‌وری که قرار بود ۳۵ درصد رشد داشته باشد، تنها ۱.۹ درصد محقق شده است. علت اصلی عدم تحقق اهداف، کمبود منابع مالی عنوان شده است. در بخش صنعت و معدن (فصل ده برنامه)، دلایل عدم موفقیت به نبود سند استراتژی توسعه صنعتی، مأموریت‌محور نبودن سازمان‌های توسعه‌ای و فقدان سیاست‌های بخشی برای صنایع اولویت‌دار نسبت داده شده است. متأسفانه کیفیت اسناد بالادستی از جمله سند استراتژی توسعه صنعتی نیز مورد نقد جدی است.

فرج الله معاری:

وضعیت اقتصادی مطلوب نیست و به نظر نمی‌رسد در کوتاه‌مدت اتفاق خاص مثبتی در حال رخ دادن باشد. کسب‌وکارها باید به سرعت برای تدوین برنامه‌های جایگزین (C and Plan B) اقدام نمایند و به‌ویژه برای مواجهه با احتمال قطعی برق و گاز و محدودیت آب در زمستان پیش‌رو، از

بنگاه‌های توزیع پول تبدیل شده‌اند. علت اصلی این است که تشکیل سرمایه ثابت خالص در بخش صنعت باید از میزان استهلاک سالانه آن پیشی بگیرد تا عدد معقولی حاصل شود، که این امر محقق نشده است. این یکی از دلایل اصلی مشکلات کنونی صنعت برق است.

فرج‌الله معماری:

اقتصاد ایران وابستگی شدید به نفت دارد، به‌طوری که برآورد‌ها نشان می‌دهد ۸۵ درصد درآمدهای مالیاتی رابطه مستقیم با درآمدهای دارند. حتی صادرات غیرنفتی کنونی ما، از جمله محصولات پتروشیمی، فولاد، سیمان و سایر اقلام عمدتاً متکی بر انرژی، دستمزد و مواد اولیه نسبتاً ارزان است و از مزیت رقابتی واقعی و خلق ارزش افزوده بالا می‌تواند برخوردار نباشد.

چالش‌های قیمت‌گذاری و تأمین کالاهای اساسی

آقای حمیدیان:

سؤال اینجاست که دولت تا هفته گذشته ارز ترجیحی ۲۸,۵۰۰ تومانی برای واردات گوشت اختصاص داده بود. با احتساب قیمت جهانی گوشت گوساله (۳.۲ دلار) و هزینه حمل (۰.۸ دلار)، کل هزینه هر کیلوگرم به حدود ۴ دلار می‌رسد که با نرخ ارز ۳۰,۰۰۰ تومانی (به‌علاوه ۲,۰۰۰ تومان هزینه جابجایی)، قیمت تمام‌شده باید حدود ۱۲۰,۰۰۰ تومان باشد. با این حال، قیمت فروش همین محصول در فروشگاه‌های شهروند و رفاه در هفته گذشته ۸۱۰,۰۰۰ تومان ثبت شده است. حتی اگر واردات با نرخ ارز آزاد انجام شود، قیمت نباید از ۴۰۰,۰۰۰ تومان تجاوز کند. این شکاف قیمتی عظیم نیازمند توضیح و رسیدگی فوری است.

مشکلات بنگاه‌های تولیدی در تأمین نهاده‌های انرژی

به عنوان مثال، در واحد تولیدی خود ما، ماهانه ۵۵,۰۰۰ لیتر سوخت مصرف می‌شود. برای دریافت سهمیه ۲۵,۰۰۰ لیتری، باید یک کارمند به‌طور کامل سه روز اول ماه را صرف ثبت در سامانه‌های مختلف (مالیاتی، تأمین

هم اکنون تمهیدات لازم از جمله تأمین منابع گرمایشی جایگزین را در نظر بگیرند.

تحلیل بازار طلا و تأثیر ریسک‌های سیاسی جهانی

فرج‌الله معماری در ادامه بیان نمودند:

در شرایط کنونی، قیمت طلا روندی صعودی و سریع را تجربه می‌کند. هنگامی که ریسک سیاسی افزایش می‌یابد، سرمایه‌گذاران تمایل به تشکیل سبد دارایی‌هایی پیدا می‌کنند که در آن، طلا به عنوان یک پناهگاه امن خودنمایی می‌کند. رفتارها و اظهارات سیاسی مقاماتی مانند آقای ترامپ نیز در سطح بین‌المللی بر این بازار تأثیر جدی می‌گذارد. طلا دارای محدودیت در عرضه است، مگر آنکه از ذخایر بانک‌ها استفاده شود، که خود سیاستی پیچیده است. عرضه جدید فرآیندی زمان‌بر است. قیمت طلا در ایران متأثر از قیمت دلار و قیمت اونس جهانی است، اما نباید از تأثیر تورم افسارگسیخته داخلی بر آن غافل بود.

دستاوردها و چالش‌های اقتصاد ایران در پنج دهه گذشته

آقای زارعی فرکوش:

در پاسخ به این سؤال که آیا در پنجاه سال گذشته نقاط قوتی در اقتصاد کلان داشته‌ایم، باید با قاطعیت اعلام کرد که بله، داشته‌ایم. برای مثال، در سه مقطع مختلف، حجم اقتصاد ایران (GDP) از اقتصاد ترکیه و عربستان سعودی بزرگ‌تر بوده است.

آقای حمیدیان:

در حوزه شاخص توسعه صنعتی و تشکیل سرمایه ثابت بخش صنعت، در دوران قبل از انقلاب (برنامه‌های چهارم و پنجم عمرانی) این شاخص مثبت بود و رکورد ۱۳ درصدی مربوط به سال‌های ۱۳۴۵ یا ۱۳۴۶ است. پس از انقلاب، تنها در یک دوره (سال‌های دفاع مقدس) این شاخص در حدود ۳ درصد مثبت بود. جالب آنکه اولین برنامه توسعه پس از انقلاب در سال ۱۳۶۸ تصویب شد، اما به‌طورکلی برنامه‌های توسعه توانسته‌اند در جهت صنعتی کردن کشور و محقق ساختن مفهوم توسعه موفق عمل کنند و بیشتر به

برخوردار است و ضرورت دارد مواضع و دیدگاه های اقتصادی اتاق بازرگانی ایران از سوی هیئت رئیسه تنظیم و اراعه گردد

آقای حمیدیان:

در تمام دنیا، سیاست های تجاری هستند که سیاست های پولی و بانکی را شکل می دهند. اما در ایران، این سیاست پولی است که تمام اقتصاد را رقم می زند. اولویت نظام، کنترل تورم شده است، در حالی که همین سیاست ها خود مولد تورم هستند. شورای عالی صادرات تشکیل نمی شود و صادرکننده که روزی سرباز اقتصاد بود، امروز ممکن است به عنوان بزهکار دارای پرونده در پلیس مبارزه با مفاسد اقتصادی باشد. بحث «حکمرانی اقتصادی مطلوب» و تغییر آن، از موضوعات محوری است که باید به آن پرداخته شود.

پیشنهاد تشکیل کارگروه های تخصصی جدید

آقای رئوفی:

پیشنهاد می شود کارگروه های تخصصی جدیدی در کمیسیون اقتصاد کلان تشکیل شوند. یک مورد، «کارگروه هوش مصنوعی» است که به بررسی کاربردهای هوش مصنوعی در تسهیل امور اقتصاد کلان می پردازد. مورد دیگر، «کارگروه آموزشی» است که می تواند به برگزاری نشست های تخصصی در این حوزه بپردازد.

فرج الله معماری:

عناوین پیشنهادی برای کارگروه ها می تواند به این شرح باشد:

۱- کارگروه نظام پولی، مالی

۲- کارگروه نظام ارزی و مالی بین الملل

۳- کارگروه تأمین مالی تولید و سرمایه گذاری

اگرچه کمیسیون های تخصصی دیگری نیز در اتاق وجود دارند، اما کمیسیون اقتصاد کلان می تواند نگاهی کلان به این موضوعات داشته باشد.

خانم صمدیان:

به نظر می رسد جای یک «کمیته برنامه و بودجه» در کمیسیون اقتصاد کلان خالی است. این کمیته می تواند متولی اصلی بررسی برنامه هفتم و بودجه های سنواتی

اجتماعی و ... کند. سپس باید مبلغ آن نقداً پرداخت شود، اما سوخت در کارخانه تحویل داده نمی شود. پس از گذشت حدود ده روز، اعلام می کنند که وسیله نقلیه برای حمل در دسترس نیست و خود واحد تولیدی باید ماشین اجاره کند. این در حالی است که در تجربه موازی در شهرستان جهرم، تأمین گازوئیل مورد نیاز کمتر از ۵ تا ۶ ساعت و به صورت داغ از پالایشگاه و حتی با امکان تأخیر در پرداخت، به راحتی انجام می پذیرد. این ناکارآمدی سیستم اداری و توزیع، بستر فساد را به صورت خودکار ایجاد می کند. وقتی شکاف بزرگی بین حقوق پایه (۲۵ میلیون تومان) و خط فقر (۷۵ میلیون تومان) وجود دارد، این بستر به طور خودکار زمینه ساز فساد می شود.

لزوم هماهنگی سیاست گذاری کلان و نگاه فرابخشی

خانم صمدیان:

بر اساس تجربه در مرکز پژوهش ها، لازم است سیاست گذاری ها هم در سطح کلان و هم در سطح بخشی رصد شوند. برای مثال، در بحث «حذف معافیت مالیاتی صادرات مواد خام و نیمه خام و وضع عوارض»، کمیسیون صنعت موافق این اقدام برای تقویت زنجیره ارزش در کشور است. در مقابل، کمیسیون معادن اعتقاد دارد این امر باعث تعطیلی معادن کوچک می شود که سرمایه گذاری خود را بر اساس معافیت های قبلی انجام داده اند و در داخل نیز کشش لازم برای تکمیل زنجیره ارزش وجود ندارد. اینجا ضرورت یک نهاد یا کمیته فرابخشی که بتواند منافع جمعی بخش های مختلف را در یک چارچوب کلان نگر تلفیق کند، آشکار می شود. اتاق ایران به عنوان نماینده بخش خصوصی باید بتواند یک موضوع واحد و منسجم ارائه دهد.

فرج الله معماری:

یکی از معضلات اتاق، اتخاذ مواضع متفاوت توسط کمیسیون های مختلف مانند کمیسیون صادرات و واردات است. این موضوع حتی برای هیئت رئیسه نیز از اهمیت خاصی

محور» کمک شایانی کند. پروپوزال فنی این طرح به همراه زمان‌بندی اجرای ۶ ماهه تا یکساله تهیه شده است.

آقای زارعی فرکوش:

سؤال این است که با توجه به پیشرفت روزافزون موتورهای هوش مصنوعی مانند ChatGPT، آیا ممکن است این پلتفرم‌ها در آینده نزدیک خودشان بتوانند این داده‌ها را از وب جمع‌آوری کرده و با طرح ما رقابت کنند؟

آقای رئوفی:

هوش مصنوعی‌های عمومی مانند ChatGPT به صورت خاص بر روی کیس‌های اختصاصی مانند این متمرکز نمی‌شوند. مزیت رقابتی طرح ما در کنترل منابع داده (اعتبارسنجی و اعتماد به داده) و تمرکز بر پایگاه‌های داده رسمی ایران است که دسترسی به آن‌ها برای هوش مصنوعی‌های عمومی بدون اجازه میسر نیست. ما قابلیت اطمینان (Reliability) داده‌های خروجی را تضمین می‌کنیم.

خانم صمدیان:

موافق انجام این کار ارزشمند هستم، اما لازم است از موازی‌کاری جلوگیری شود. مرکز پژوهش‌های مجلس نیز پروژه‌ای با دانشگاه تربیت مدرس تحت عنوان «پایش و ارزیابی فضای کسب و کار استان‌ها» دارد. پیشنهاد می‌شود حتماً با مرکز پژوهش‌ها هماهنگی لازم صورت پذیرد.

فرج‌الله معماری:

اولین اقدام، هماهنگی با مرکز پژوهش‌ها و جلوگیری از موازی‌کاری است. باید از آن‌ها دعوت شود تا نماینده‌ای در جلسات کمیسیون داشته باشند. اگر آن‌ها در حال پیشبرد این پروژه هستند، کمیسیون می‌تواند نقش مشورتی و حمایتی ایفا کند. ما یک نهاد اجرایی نیستیم، بلکه می‌توانیم این پیشنهاد را به اتاق ارائه دهیم.

آقای رئوفی:

این ایده در نهادهای مختلفی مانند مرکز پژوهش‌های مجلس، موسسه نیاوران و ... مطرح شده، اما متأسفانه به دلیل نبود یک متولی مشخص، معمولاً ناتمام می‌ماند. این طرح یک ضرورت ملی است که متولی جدی برای آن وجود ندارد.

باشد تا همراستایی و تلفیق بین سیاست‌های بخشی و ملاحظات کلان ایجاد کند.

فرج‌الله معماری:

پیشنهاد نهایی این است که کارگروه‌ها به صورت زیر دسته‌بندی شوند:

کمیته ترکیبی «پولی و مالی»

کمیته «ارزی و مالی بین‌الملل»

کمیته «تأمین مالی تولید و سرمایه‌گذاری»

بحث تأمین مالی برای خروج اقتصاد از رکود و تداوم حیات اقتصادی امری حیاتی است.

ارائه پروپوزال سامانه هوشمند پایش اقتصاد

کلان و معیشت

آقای رئوفی:

طبق برنامه دوساله کمیسیون، پروپوزال «سامانه هوشمند پایش اقتصاد کلان و معیشت» ارائه شده است. هدف اصلی، ایجاد یک داشبورد یکپارچه برای رصد ثبات اقتصاد کلان و تاب‌آوری خانوارها است. در حال حاضر، داده‌های اقتصادی توسط مراجع مختلفی مانند مرکز آمار ایران، بانک مرکزی و وزارت صمت به صورت پراکنده و غالباً در قالب فایل‌های غیرقابل پردازش (مانند PDF) منتشر می‌شوند که دسترسی و تحلیل را برای فعالان اقتصادی دشوار می‌سازد.

مزایای این سامانه عبارتند از:

۱- یکپارچه‌سازی داده‌ها: جمع‌آوری داده‌ها از پایگاه‌های مختلف در یک محیط واحد

۲- دستیار هوش مصنوعی: امکان پرسش به زبان طبیعی (مثلاً «نرخ تورم شهرریور ۱۴۰۴ چقدر بود؟») و دریافت پاسخ مبتنی بر داده‌های رسمی

۳- تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی: ارائه تحلیل‌های توصیفی، روندها و حتی پیش‌بینی‌های کوتاه‌مدت شاخص‌ها با تعیین باند خطا

۴- شفافیت و سیاست داده‌باز: قراردادن داده‌ها در دسترس عموم به صورت شفاف و ساختاریافته

۵- مقیاس‌پذیری و درآمدزایی: امکان استفاده نهادهای حاکمیتی، دانشگاه‌ها، بنگاه‌های اقتصادی و حتی امکان دریافت حق اشتراک از کاربران خاص
این سامانه می‌تواند به «حکمرانی داده

انرژی پایدار: برنامه‌ریزی فوری برای جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در حوزه انرژی با اصلاح نرخ‌ها و تضامین لازم، برای جلوگیری از بحران کم‌بود انرژی در افق ۶ تا ۱۰ سال آینده.

ج) حوزه توسعه منابع انسانی و فناوری:

آموزش و توانمندسازی:
تشکیل کارگروه آموزشی برای برگزاری نشست‌های تخصصی در حوزه اقتصاد کلان و هوش مصنوعی.
بکارگیری فناوری:
تشکیل کارگروه «هوش مصنوعی» برای بررسی و بکارگیری ابزارهای نوین در تحلیل و پیش‌بینی اقتصادی.

د) حوزه انسجام بخشی و نمایندگی:

وحدت رویه در اتاق:
تقویت نقش رئیسی کمسیون اقتصاد کلان برای ایجاد هماهنگی بین کمسیون‌های تخصصی مختلف (مانند صنعت، معدن، بازرگانی) و خروج از موازی‌کاری و ارائه مواضع متضاد. پیشنهاد تشکیل «کمیته برنامه و بودجه» در دل کمسیون برای همراستاسازی سیاست‌ها.
نظارت بر برنامه توسعه:
پایش مستمر و منتقدانه عملکرد برنامه هفتم توسعه و ارائه گزارش‌های دوره‌ای به مجلس و دولت.

کمسیون اقتصاد کلان اتاق بازرگانی ایران مصمم است این پیشنهادها را در قالب طرح‌های مشخص پیگیری نموده و نتایج آن را در جلسات آتی ارائه نماید.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمسیون

در پایان این جلسه، مهم‌ترین یافته‌ها و پیشنهادهای عملیاتی به شرح زیر جمع‌بندی می‌شود:

الف) حوزه سیاست‌گذاری کلان و حکمرانی اقتصادی:

بازنگری در اولویت‌های سیاستی:
تغییر پارادایم از محوریت سیاست پولی برای کنترل تورم به سمت محوریت سیاست‌های تجاری و صنعتی برای توسعه پایدار.
شفافیت آمار و داده:

پیگیری جدی ایجاد «سامانه هوشمند پایش یکپارچه اقتصاد کلان و معیشت» با اولویت هماهنگی با مرکز پژوهش‌های مجلس به عنوان یک پروژه ملی و جلوگیری از موازی‌کاری.

تقویت دیپلماسی اقتصادی:
فعال‌سازی همه ظرفیت‌های دیپلماتیک برای مدیریت تحریم‌ها و کاهش ریسک‌های ژئوپلیتیک.

احیای نهادهای تصمیم‌گیر:
تشکیل فوری شورای عالی صادرات و شورای عالی اقتصاد با اختیارات و عملکرد واقعی.

ب) حوزه بهبود فضای کسب‌وکار و تولید:

رفع موانع تولید:
ساماندهی و اصلاح فرآیندهای اداری و توزیع نهادهای اساسی (مانند حامل‌های انرژی) برای کاهش هزینه‌های مبادله و مقابله با بسترهای فساد.

تأمین مالی:
ایجاد کارگروه تخصصی «تأمین مالی تولید و سرمایه‌گذاری» برای طراحی سازوکارهای نوین تأمین مالی و خروج بخش واقعی اقتصاد از رکود.

ثبات قیمت‌ها:
بررسی و شفاف‌سازی علل شکاف شدید بین قیمت تمام‌شده و قیمت فروش کالاهای اساسی (مانند گوشت) و اتخاذ اقدامات اصلاحی.

کمیسیون انرژی و کمیسیون استاندارد، محیط زیست، توسعه پایدار و آب

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

گزارش رسمی جلسه مشترک کمیسیون انرژی و کمیسیون استاندارد، محیط زیست، توسعه پایدار و آب اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

این جلسه مشترک به منظور بررسی و جمع‌بندی فعالیت‌های انجام‌شده در حوزه‌های انرژی، کاهش انتشار کربن و محیط زیست، به‌ویژه در زمینه حضور بخش خصوصی در عرصه‌های بین‌المللی مانند کنفرانس اقلیمی کاپ (COP) و همچنین تحلیل چالش‌های داخلی حوزه انرژی از قبیل قیمت‌گذاری حامل‌های انرژی، مدیریت مصرف و سرمایه‌گذاری در بخش برق تشکیل شد. در این نشست، راهبردهای آتی و اولویت‌های کاری کمیسیون‌های مرتبط نیز مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

سخنرانی آغازین: اهداف و کلیات جلسه

آرش نجفی (رئیس کمیسیون انرژی):

جلسه امروز با محوریت موضوع «کربن» و فعالیت‌های مشترکی که از سال گذشته با همکاری آقایان دکتر پدیدار، دکتر تاجیک و سایر همکاران آغاز شد، تشکیل شده است. نقطه عطف این فعالیت‌ها، حضور رسمی بخش خصوصی ایران در بخش «آبی» کنفرانس کاپ در کشور آذربایجان بود که منجر به تبادل اطلاعات و پیگیری‌های بعدی گردید. هدف امروز، جمع‌بندی این اقدامات و دریافت گزارش جامع از آقای دکتر افاضلی در خصوص چشم‌اندازهای پیش‌رو است.

امسال، اگرچه امید چندانی برای حضور پررنگ در کنفرانس «کاپ ۳۰» در برزیل وجود ندارد، اما برای حضور جدی و مؤثر در کنفرانس سال آینده در ترکیه هدف‌گذاری شده است. تشکیل کارگروهی رسمی برای سال آینده تحت مدیریت آقای افاضلی از دیگر تصمیمات این جلسه است.

خوشبختانه با وجود عدم انسجام کامل در سطح کشور، نتایج مثبتی در زمینه کاهش تولید کربن حاصل شده و به نظر می‌رسد توانسته‌ایم تعهدات خود در پیمان پاریس را ایفا کنیم. جمع‌بندی گزارش‌های سازمان انرژی اتمی و فعالان اقتصادی بخش خصوصی در این حوزه توسط آقای دکتر افاضلی ارائه خواهد شد. جالب توجه است که در دیداری با مسئولین صنایع عراق، مشخص شد این کشور نیز فراتر از تعهدات کربن خود در پیمان پاریس عمل کرده است.

پیش از ورود به جزئیات، خلاصه‌ای از گزارش ارائه‌شده در هیئت نمایندگان درباره روند تورم در کشور عرضه می‌شود. آمارهای رسمی مرکز آمار ایران از سال ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳

نشان می‌دهد که قیمت کالاهای اساسی مانند نان (۱۲۰۰٪)، گوشت و پروتئین (۲۱۰۰٪) و به طور متوسط کلیه کالاها (بین ۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰ درصد) افزایش یافته است. روند صعودی قیمت‌ها عمدتاً از سال ۱۳۹۸ آغاز شده است. نکته حائز اهمیت، ثابت‌نگه‌داشتن نسبی قیمت بنزین در مقابل این افزایش‌های نجومی است؛ حال آن‌که به نظر می‌رسد شوک اولیه تورم از افزایش قیمت بنزین در همان سال آغاز شده است.

تحلیل‌ها حاکی از آن است که افزایش نقدینگی یکی از عوامل اصلی تشدید تورم بوده است. بنابراین، راهکار اصلاح قیمت حامل‌های انرژی نه افزایش ناگهانی، بلکه آغاز فرآیند با «مدیریت کاهش مصرف» است تا بستر لازم برای افزایش تدریجی قیمت‌ها تا رسیدن به نقطه تعادل فراهم آید. این یک نقشه راه شماتیک برای دستیابی به فرآیندی پایدار در جهت هدفمندسازی یارانه‌ها است.

تحلیل روندهای کلان اقتصادی و انرژی

نمودارهای رشد نقدینگی کشور از سال ۱۳۸۹، رابطه مستقیم بین افزایش نقدینگی و نرخ تورم را به وضوح نشان می‌دهند. بخشی از این تزریق نقدینگی، ناشی از پرداخت یارانه‌ها به صورت ماهانه (۴۴۰۰ میلیارد تومان) بوده است. منحنی رشد قیمت‌ها و تورم کاملاً با منحنی افزایش نقدینگی مطابقت دارد.

در ادامه، با افزودن نمودار قیمت برق صنعتی به این تحلیل، مشاهده می‌شود که قیمت برق نیز روندی افزایشی داشته است. دولت مدعی است که دیگر یارانه‌ای به بخش صنعت پرداخت نمی‌کند و نرخ برق را در دو پلکان افزایشی از سال ۱۴۰۰ برنامه‌ریزی کرده است. اگرچه این افزایش قیمت در راستای واقعی‌سازی قیمت‌ها ضروری به نظر می‌رسد، اما مشکل اصلی در «عدم تزریق درآمدهای حاصل از این افزایش به صنعت برق» است.

مايع چيست؟ با توجه به حساسيت جامعه و ابلاغيه‌هاى اخير دولت، نظر كميسيون در اين زمينه چيست؟

آرش نجفى (رئيس كميسيون انرژى):

اگرچه به ما توصيه شده كه در مورد افزايش قيمت بنزين اظهارنظر مشخصى نداشته باشيم، اما واقعيت آمارها نشان مى‌دهد جامعه ايرانى تورم هزاردرصدى را تحمل كرده بدون آن كه آشوب عمومى رخ دهد. حساسيت نسبت به بنزين بيشتر از جانب گروه‌هاى ذى‌نفع خاصى است كه با اجير كردن عده‌اى امكان ايجاد التهاب را دارند. جامعه واقعى در قبال اصلاح قيمت يك كالاي نامتعارف، نبايد واكنش شديدى نشان دهد.

طرح پيشنهادهى اين كميسيون، افزايش «پلكانى» قيمت است. در شرايطى كه نرخ دلار حدود ۵۰ تومان بود، پيشنهاده شد قيمت سه سال به ترتيب به ۲۵، ۲۰ و ۳۰ هزار تومان افزايش يابد. به عنوان مثال، در مرحله اول، براى ۴۰ ليتر بنزين، دولت ۱۷۰۰۰ تومان يارانه بپردازد و مصرف‌كننده ۳۰۰۰ تومان پرداخت كند. اين طرح براى مصرف ۹۰ ميليون ليتر در روز طراحى شده و مابقى (تا سقف ۱۳۰ ميليون ليتر) با قيمت كامل به فروش مى‌رسد. در سال دوم، يارانه به صورت نقدي به خانوارها داده مى‌شود تا عدالت بيشتر رعايت شود. اين طرح مى‌تواند به كنترل نقدى نيز كمك كند. البته ميزان عملياتى شدن اين پيشنهاده، منوط به مصلحت‌اندیشى در هيئت نمايندگان است.

تاكيد بر راهكار بهينه‌سازى به جاي افزايش قيمت

توحيد صدرتژاد (رئيس كميسيون استاندارد، محيط‌زيست اتاق بازرگانى ايران):

بايد به اين نكته توجه كرد كه افزايش قيمت حامل‌هاى انرژى تنها يك عدد ساده نيست، بلكه اثرات تورمى زنجيره‌اى و تصاعدى بر تمامى نهاده‌ها و معيشت مردم دارد. دولت به عنوان بزرگ‌ترين توليدكننده و مصرف‌كننده، با افزايش قيمت حامل‌ها، هزينه‌هاى خود را افزايش مى‌دهد و براى جبران كسرى بودجه، به پايه پولى فشار مى‌آورد كه نتيجه آن، بيارزش شدن ريال و تشديد مجدد چرخه معيوب است.

اين درآمدها عمدتاً در وزارت تپرو و توانير رسوب مى‌كند و براى جبران بدهى‌هاى توليدكنندگان و حل چالش كمبود برق استفاده نمى‌شود.

وضعيت بحرانى توليد برق و سرمايه‌گذارى

نمودار روند تغييرات حداكثر توان توليد برق در اوج بار، نشان‌دهنده انحراف جدى از برنامه‌ريزى‌هاى انجام‌شده است. در صورت عدم حمايت از توليدكنندگان بخش خصوصى و مديريت بدهى‌هاى گذشته آنان، اين شكاف بيشتر خواهد شد.

وضعيت نيروگاه‌ها در شش ماهه اول سال ۱۴۰۳ نيز حاكى از فاصله قابل‌توجه بين برنامه و عمل است. مقايسه ظرفيت توليد برق كشور با نيازهاى اقتصاد انرژى، جاي سؤال دارد كه چرا چنين هزينه‌هاى سنگينى در بخش‌هاى ديگر متحمل شده‌ايم.

سرمايه‌گذارى در بخش برق نيز با چالش مواجه است. مصوباتى مانند ثابت‌نگه داشتن قيمت برق در سال ۱۳۸۳، اگرچه به ظاهر به نفع مردم بود، اما انگيزه سرمايه‌گذاران بخش خصوصى را از بين برد و نتيجه آن، افول سرمايه‌گذارى پس از سال ۱۳۸۷ و بروز چالش‌هاى جدى در توليد برق امروز است.

پيشنهادهى كميسيون، صرفاً احداث نيروگاه‌هاى جديد نيست، بلكه ارتقاى راندمان نيروگاه‌هاى موجود (با راندمان زير ۲۵٪) به راندمان بالاى ۵۵٪ (و حتى ۶۵٪ در حالت سيكل تركيبى) از طريق احداث نيروگاه‌هاى جديد در محل همين نيروگاه‌ها است. با اين كار مى‌توان با ايجاد ۱۰ تا ۱۲ هزار مگاوات نيروگاه با راندمان بالا، ساختار صنعت برق را اصلاح كرد. پيشنهاده عينى به هيئت نمايندگان اين است كه صنعتگران به جاي احداث نيروگاه در واحدهاى خود (مطابق ماده ۴)، سهام‌دار نيروگاه‌هاى جديد (اعم از تجديدپذير و حرارتى) شوند.

پرسش و پاسخ:

جمع‌بندي درباره قيمت سوخت‌هاى مايع

سعيد تاجيك (نائب رئيس كميسيون استاندارد، محيط‌زيست، توسعه پايدار و آب):

سؤال اصلى اينجاست كه جمع‌بندي كميسيون در مورد آينده قيمت بنزين و ساير سوخت‌هاى

فرصت‌های اقتصادی کاهش کربن و چالش‌های داخلی

آرش نجفی (رئیس کمیسیون انرژی): فعالیت در حوزه کاهش کربن، بهینه‌سازی و تجدیدپذیرها، تحت هیچ‌گونه تحریمی قرار ندارد و می‌تواند به عنوان یک بیزینس گسترده، سرمایه‌گذاران بین‌المللی را جذب کند. این سرمایه‌گذاران به دلیل پایین بودن هزینه کاهش کربن در ایران، حاضر به سرمایه‌گذاری هستند، مشروط بر اینکه بتوانیم «گواهی کربن» معتبر صادر کنیم.

متأسفانه، بزرگترین مانع پیشرفت، تحریم‌های خارجی نیست، بلکه ضعف شدید در «همکاری و تعامل» داخلی است. به عنوان مثال، برای ارائه گزارش عملکرد ایران در پاریس، تمامی مقدمات فراهم شد، اما وزارت امور خارجه مانع از همراهی فعالان بخش خصوصی شد که نتیجه آن، غرفه خالی ایران بود. این «خودتحریمی» بزرگترین آسیب را وارد می‌کند.

اختلال در تشکیل نهادهای تنظیم‌گر مستقل

آقای سعید تاجیک (رئیس کمیسیون استاندارد، محیط زیست، توسعه پایدار و آب): مطابق قانون، شورای رقابت موظف است در صورت مشاهده رویه‌های ضد رقابتی، اساسنامه نهاد تنظیم‌گر مستقل آن بخش (مانند برق و پسماند) را تهیه و به دولت ارسال کند و دولت نیز مکلف است ظرف یک ماه آن را به مجلس تقدیم کند. متأسفانه، در دوره‌های اخیر، روسای جمهور (اعم از گذشته و حاضر) با ارسال این مصوبات به سازمان بهره‌وری یا اعلام عدم ضرورت، عملاً مانع از اجرای این قانون شده‌اند. این اقدام کاملاً غیرقانونی است. حتی شورای رقابت نیز تحت فشار، مصوبات خود را پس گرفته است. قرار است با ارسال نامه‌ای اعتراضی به کمیته حمایت از کسب و کار، این موضوع با قید فوریت پیگیری شود.

جمع‌بندی و پیشنهادها کلیدی کمیسیون

این جلسه با بررسی ابعاد مختلف حوزه انرژی، محیط زیست و اقتصاد، به محورهای کلیدی زیر دست یافت که هر یک مستلزم اقدامات فوری و عملیاتی است:

محور اول: توسعه فعالیت‌های بین‌المللی و جذب سرمایه‌گذاری

جمع‌بندی: حضور موفق بخش خصوصی در کنفرانس کاپ ۲۹ و تهیه گزارشات داوطلبانه،

گزارش تفصیلی فعالیت‌ها در عرصه بین‌المللی و کارگروه‌های تخصصی

عرفان افاضلی (مشاور کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی ایران): حضور در کنفرانس‌های اقلیمی کاپ برای بخش انرژی از این جهت حائز اهمیت است که خروجی مستقیم این کنفرانس‌ها، مانند سه برابر کردن ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر و دو برابر کردن بهره‌وری انرژی تا سال ۲۰۳۰، همچنین ایجاد صندوق‌های مالی چندصد میلیارد دلاری، فرصت‌های بزرگی برای تأمین مالی بخش خصوصی ایجاد می‌کند.

با همکاری بین کمیسیون‌های انرژی و توسعه پایدار، برای حضور در کاپ ۲۹ یک هیأت ۲۰ نفره از بخش خصوصی اعزام شد. یک کمیته علمی تشکیل و گزارشات کاهش انتشار ۳۷ شرکت پتروشیمی جمع‌آوری گردید. جالب آنکه محاسبات داوطلبانه این کمیته، با ارقام رسمی شرکت ملی صنایع پتروشیمی (NPC) بسیار نزدیک بود. علاوه بر پتروشیمی، گزارشاتی در حوزه خودرو، انرژی‌های تجدیدپذیر، عایق‌های ساختمانی و سازگاری با تغییر اقلیم تهیه شد.

این حضور، منجر به برگزاری جلسات مؤثر در باکو، شکسته شدن تابوی حضور بخش خصوصی در بخش آبی کنفرانس، و آغاز همکاری با نهادهای بین‌المللی مانند «شورای جهانی کربن» شد. تهیه این گزارش جامع، برای اولین بار در ۲۸ دوره گذشته کاپ انجام پذیرفت.

برای کاپ آینده در ترکیه، «شورای راهبری کاپ ۳۰» تشکیل و ده کارگروه تخصصی زیر تعریف شده است تا فعالیت‌های علمی و عملیاتی با جدیت پیگیری شود:

۱. حوزه خودرو
۲. صنعت نفت با تمرکز بر کاهش فلر (با قابلیت بازیافت سالانه ۲۰.۴ میلیارد مترمکعب گاز)
۳. بازیافت
۴. سازگاری با تغییر اقلیم
۵. پتروشیمی
۶. انرژی‌های تجدیدپذیر
۷. انرژی هسته‌ای (با همکاری سازمان انرژی اتمی)
۸. صنعت فولاد (با توجه به مکانیسم تنظیم مرزی کربن اتحادیه اروپا و گسترش بازارهای کربن اجباری در چین)
۹. بهینه‌سازی مصرف انرژی (با اولویت‌هایی مانند تعویض بخاری‌های فرسوده)
۱۰. عایق‌های ساختمانی و بهره‌وری انرژی در ساختمان

پیشنهادهای اجرایی:

۱- تغییر رویکرد از احداث نیروگاه‌های کاملاً جدید به «ارتقای راندمان نیروگاه‌های موجود» از طریق احداث واحدهای جدید با راندمان بالا در همان محل‌ها

۲- ایجاد سازوکاری نوآورانه برای مشارکت صنعتگران در سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های جدید به‌جای احداث واحدهای کوچک و پراکنده

۳- رفع سریع موانع پرداخت بدهی‌های دولت به تولیدکنندگان بخش خصوصی برق برای احیای ظرفیت‌های موجود

محور چهارم: الزام به اجرای قانون و شفاف‌سازی فضای کسب‌وکار

جمع‌بندی: عدم پایبندی دستگاه‌های حاکمیتی به قوانین مصوب، مانند تشکیل نهادهای تنظیم‌گر مستقل در بخش‌های حیاتی مانند برق و پسماند، فضای کسب‌وکار را با بی‌ثباتی و تبعیض مواجه کرده است.

پیشنهادهای اجرایی:

۱- پیگیری قضایی و حقوقی مستمر از طریق کمیته حمایت از کسب و کار برای وادار کردن دولت به اجرای قانون و ارسال مصوبات شورای رقابت در مورد نهادهای تنظیم‌گر به مجلس شورای اسلامی

۲- ایجاد کمپین رسانه‌ای و کارشناسی برای تبیین ضرورت وجود نهادهای تنظیم‌گر مستقل برای شفافیت و رقابت‌پذیری در بازارهای انحصاری

ظرفیت بالای ایران برای همکاری در پروژه‌های کاهش کربن و جذب منابع مالی بین‌المللی را نشان می‌دهد. مهمترین مانع، عدم همکاری مؤثر نهادهای دولتی و «خودتحریمی» داخلی است.

پیشنهادهای اجرایی:

۱- حمایت همه‌جانبه وزارت امور خارجه و سازمان محیط زیست از حضور فعال و مستقل بخش خصوصی در کنفرانس‌های بین‌المللی مانند کاپ

۲- تسریع در ایجاد سازوکار قانونی برای صدور «گواهی کربن» به منظور جذب سرمایه‌گذاری خارجی

۳- فعال‌سازی و پشتیبانی از ده کارگروه تخصصی تعریف‌شده برای تولید محتوا، فناوری و ارائه گزارش در عرصه بین‌المللی

محور دوم: مدیریت بهینه منابع انرژی و اصلاح قیمت‌ها

جمع‌بندی: افزایش نجومی قیمت‌ها در یک دهه گذشته و نقش نقدینگی در آن اثبات شده است. افزایش مستقیم و دفعی قیمت حامل‌های انرژی، نه تنها مشکل را حل نمی‌کند، بلکه با ایجاد تورم زنجیره‌ای، اقتصاد را در چرخه معیوب جدیدی قرار می‌دهد.

پیشنهادهای اجرایی:

۱- اولویت‌دهی مطلق به «مدیریت مصرف و بهینه‌سازی» قبل از هرگونه افزایش قیمت. تمرکز بر پروژه‌های سریع‌الباזה مانند نوسازی ناوگان فرسوده، تعویض بخاری‌ها و ارتقای عایق‌های ساختمانی

۲- در صورت لزوم اصلاح قیمت‌ها، اجرای «طرح‌های پلکانی و مهندسی‌شده» همراه با توزیع مستقیم یارانه نقدی به خانوارها برای حفظ عدالت اجتماعی و کنترل نقدینگی

۳- شفاف‌سازی و الزام به تزریق درآمدهای حاصل از افزایش قیمت حامل‌ها (مانند برق) به خود صنعت برای حل بدهی‌ها و توسعه زیرساخت

محور سوم: عبور از بحران برق با اصلاح ساختار سرمایه‌گذاری

جمع‌بندی: صنعت برق کشور با چالش‌های جدی در تولید، سرمایه‌گذاری و راندمان مواجه است. سیاست‌های گذشته از جمله ثابت نگه داشتن قیمت برق، انگیزه سرمایه‌گذاری خصوصی را از بین برده است.

کمیسیون توسعه صادرات غیر نفتی

اتحاد بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

مشروح نشست کمیسیون توسعه صادرات غیر نفتی

نخستین جلسه کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی در دوره دوم فعالیت خود، در تاریخ مهرماه ۱۴۰۴ در محل اتاق ایران و با حضور اعضای هیأت نمایندگان، روسای تشکلهای صادراتی، مدیران انجمنها، فعالان برجسته حوزه صادرات، و نمایندگانی از سازمان توسعه تجارت ایران تشکیل شد.

محور اصلی جلسه، بررسی برنامه دوساله جدید کمیسیون، تعامل با سازمان توسعه تجارت ایران، سیاستهای توسعه بازارهای صادراتی و چالشهای ناشی از بازگشت تحریمها (اسنپیک) بود.

هدف از برگزاری جلسه، تبیین راهبردهای کلان کمیسیون در دوره جدید، تبادل نظر درباره سیاستهای حمایتی، و تدوین برنامه اجرایی برای توسعه صادرات غیرنفتی با محوریت بخش خصوصی بود.

آغاز جلسه و تشریح اهداف کمیسیون

محمد لاهوتی (رئیس کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی):

این نخستین نشست کمیسیون در دوره جدید فعالیت است. از اعتماد مجدد اعضا به هیئت رئیسه و همراهی مداوم فعالان اقتصادی صمیمانه سپاسگزارم. تلاش داریم در این دوره با نگاهی راهبردی و مبتنی بر اقدام، مسیر تسهیل صادرات را با قدرت ادامه دهیم.

در این جلسه، میزبان آقای دکتر روشن از سازمان توسعه تجارت هستیم تا درباره توافقنامه میان اتاق ایران، کنفدراسیون صادرات و انجمن شرکتهای مدیریت صادرات گفتگو کنیم. همچنین آقای نیک مهر برنامه عملیاتی دوساله کمیسیون را ارائه خواهند داد تا درباره آن تصمیمگیری کنیم.

تشریح برنامه دوساله کمیسیون توسعه صادرات

ساجد نیک مهر:

در ادامه، برنامه پیشنهادی دوساله کمیسیون با تأکید بر توسعه پایدار صادرات، بهبود تعامل دولت و بخش خصوصی، و گسترش بازارهای هدف تشریح میشود.

برنامه ما شامل شش محور اصلی است: سیاستگذاری و اصلاح محیط صادرات، توسعه بازارها و دیپلماسی اقتصادی، هماهنگی با تشکلهای و اتاقهای استانی، پژوهش و پایش صادرات، اطلاع رسانی و ترویج، و ارتقای کارایی سازمانی.

در محور نخست، هدف ما اثرگذاری بر سیاستهای ارزی، گمرکی و تجاری است. بستههای پیشنهادی اصلاح مقررات ارزی، گمرکی،

مالیاتی و حمل و نقل صادراتی در حال تدوین است. در محور دوم، تمرکز ما بر شناسایی بازارهای هدف جدید و همکاری نزدیک با اتاقهای مشترک برای توسعه روابط تجاری با کشورهای همسایه است.

در بخش پژوهش، کمیسیون در نظر دارد گزارشهای تحلیلی دوره‌ای از وضعیت صادرات کالاهای منتخب تهیه کند و حداقل سه پیشنهاد سیاستی رسمی به مراجع تصمیم گیر ارائه دهد.

نقش استان‌های مرزی در آینده صادرات

یکی از اعضای کمیسیون:

«با توجه به شرایط فعلی کشور، استانهای مرزی میتوانند محور توسعه تجارت خارجی باشند. استانهایی مانند خراسان، سیستان و بلوچستان و کرمانشاه، ظرفیتهای بی‌نظیری برای تجارت با افغانستان، پاکستان و عراق دارند.

در حال حاضر، تراز تجاری ما با برخی کشورها مثبت اما نامتوازن است؛ به عنوان نمونه، صادرات به افغانستان بیش از دو و نیم میلیارد دلار است، در حالی که واردات از آن کشور کمتر از صد میلیون دلار میباشد.

پیشنهاد میشود کمیسیون در کنار توسعه صادرات، سیاست توسعه واردات متقابل و سرمایه‌گذاری مشترک را نیز پیگیری کند تا این تراز اصلاح شود.»

محمد لاهوتی (رئیس کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی):

این پیشنهاد کاملاً درست است. تمرکز کمیسیون بر ایجاد هم‌افزایی میان اتاقهای استانهای مرزی و کشورهای همسایه

نقش نمایشگاه‌های بین‌المللی در توسعه صادرات

صابر بالی (رئیس انجمن صنفی صنعت ریخته‌گری):

کمسیون در حوزه رفع موانع صادراتی عملکرد قابل تقدیری داشته است، اما در بخش توسعه بازار نیاز به اقدامات میدانی‌تر داریم. حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی می‌تواند فرصت معرفی و بازاریابی محصولات ایرانی را فراهم کند.

محمد لاهوتی (رئیس کمسیون توسعه صادرات غیرنفتی):

موضوع نمایشگاه‌ها برای کمسیون اهمیت ویژه‌ای دارد، اما به دلیل محدودیت آیین‌نامه‌ای، بودجه کمسیون‌ها مستقیماً در این بخش هزینه نمی‌شود. با این حال، پیشنهاد داده ایم که در بازنگری آیین‌نامه، امکان اختصاص بخشی از منابع به حمایت از حضور شرکت‌ها در نمایشگاه‌ها فراهم شود.»

علی مرادی (رئیس انجمن برگزارکنندگان نمایشگاه‌های بین‌المللی):

کشورهایی مانند ترکیه و هند با پرداخت یارانه مستقیم نمایشگاهی، صادرات خود را متحول کرده‌اند. پیشنهاد می‌کنم اتاق ایران یارانه محدودی برای حمایت هدمند از شرکت‌های صادراتی تخصیص دهد.

چالش‌های سیاست ارزی و بی‌ثباتی مقررات

محمدعلی محمد میرزائیان (نایب‌رئیس کمسیون توسعه صادرات غیرنفتی):

بی‌ثباتی مقررات و تغییرات مکرر نرخ ارز، مهم‌ترین مانع توسعه صادرات است. صادرکنندگان نمی‌توانند برنامه‌ریزی بلندمدت داشته باشند. کمسیون باید این مسئله را در تعامل با بانک مرکزی به‌طور جدی پیگیری کند تا ثبات نسبی در سیاست‌های ارزی برقرار شود.

سیاست‌های سازمان توسعه تجارت و نقش شرکت‌های مدیریت صادرات

امیر روشن (معاون سازمان توسعه تجارت ایران):

در سیاست‌های جدید سازمان، تمرکز بر توسعه شرکت‌های مدیریت صادرات (EMC) است. این شرکت‌ها نقش واسطه تخصصی بین تولیدکننده و بازار هدف را ایفا می‌کنند. در ایران بخش عمده صادرات هنوز فردمحور

خواهد بود. به‌ویژه در مورد افغانستان، باید به جای صادرات صرف، به سمت سرمایه‌گذاری مشترک حرکت کنیم.

توسعه زیرساخت‌های تجاری و مناطق آزاد مشترک حسین محمدیان (عضو هیئت نمایندگان اتاق مشهد):

در استان خراسان در حال پیگیری ایجاد منطقه آزاد مشترک "دوغارون" هستیم. مذاکرات اولیه با مقامات ولایت هرات انجام شده و موافقت کلی آنان نیز جلب شده است.

پیشنهاد ما این است که کمسیون توسعه صادرات از این پروژه حمایت رسمی کند و آن را به عنوان پایلوت همکاری اقتصادی ایران و افغانستان به دولت پیشنهاد دهد.

الزامات سیاست‌گذاری در شرایط اسنپک

صدراالدین نیاورانی (رئیس انجمن ارگانیک ایران):

با توجه به شرایط جدید کشور و بازگشت تحریم‌ها، باید سیاست‌گذاری‌های تجاری به صورت هوشمندانه و منعطف تنظیم شود. پیشنهاد می‌دهم کمسیون سازوکاری برای جمع‌آوری و انتقال مشکلات فعالان استانی به دستگاه‌های تصمیم‌گیر طراحی کند.

در مورد افغانستان، اگرچه ناامنی وجود دارد، اما می‌توان با ایجاد شرکت‌های مادر در شهرهای مرزی، از مزایای تعرفه‌ای آن کشور بهره‌برداری کرد. به‌عنوان مثال، تعرفه صادرات سیب از ایران به هند ۳۰ درصد است، اما از افغانستان صفر است؛ این مزیت می‌تواند در قالب سرمایه‌گذاری مشترک مورد استفاده قرار گیرد.

دیپلماسی صادراتی و فرصت‌های اوراسیا

بابک عابدین (رئیس اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان صنعت چاپ و بسته‌بندی):

منطقه اوراسیا فرصتی استثنایی برای تجارت ایران فراهم کرده است. در این منطقه، بیش از ۸۷ درصد اقلام کالایی امکان تجارت آزاد دارند. پیشنهاد می‌کنم کمسیون با همکاری کنفدراسیون صادرات و تشکلهای مرتبط، در کنفرانس توسعه روابط اقتصادی ایران و اوراسیا حضور فعال داشته باشد تا تجربه موفق صنعت چاپ به سایر بخش‌ها تعمیم یابد.

پایداری در صادرات زمانی حاصل می‌شود که بنگاه‌های کوچک و متوسط در چارچوب شرکت‌های مدیریت صادرات (EMC) سازمان یابند و به ابزارهای تحلیلی و اطلاعاتی دسترسی پیدا کنند.

کمیسیون باید نقش تسهیل‌گر این تحول را ایفا کند و بستر پیوند میان بنگاه‌ها، تشکل‌ها و بازارهای هدف را به صورت هوشمند طراحی نماید.

۳- ثبات، پیش‌شرط اعتماد در سیاست‌های ارزی و تجاری

نوسانات مکرر ارزی و تعدد بخشنامه‌ها، اعتماد صادرکنندگان را تضعیف کرده است. توسعه صادرات بدون پیش‌بینی‌پذیری ممکن نیست.

ایجاد ثبات در مقررات و نرخ‌های ارزی، ضرورتی استراتژیک است که می‌بایست از مسیر گفت‌وگوهای فنی و منظم میان اتاق ایران، بانک مرکزی و وزارت صمت پیگیری شود. این ثبات، نه به معنای سکون، بلکه به معنای قابل پیش‌بینی بودن آینده برای صادرکننده است.

۴- دیپلماسی اقتصادی فعال و چندلایه

جهان تجارت، دیگر در مرزهای سیاسی خلاصه نمی‌شود. گسترش روابط با اتحادیه اوراسیا، آسیای مرکزی و کشورهای حوزه خلیج فارس، تنها زمانی معنا دارد که بخش خصوصی ایران با سازوکار منظم، تقویم مأموریت‌های اقتصادی و حضور هدفمند در نمایشگاه‌ها و نشست‌های بین‌المللی همراه شود.

دیپلماسی اقتصادی باید از سطح حضور نمادین به سطح تعاملات تجاری مستمر ارتقا یابد.

۵- توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و شفافیت داده‌ها

زیرساخت صادرات تنها بندر، جاده یا گمرک نیست؛ بلکه داده، محتوا و شفافیت است. ایجاد سامانه‌های تحلیلی، تبادل اطلاعات میان اتاق‌های استانی و ثبت آنلاین موانع صادراتی می‌تواند به مدیریت داده‌محور در تصمیم‌گیری‌های ملی منجر شود.

فقدان آمار دقیق و به‌روز از نیازها و ظرفیت‌های بازار، یکی از شکاف‌های اصلی در سیاست‌گذاری صادراتی است.

و سنتی است، اما در کشورهای توسعه‌یافته، صادرات از مسیر شرکت‌های تخصصی انجام می‌شود. به همین منظور، آزمون "ارزیابی آمادگی صادراتی (ERA)" طراحی شده تا شرکت‌های واجد شرایط شناسایی و به EMCها متصل شوند.

هدف ما تغییر ساختار صادرات از حالت فردی به سازمان‌یافته است تا SMEها از خدمات حرفه‌ای بهره‌مند شوند.

جمع‌بندی و پیشنهاد‌های کلیدی کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی

برآیند مباحث و دیدگاه‌های مطرح‌شده در نشست، تصویری روشن از وضعیت امروز صادرات غیرنفتی ایران ترسیم می‌کند؛ تصویری که در آن، چالش‌ها و فرصت‌ها در کنار هم حضور دارند و مسیر آینده نیازمند نگاهی هوشمند، یکپارچه و مبتنی بر همکاری واقعی میان بخش خصوصی و نهادهای حاکمیتی است.

اعضا بر این باورند که توسعه صادرات، نه صرفاً حاصل سیاست‌گذاری دولتی بلکه نتیجه هم‌افزایی دانایی، تجربه و جسارت فعالان اقتصادی است. از دل گفت‌وگوهای این جلسه می‌توان چند محور اصلی و راهبردی را استخراج کرد که شاکله جهت‌گیری کمیسیون در دوره پیش رو را تشکیل می‌دهد:

۱- بازتعریف نقش استان‌های مرزی در راهبرد صادراتی کشور

استان‌های مرزی، نه مناطق حاشیه‌ای بلکه دروازه‌های حقیقی پیوند ایران با منطقه‌اند. توازن تجاری پایدار، تنها در سایه سیاستی ممکن است که توسعه بازارهای مرزی را با سرمایه‌گذاری مشترک، مبادلات دوسویه و حضور فعال اتاق‌های استانی پیوند دهد.

ضرورت دارد کمیسیون، رویکردی شبکه‌ای میان استان‌های مرزی و کشورهای همجوار برقرار کرده و مدل همکاری «استان-کشور هدف» را به عنوان الگوی عملیاتی دنبال کند.

۱- گذار از صادرات فردی به صادرات سازمان‌یافته و حرفه‌ای

ساختار کنونی صادرات ایران، همچنان متکی بر روابط شخصی و معاملات موردی است.

فعالان اقتصادی و ساختارهای تصمیم سازی کشور بسازد تا صدای واقعی صادرکنندگان، در قلب سیاست‌گذاری ملی طنین‌اندازد.

۶- توانمندسازی نیروی انسانی و فرهنگ‌سازی صادراتی

پیش‌ران هر جهش اقتصادی، انسان آگاه و آموزش‌دیده است. توسعه‌ی مهارت‌های صادراتی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی، تربیت مدیران تجارت بین‌الملل و آموزش سازوکارهای نوین مالی و لجستیکی، باید در دستور کار کمیسیون قرار گیرد. بدون تربیت نسل جدید صادرکنندگان اندیشمند، توسعه‌ی پایدار در این حوزه تحقق نخواهد یافت.

۷- بازطراحی رابطه بخش خصوصی و دولت صادرات زمانی شکوفا می‌شود که اعتماد میان تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز برقرار باشد. رویکرد کمیسیون بر این اساس است که بخش خصوصی شریک راهبردی دولت است، نه مخاطب بخشنامه‌ها.

ضرورت دارد حضور اتاق بازرگانی در فرآیندهای سیاست‌گذاری تجاری، از سطح مشاوره به سطح مشارکت ارتقا یابد؛ تا تصمیمات اقتصادی کشور با صدای واقعی بازار هماهنگ شود.

۸- آینده‌نگری و طراحی نقشه راه صادرات غیرنفتی

ایران برای عبور از اقتصاد نفتی، به یک نقشه راه جامع صادرات غیرنفتی نیاز دارد؛ سندی که مسیر ده‌ساله توسعه صادرات را با شاخص‌های کمی، جغرافیایی و بخشی مشخص کند.

کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی می‌تواند محور طراحی این سند باشد و آن را بر پایه‌ی اصولی چون تنوع بازار، ارزش‌افزوده‌ی بالا، و رقابت‌پذیری جهانی تنظیم کند.

نتیجه‌گیری نهایی

راه توسعه صادرات، راهی یک‌بعدی نیست؛ ترکیبی است از سیاست‌گذاری هوشمند، دیپلماسی فعال، و رشد توان بخش خصوصی.

کمیسیون توسعه صادرات غیرنفتی، در این مسیر خود را نه یک نهاد مشورتی صرف، بلکه مرکز تفکر و اقدام بخش خصوصی برای آینده تجارت ایران می‌داند؛ نهاده‌ی که می‌خواهد پلی میان تجربه‌ی

کمیسیون حقوقی، حمایت‌های قضایی و مقرراتی

اتحادیه بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

مشروح نشست کمیسیون حقوقی، حمایت‌های قضایی و مقرراتی اتاق ایران حول بررسی سیاست‌های قضایی و تقنینی مرتبط با امور تجاری

نشست تخصصی کمیسیون حقوقی، حمایت‌های قضایی و مقرراتی با محوریت «بررسی آخرین وضعیت تدوین آیین دادرسی تجاری» و با حضور اعضای کمیسیون، نمایندگان عالی رتبه قوه قضاییه، حقوقدانان و فعالان اقتصادی تشکیل گردید. هدف از برگزاری این نشست، واکاوی ابعاد حقوقی آیین دادرسی تجاری تبیین نوآوری‌های تقنینی آن، و ارائه نظریات مشورتی جامعه بازرگانی به منظور تکمیل و ارتقای کیفی این سند مهم قانونی، در راستای تضمین دادرسی عادلانه، تخصصی و سریع در دعاوی تجاری بود. این نشست فرصتی مغتنم برای همگرایی بین نهاد قضایی و بخش خصوصی در راستای تسهیل فضای کسب‌وکار و حمایت قضایی از فعالان اقتصادی فراهم آورد.

بخش اول: کلیات و ضرورت‌های تقنینی

احمد آتش‌هوش (رئیس کمیسیون حقوقی، حمایت‌های قضایی و مقرراتی):

محور اصلی مباحث، معطوف به لزوم تأسیس مراجع قضایی تخصصی با محوریت «تشریک مساعی مشاوران متبحر در عرف‌ها و مناسبات تجاری» است. مفاد پیش نویس، حضور «مشاور» را که از بین تجار باسابقه و واجد شرایط با ابلاغ رئیس قوه قضاییه انتخاب می‌گردد، در کنار مرجع قضایی پیش‌بینی نموده است. با تأکید بر اینکه نظر مشاور صرفاً جنبه استشاری داشته و اتخاذ تصمیم نهایی و مسئولیت انشای رأی، منحصراً به عهده مرجع قضایی است، اصرار داریم که مستنداً به اصول دادرسی منصفانه، نظریه مشاور—اعم از موافقت یا مخالفت با مرجع قضایی—به صورت مستدل و مشروح در متن رأی درج گردد. این رویه هم موجبات تقویت بنیان استدلالی رأی را فراهم می‌آورد و هم امکان تمسک به آن را در مرحله اعتراضات طاری و تجدیدنظرخواهی برای اصحاب دعوا میسر می‌سازد.

همچنین الگوبرداری از نهاد «هیئت‌های اصحاب نظر (هیئت‌های منصفه)» در برخی نظام‌های حقوقی برای رسیدگی به دعاوی تجاری باشد، مشابهتاً با آنچه در دعاوی مطبوعاتی پیش‌بینی شده است. این می‌تواند در تلفیق تخصص و قضاوت راهگشا باشد.

بخش دوم: تبیین مفاد لایحه آیین دادرسی تجاری

محمدصابر ریاحی (معاون اداره کل تدوین لوایح حقوقی قوه قضاییه):

تدوین این لایحه، مبتنی بر تکلیف مقرر در ماده ۲۹ قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار و نیز

مندرجات سند تحول قضایی صورت پذیرفته است. لایحه حاضر، که حاصل بازپیرایی و روزآمدسازی لایحه سابق ۱۳۳ ماده‌ای و انطباق آن با مقررات متأخر است، در قالب ۳۸ ماده تنقیح گردیده. این لایحه هنوز در مرحله نهایی‌سازی در قوه قضاییه قرار داشته و پیش از ارسال به هیئت وزیران، امکان دریافت نظریات و پیشنهادهای کارشناسی از ذینفعان، به‌ویژه اتاق بازرگانی، مهیا می‌باشد، لذا از کلیه اعضا و صاحب‌نظران محترم استدعا می‌شود نقطه‌نظرات، ایرادات و پیشنهادهای اصلاحی خود را به صورت مکتوب و مستند به اصول حقوقی ارائه نمایند تا پیش از تشکیل کمیته نهایی تدوین لایحه در قوه قضاییه، مورد واکاوی قرار گرفته و در صورت احراز وجاهت قانونی، اعمال گردد.

احمدی (مستشار قضایی معاونت حقوقی):

ویژگی‌های بارز لایحه جدید بدین شرح است که برای نخستین بار در محاکم حقوقی، نهاد «مشاور» پیش‌بینی گردیده. این مشاوران از بین تجار فعال واجدالشرایط (دارای حداقل ۳۰ سال سن، ۵ سال سابقه فعالیت مؤثر در اتاق، فاقد سابقه ورشکستگی به تقصیر یا تقلب) با معرفی اتاق‌های بازرگانی و توسط رئیس کل دادگستری استان برای مدت سه سال انتصاب می‌شوند. نظر مشاور برای مرجع قضایی لازم الاتباع نیست، لیکن دارای اثر راهگشایی است و در صورت عدم ارائه نظر در مهلت مقرر (یک ماه)، از فهرست مشاوران حذف می‌گردند.

همچنین صلاحیت ذاتی صلاحیت ذاتی محاکم تجاری بسیار موسع بوده و شامل مواردی از قبیل کلیه دعاوی ما بین التجار، دعاوی ناظر بر تأسیس، اداره، ادغام، تجزیه، انحلال و تصفیه شرکت‌های تجاری، امور مربوط به ورشکستگی،

عمل با مواعی روبرو است. همچنین در صورت وجود «شرط مرجع صالح» معتبر و لازم الاجرا در قرارداد، عموماً مراجع قضایی به آن ترتیب اثر داده و از رسیدگی خودداری می‌نمایند، مگر در موارد خاصی که شرط مذکور باطل یا غیرقابل استناد تشخیص داده شود. محمد حسن پور انزابی، وکیل دادگستری و کارشناس کمیسیون حقوقی، قضایی و مقرراتی:

علیرغم مزایای مترتب بر درج نظر مشاور، باید به این اصل مهم توجه داشت که «استقلال مرجع قضایی» رکن اساسی دادرسی محسوب می‌شود. سوابق اجرایی نهاد مشاور در محاکم خانواده حاکی از آن است که پذیرش این نهاد، علی‌رغم تصویب، در مقام اجرا با موانع عملی و مقاومت‌هایی مواجه بوده است. با عنایت به مبانی فقهی و قانون اساسی و نیز دیدگاه‌های شورای محترم نگهبان، به نظر می‌رسد اقناع مجلس شورای اسلامی در پذیرش این سازوکار با دشواری‌هایی همراه باشد. راهکار جایگزین، تمسک به مکانیزم‌های موجود در قانون آیین دادرسی مدنی، از قبیل استعلام نظر کارشناسان رسمی در پرونده‌های مستلزم تخصص است. همچنین به منظور کاهش هزینه‌های دادرسی برای فعالان اقتصادی، پیشنهاد می‌شود مشابه ماده ۱۲ قانون حمایت خانواده، «اقامتگاه خواهان» نیز به عنوان یکی از پایه‌های صلاحیت محلی محاکم تجاری اضافه گردد.

لازم به ذکر است در غالب قراردادهای بین‌المللی منعقدۀ توسط شرکت‌های ایرانی، به دلیل ضعف موضع قراردادی، «مرجع صالح رسیدگی به اختلافات»، دادگاه‌های کشور ثالث (نظیر سوئیس) تعیین می‌شود.

احمدی (مستشار قضایی معاونت حقوقی): پیشنهاد پذیرش اقامه دعوا در محل اقامتگاه خواهان، از منظر دکترین حقوقی با چالش مواجه است، زیرا در دعاوی تجاری که طرفین تاجر هستند، اصل، «حمایت از خوانده» است، زیرا «بار اثبات دعوا» بر عهده خواهان می‌باشد. اعطای حق انتخاب مرجع رسیدگی به خواهان، می‌تواند نوعی «ترجیح بلامرجح» تلقی گردد. همچنین بحث در خصوص تمایز نقش مشاور

داوری تجاری بین‌المللی، مالکیت فکری و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی می‌گردد.

در ارتباط با صلاحیت محلی، در صورتی که در استانی دادگاه تجاری تشکیل نگردیده باشد، به صاحب دعوا اجازه داده می‌شود تا به صورت تراضی، دادگاه تجاری استان دیگری را برای رسیدگی انتخاب نمایند. این نوآوری به منظور پاسداری از حق برخورداری از دادرسی تخصصی است.

در راستای شتاب‌بخشی به دادرسی، امکان رسیدگی به صورت کتبی و فوری و بدون تشکیل جلسه دادرسی، در صورت احراز شرایط توسط دادگاه، مقرر گردیده، است که در این شیوه، خوانده مکلف است دفاعیات و ادله خود را توأمان با پاسخ به دادخواست تقدیم نماید.

بخش سوم: پرسش‌ها و نقطه‌نظرات اعضا

حسن شکوهی (اتحادیه واردکنندگان مکمل‌های رژیمی غذایی، ویتامینی و گیاهی و عضو کمیسیون حقوقی):

علیرغم پیش‌بینی امکان اقامه دعوا علیه شرکت‌های خارجی فاقد ثبت، معضل اصلی، «عدم ضمانت اجرای مؤثر» این آراء در عرصه بین‌المللی است. پیشنهاد می‌شود قوه قضاییه و قوه مجریه، با اولویت‌بندی کشورهای دارای بیشترین حجم مبادلات تجاری، نسبت به انعقاد «موافقت‌نامه‌های دوجانبه یا چندجانبه شناسایی و اجرای آرای قضایی» اقدام فوری به عمل آورند.

لازم به ذکر است نمونه‌های عدیده‌ای از عدم ایفای تعهدات از سوی طرف خارجی علی‌رغم انجام تعهدات ارزی و متعاقباً تحمیل جریمه بر تاجر ایرانی توسط بانک مرکزی وجود دارد. فقدان مکانیزم‌های بین‌المللی کارآمد، دست تاجر ایرانی را در مطالبه حقوق خود می‌بندد.

احمد آتش هوش (رئیس کمیسیون حقوقی، حمایت‌های قضایی و مقرراتی):

اجرای آراء در سطح بین‌المللی، تابع «معاهدات بین‌المللی» و «اصل عمل متقابل» بوده و خارج از حیطه صلاحیت ذاتی قوه قضاییه است. این امر مستلزم اقدام دیپلماتیک دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی می‌باشد. اگرچه ایران به برخی کنوانسیون‌های مرتبط ملحق گردیده،

در دستور کار قوه مجریه و با پی‌گیری قوه قضاییه قرار گیرد.

۵. ارسال پیشنهادهای مکتوب: از کلیه صاحب نظران درخواست می‌شود نقطه‌نظرات فنی و اصلاحی خود را در خصوص پیش‌نویس لایحه، به صورت مکتوب و مستند به کمیسیون حقوقی ارسال دارند تا پس از جمع‌بندی، جهت بررسی نهایی در اختیار مراجع ذیصلاح قوه قضاییه قرار گیرد.

و کارشناس تاکید می‌شود که «وظایف مشاور» (تبیین عرف و فضاهای کلی تجاری) با «وظایف کارشناس» (رسیدگی به جزئیات فنی، ارقام و محاسبات) کاملاً تمایز داشته و این دو نهاد می‌توانند به صورت مکمل و فاقد تداخل عملکردی در کنار مرجع قضایی به ایفای نقش بپردازند. تصریح این تمایز در متن قانون، متضمن وضوح بیشتر خواهد بود.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون حقوقی

۱. تقویت سازوکار مشاوره تخصصی: با وجود ملاحظات موجود، حضور مشاوران متخصص جهت انتقال ظرایف عرف تجاری به مرجع قضایی، امری ضروری است و پیشنهاد می‌شود «الزام مرجع قضایی به درج مستدل نظر مشاور (موافق یا مخالف) در متن رأی» به صراحت در قانون تصریح گردد.

۲. توسعه صلاحیت و تسهیل دسترسی به دادرسی تخصصی: صلاحیت موسع پیش‌بینی شده و امکان رجوع به محاکم سایر استانها گام مثبتی است. همچنین پیشنهاد می‌شود سازوکار «اقامتگاه خواهان» به عنوان یک پایه اختیاری در کنار سایر پایه‌های صلاحیت محلی، با لحاظ کردن ملاحظات حقوقی مربوط به حفظ حقوق خوانده، جهت کاهش هزینه‌های دادرسی مورد بازبینی قرار گیرد.

۳. تأکید بر سرعت و کارآمدی دادرسی: مکانیزم‌هایی چون رسیدگی کتبی و فوری، نوآوری ارزشمندی در راستای دادرسی مؤثر است و پیشنهاد می‌شود تدوین «آیین‌نامه اجرایی میسوط» جهت جلوگیری از هرگونه سوءاستفاده و تضمین حق دفاع خوانده، ضروری است.

۴. رفع معضل اجرای احکام در عرصه بین‌الملل: فقدان ضمانت اجرای کارآمد آراء صادره علیه متعهدان خارجی، از موانع اصلی توسعه تجارت بین‌الملل محسوب می‌شود و پیشنهاد می‌شود «انعقاد موافقت‌نامه‌های دوجانبه شناسایی و اجرای آرای قضایی و داور» با اولویت کشورهای دارای بیشترین حجم مبادلات، به عنوان یک «راهبرد کلان»

کمیسیون حمل و نقل، ترانزیت و لجستیک و کمیسیون گمرک

اتحادیه بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

گزارش مشروح نشست مشترک کمسیون گمرک و کمسیون حمل و نقل، ترانزیت و لجستیک اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

بررسی مشکلات و موانع گمرکی پیش روی شرکت های حمل و نقل بین المللی

نشست مشترک کمسیون گمرک و کمسیون حمل و نقل، ترانزیت و لجستیک اتاق بازرگانی ایران، با هدف بررسی دقیق چالش ها و موانع گمرکی پیش روی فعالان حوزه حمل و نقل بین المللی و ترانزیت تشکیل گردید. این نشست که با حضور نمایندگان ارشد سازمان های راهداری، گمرک، وزارت راه و شهرسازی، و نیز اعضای بخش خصوصی و تشکلهای مرتبط برگزار شد، بستری برای تبادل نظر، واکاوی مشکلات اجرایی و حقوقی، و ارائه راهکارهای عملیاتی جهت تسهیل امور تجاری و لجستیکی در شرایط کنونی کشور بود. هدف نهایی، تدوین پیشنهادهای کاربردی برای ارجاع به نهادهای ذی ربط و بهبود فضای کسب و کار در این حوزه حیاتی اقتصادی است.

سخن آغازین: ضرورت همکاری بین کمسیون

محمدرضا فاروقی (رئیس کمسیون گمرک اتاق ایران):

هدف اصلی از تشکیل این جلسه، بررسی و رفع مشکلات گمرکی شرکت های حمل و نقل در شرایط کنونی کشور است. بر اساس تفاهنامه منعقد شده بین گمرک و اتاق بازرگانی ایران، نشست های مشترک ماهیانه ای با هدف احصا و بحث درباره موضوعات مرتبط، طراحی شده است. این رویه که با پیشنهاد رئیس کل محترم گمرک، دکتر عسگری، آغاز گردید، ظرفیت مناسبی برای استفاده از مکانیزم هایی مانند شورای گفت و گو و کمیته کسب و کار است. تمرکز دایی از گمرکات و مبادی ورودی کشور، سیاستی است که حل موانع گمرکی کالاهای ترانزیتی و ترانزیت داخلی را بیش از پیش حائز اهمیت کرده است.

اهمیت پیوند گمرک و لجستیک در ترانزیت

رضا رستمی (رئیس کمسیون حمل و نقل، ترانزیت و لجستیک):

حوزه ترانزیت کالا، نقطه اشتراک و تعامل مستقیم کمسیون حمل و نقل با کمسیون گمرک است. شرکت های حمل و نقل بین المللی به طور مستمر با موضوعات گمرکی درگیر هستند. تداوم این جلسات مشترک می تواند به حل مسائل مرتبط با راهداری و گمرک بینجامد.

تحلیل وضعیت کریدورهای ترانزیتی و فرصت های ازدست رفته

مسعود پلمه (نایب رئیس کمسیون حمل و نقل، ترانزیت و لجستیک):

ارائه خلاصه ای از وضعیت کریدورهای حمل و نقل در حوزه واردات ضروری است. در ادوار

گذشته تحریم، از راهکارهای ترانزیتی برای دور زدن تحریم ها استفاده می شد. در سه سال اخیر، روندهای کریدوری دستخوش تغییر شده که بخشی از آن ناشی از رفتارهای انفعالی ایران و بخشی دیگر ناشی از رفتارهای توسعه طلبانه و اقتصادی سایر کشورهاست. با وجود گذر کریدور شمال - جنوب از ایران و موقعیت سوق الجیشی کشور، این کریدور توانسته نقش لجستیکی مورد انتظار را ایفا کند. در سطح بین المللی، سازمان هایی مانند فیاتا (FIATA) نقش تعیین کننده ای در مدیریت حمل کالا دارند، اما ایران در این نقشه جایگاه شایسته ای ندارد. سرمایه گذاری های کلان کشورهایی مانند قطر و قزاقستان در کریدورهای جایگزین، در حالی صورت می گیرد که ایران از ظرفیت های خود بهره نمی برد. نمونه بارز این امر، توافق اخیر روسیه و چین برای استفاده از مسیری ۲۱ هزار کیلومتری با زمان و هزینه کمتر، در حالی است که مسیر ایران نصف این مسافت بوده ولی به دلیل طولانی تر بودن زمان و هزینه بالاتر، مورد اقبال قرار نمی گیرد. علت اصلی این مسئله، نگاه سازمان محور و دخالت بیست و سه نهاد دولتی مختلف در حوزه ترانزیت است که اگر تداوم یابد، حتی سهم ناچیز کنونی ترانزیت از کریدور شمال - جنوب نیز از دست خواهد رفت. به طور مستمر با موضوعات گمرکی درگیر هستند. تداوم این جلسات مشترک می تواند به حل مسائل مرتبط با راهداری و گمرک بینجامد.

مسائل فنی و اجرایی: عوارض حمل با ناوگان خارجی

محمدرضا فاروقی (رئیس کمیسیون گمرک اتاق ایران):

موضوع محوری، تعیین میزان عوارض حمل کالا با ناوگان خارجی است. بر اساس بخشنامه گمرک در تاریخ ۲۶ دی ۱۴۰۰، که منبعث از نامه سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای بود، مغایرت بین باکس‌های ۱۵، ۱۶ و ۱۷ اظهارنامه گمرکی با باکس ۳۴ (تعیین کشور سازنده) به عنوان مبنای احتساب عوارض ۱۰ درصدی حمل با ناوگان خارجی قرار گرفت، که این امر مشکلات متعددی را ایجاد کرده است.

مظاهری:

اشکال وارد بر بخشنامه مذکور این است که شرایط حمل باید بر اساس قرارداد خرید بین واردکننده و فروشنده تعیین شود، چرا که مبدأ حمل کالا یکی از نقاط اساسی تأثیرگذار بر قیمت است. اگر کالایی از یک مبدأ واسطه خریداری شود، مبدأ حمل همان نقطه خواهد بود، حتی اگر فروشنده کالا را از مبدأ اصلی سازنده به نقاط دیگر انتقال داده باشد. استفاده از هاب‌های تجاری توسط توزیع‌کنندگان اصلی، دلیل این امر است. این موضوع در جلسه گذشته با حضور مسئولان وزارت راه مطرح و قول بررسی داده شد. ولی متأسفانه تاکنون عملیاتی نشده است. در شرایط تحریم حاضر، که حمل‌های جداگانه و ترکیبی اجتناب‌ناپذیر شده‌اند، اجرای صحیح این مبنا با در نظرگیری محدودیت‌های تحریمی، ضروری است.

عبداللهی:

صدور این بخشنامه، بحث «حمل ترکیبی» را در گمرک مطرح کرده، در حالی که چنین چیزی وجود خارجی ندارد. به دلیل تحریم‌ها و عدم فروش مستقیم بسیاری از فروشنندگان خارجی به ایران، واردات از طریق نمایندگان منطقه‌ای در کشورهایی مانند امارات یا ترکیه انجام می‌شود. مطابق اینکوترمز، شرط خرید، تحویل در امارات است، نه تحویل در مبدأ اروپا. واردکننده هیچ اطلاعی از چگونگی حمل کالا از مبدأ اصلی تا امارات ندارد و قدرتی برای تعیین وسیله حمل در آن مسیر ندارد. با این وجود، وزارت راه عوارض

را از مبدأ اصلی (مثلاً هلند) تا مقصد نهایی (مثلاً تهران) محاسبه و دریافت می‌کند، در حالی که واردکننده هیچ اختیاری در این زمینه نداشته است. این رویه در شرایط غیرعادی کنونی، بار مالی مضاعف و ناعادلانه‌ای را به تجار و تولیدکنندگان تحمیل می‌کند. محمدرضا فاروقی (رئیس کمیسیون گمرک اتاق ایران):

این مغایرت بین باکس‌های اظهارنامه، مبنایی برای وصول عوارض بالاتر و حتی احتساب کرایه حمل غیرواقعی شده است. بسیاری از کالاهای موجود در ترکیه یا امارات، ممکن است اصل ساخت کانادا یا اروپا باشند. اخذ عوارض سنگین بر اساس کشور سازنده، بدون در نظرگیری مبدأ حمل واقعی، دور از عدالت است. به نظر می‌رسد در جلسات قبلی موافقت اولیه‌ای با اصلاح این رویه وجود داشت، اما به دلیل نظرات دفتر واردات گمرک، این موضوع مسکوت مانده است.

دیدگاه حقوقی سازمان راهداری

فلاح (نماینده بخش حقوقی سازمان راهداری):

مستند قانونی دریافت این عوارض، تبصره ۲ قانون مقررات تردد است که آیین‌نامه اجرایی دارد و همچنین مصوبات ۱۴۹ و ۱۵۰ شورای عالی هماهنگی ترابری. صراحت قانون بر این است که کالای وارداتی که در صورت وجود ناوگان ایرانی، با ناوگان غیرایرانی حمل شود، مشمول پرداخت عوارض می‌شود و این عوارض از صاحب کالا دریافت می‌شود. بحث مبدأ، در حوزه مالی و درآمدی این پروسه مطرح است.

یک فرد حاضر در نشست:

با استناد به بند ۴ ضوابط اجرایی تبصره ۲، کالاهایی که مبدأ اولیه آنها مبادی خلیج فارس باشد و توسط لنج‌های ایرانی به بنادر ایران حمل گردد، نیازی به اخذ مجوز ندارند. این نشان می‌دهد مبدأ اولیه دارای اهمیت است.

محمدرضا فاروقی (رئیس کمیسیون گمرک):

قانون به کرایه حمل اشاره دارد. اگر آیین‌نامه دامنه آن را گسترده‌تر از قانون تفسیر کند، ممکن است دچار مغایرت شود. این اختلاف نظر در برخی گمرکات با تفسیر

عوارض، رویه‌های است که گمرک اعلام می‌کند. اگر گمرک رویه ترانزیت خارجی را برای کالایی صادر کند، سازمان راهداری موظف به اخذ عوارض است. در مورد کالاهای وارداتی با مقصد گمرکخانه‌های داخلی که تحت رویه ترانزیت داخلی جابه‌جا می‌شوند، هیچ گونه عوارضی وضع نمی‌شود. اگر وصول نکنیم، ما پاسخو خواهیم بود.

محمدرضا فاروقی (رئیس کمسیون گمرک): مقصود از ترانزیت خارجی در قانون، کالای عبوری از قلمرو سیاسی کشور است. کالایی که به منطقه آزاد وارد می‌شود و ممکن است از کشور خارج نشود، منطبق با این تعریف نیست. با وجود ابهام در واژگان و عدم رویه واحد در گمرک، این عوارض وصول می‌شود. حتی اگر مبلغ ناچیز باشد، باید بر اساس صحت قانونی عمل کرد.

رضا گلی (مدیرکل مرکز مبارزه با جرایم سازمان یافته گمرک ایران):

ماده ۵۳ قانون امور گمرکی به صراحت به «عبور از قلمرو گمرکی» اشاره دارد، نه لزوماً خروج از کشور. بنابراین، حتی کالای ترانزیت شده از بازرگان به منطقه ویژه اقتصادی سهلان نیز در رویه ترانزیت خارجی قرار می‌گیرد و تبعات قانونی آن (از جمله عوارض و همچنین برخورد در صورت قاچاق) جاری است. این نص قانون است مگر با استفساریه یا اصلاح قانون تغییر کند.

چنگیز خناری (سرپرست دفتر ترانزیت گمرک ایران):

پروانه تردد صادره توسط راهداری، مسیر و مقصد نهایی را مشخص می‌کند. اگر مقصد مناطق آزاد یا ویژه باشد، رویه ترانزیت خارجی برای آنها در نظر گرفته شده و قوانین مربوطه حاکم است. در گذشته پیشنهاد شده بود اگر واردکننده پس از ورود، پروانه ورود قطعی برای کالا بگیرد، می‌تواند برای استرداد عوارض اقدام کند، اما مشخص نیست این mechanism به درستی اجرا شده باشد یا خیر.

همکاران در حال اجراست. پیشنهاد می‌شود این موضوع در دستور کار کمیته کسب و کار با حضور معاون حقوقی رئیس جمهور مطرح گردد.

چالش عوارض تن-کیلو متر بر کالای ترانزیتی

محمدرضا فاروقی (رئیس کمسیون گمرک ایران):

موضوع دیگر، وصول عوارض تن-کیلو متر از کالاهای ترانزیتی در گمرکخانه مبدأ است. این مسئله از سوی شرکت پتروشیمی تبریز مطرح شده است. با توجه به تعریف ترانزیت خارجی در قوانین از جمله ماده ۵۳ قانون امور گمرکی، کالایی که از قلمرو گمرکی جمهوری اسلامی ایران عبور می‌کند، مشمول این تعریف می‌شود. اما در مورد کالاهایی که به مناطق آزاد یا ویژه اقتصادی وارد می‌شوند و ممکن است هرگز از قلمرو سیاسی کشور خارج نشوند یا پس از فرآوری به سرزمین اصلی برگردند، انطباق با تعریف ترانزیت خارجی مورد تردید است. این شرکت مکاتبات متعددی با مرکز بهبود و دفتر ترانزیت وزارت راه داشته، اما پاسخ قطعی دریافت نکرده است.

ناجی (نماینده شرکت پتروشیمی تبریز):

طبق ماده ۳۰ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، میزان عوارض تن-کیلو متر توسط وزارت راه مشخص و از شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی فعال در حمل کالای عبوری و ترانزیت خارجی اخذ می‌شود. همچنین، قوانین و آیین‌نامه‌های مرتبط، ترانزیت خارجی را عبور کالا از قلمرو ایران به کشور ثالث تعریف می‌کنند. در حالی که شرکت‌های مستقر در سرزمین اصلی یا مناطق آزاد که کالا را برای استفاده در فرآیند تولید خود وارد می‌کنند، مجبور به پرداخت این عوارض مضاعف هستند. این هزینه اضافی در شرایط سخت کنونی، فشار قابل توجهی به تولیدکنندگان وارد می‌کند.

محمدی (سازمان راهداری):

مبنای اخذ عوارض، بند «پ» ماده ۳۰ قانون احکام دائمی است که بر اساس مصوبه شورای اقتصاد (۹۰۰ ریال به ازای هر تن-کیلو متر) تعیین شده است. مرزبان اقتصادی کشور، گمرک است و مبنای تعیین

شش ماه پس از ترخیص و قابلیت تمدید در صورت عدم تخصیص ارز است. اجرای این پیشنهاد می‌تواند تا ۹۰ درصد مشکل رسوب کالا را حل کند. این پیشنهاد به عنوان یک طرح میان‌مدت برای ارائه به سران قوا تدوین شده است.

مشکلات بخش ترانزیت: بیمه سبز، ویزا و رقابت ناعادلانه

رضا رستمی (رئیس کمیسیون حمل‌ونقل، ترانزیت و لجستیک):

دو مشکل عمده بخش ترانزیت، «تعلیق بیمه سبز ایران» از ابتدای سال ۲۰۲۴ میلادی و «عدم صدور ویزا برای رانندگان ایرانی» از سوی کشورهای اروپایی است. این مشکلات باعث کاهش شدید فعالیت ۶۲ هزار کامیون ترانزیتی شده است. رانندگان مجبورند با هزینه‌های گزاف (۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ یورو) به صورت غیررسمی ویزا تهیه کنند. این رکود باعث ورود ناوگان ترانزیتی بیکار به بخش حمل‌ونقل داخلی و به هم خوردن تعادل عرضه و تقاضا شده است. در مقابل، ناوگان خارجی (پاکستانی، افغانستانی، تاجیک و ترکی) به طور فزاینده‌ای در حال تصاحب بازار ترانزیت ایران هستند. مشکلاتی مانند پرداخت عوارض برای باک پر در مرز ترکیه (حدود ۸۰ هزار تومان به ازای هر لیتر برای سوخت مازاد بر ۵۰۰ لیتر) نیز بر هزینه‌های ناوگان ایرانی می‌افزاید. تعامل بیشتر با تشکلهای صنفی بین‌المللی و برگزاری جلسات مستمر ضروری است.

احسان ملک‌زاده (رئیس منتخب هیئت مدیره جدید انجمن شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی ایران):

انجمن ایران یک انجمن سراسری است. حل مشکل ویزا و بیمه سبز، بسیاری از مسائل بخش ترانزیت را رفع خواهد کرد.

محمدی (سازمان راهداری):

حمایت از ناوگان ایرانی اولویت سازمان راهداری است. اما گاهی کمیسیون‌های موازی اتاق (مانند کمیسیون صادرات و واردات) به دلیل ارزان‌تر بودن کرایه ناوگان خارجی، خواهان اجازه بارگیری برای آنها هستند. درخواست می‌شود کلیه کمیسیون‌های

دیدگاه بخش خصوصی و شرکت‌های حمل‌ونقل

نماینده یک شرکت بین‌المللی از استان گلستان:

دستگاه‌های حاکمیتی باید به دنبال تسهیل‌گری و ایجاد شفافیت در زنجیره تأمین خدمات باشند. تفسیر واحد از قوانین و ایجاد چک لیست عملیاتی برای فعالان بخش ضروری است. شرکت‌های حمل‌ونقل محکوم به اجرای رویه‌ها هستند و نیازمند وحدت رویه بین نهادهای مختلف می‌باشند. استفاده از فناوری مانند سامانه جامع و پردازش داده‌ها می‌تواند به حل مسائل کمک شایانی کند. نگاه باید به سوی تسهیل و حذف موانع، نه اخذ عوارض مضاعف، معطوف شود. تعدد سامانه‌ها و نهادهای تصمیم‌گیر (بالغ بر ۲۳ نهاد) مشکل‌ساز است. پیشنهاد می‌شود کمیسیون‌های استانی اتاق، موضوعات را جمع‌بندی و پیگیری کنند.

سالمی:

با توجه به شرایط خاص کشور پس از اجرای طرح «اسنپ بک»، درخواست می‌شود تسهیلات ویژه‌ای برای کالاهای اساسی و مواد اولیه تولید در مبادی گمرکی در نظر گرفته شود تا با توقف و مانع مواجه نشوند.

ضرورت اصلاح قوانین پایه: مبارزه با قاچاق و آیین‌نامه گمرکی

محمدرضا فاروقی (رئیس کمیسیون گمرک):

دو موضوع کلان در دست پیگیری است: اول، اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز که بر محور ۳۱ ماده پیشنهادی اتاق قرار دارد. از اتاق‌های استانی و تشکلهای درخواست می‌شود نظرات جامع و مصداقی خود را جهت اصلاح، حذف یا جایگزینی مواد و تبصره‌های مشکل ساز ارائه دهند. دوم، اصلاح آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی است که پس از جمع‌بندی پیشنهادات اتاق و گمرک، برای تسریع در تصویب به هیئت دولت ارسال خواهد شد. بسیاری از گلایه‌ها (مانند توقف کالا برای ثبت اطلاعات منشأ ارز طبق تبصره ۳ ماده ۷، یا محدودیت‌های ثبت سفارش) ریشه در قوانین پایه دارد. به عنوان مثال، الزام ارائه اطلاعات منشأ ارز قبل از ترخیص، با توجه به فرآیند طولانی تخصیص ارز، باعث رسوب کالا می‌شود. پیشنهاد اتاق، موکول کردن این ثبت به تا

برای استرداد بخشی از عوارض با پیچیدگی‌های اداری مواجه شد؟

۴. مصارف و کاربرد واقعی این عوارض ۱۰ درصدی که جهت حمایت از ناوگان داخلی وصول می‌شود، کجاست و چه حمایتی عملیاتی انجام شده است؟

یک فرد حاضر در نشست: سؤال اینجاست که آیا سازوکار کارآمدی برای وصول مطالبات وجود دارد؟ اگر اظهارنامه به اشتباه با وسیله حمل «ایرانی» ثبت شود، سازمان راهداری چگونه آن را رصد می‌کند؟ طراحی یک سامانه یکپارچه و بروز که لیست کشتی‌های ایرانی و خارجی را داشته باشد و امکان بارگذاری اسناد و پرداخت الکترونیک را فراهم کند، ضروری است. این کار از استعلام‌های وقت‌گیر و پیچیدگی‌های فعلی می‌کاهد. همچنین، شفافیت در نحوه محاسبه و مبنای «۱۰ درصد» بسیار مبهم است.

پاسخ و پیشنهاد سازمان راهداری

جواد هدایتی (مدیرکل دفتر ترانزیت و حمل و نقل بین‌المللی سازمان راهداری):

در مورد عوارض ۱۰ درصد، شرایط تحریمی حاضر ایجاب می‌کند ملاحظات خاصی در نظر گرفته شود. سازمان راهداری از تشکیل یک «کمیته مشترک» با اتاق بازرگانی (و در صورت صلاح دید، گمرک) برای بررسی دقیق این موضوع و ارائه پیشنهادات اصلاحی متناسب با شرایط روز استقبال می‌کند. پیشنهاد می‌شود ابتدا نقطه نظرات اعضا جمع‌بندی و به صورت دستور کار مشخص به این کمیته ارائه شود. جلسات این کمیته می‌تواند از هفته آینده آغاز شود.

در مورد بیمه سبز، این موضوع به دلیل اهمال بیمه مرکزی در تعامل با COB (کمیته اجرایی بیمه سبز در بروکسل) به تعلیق انجامید. پیگیری‌های حقوقی قوی‌ای با همکاری وزارت خارجه در جریان است و امیدواریم در اجلاس آتی، رفع تعلیق ایران محقق شود.

در مورد ویزا، مشکل عمده‌ای که کشورهای اروپایی و نظام ویزای شنکن است که یک مقررات واحد دارد. حل این مشکل مستلزم بهبود روابط کلان با اتحادیه اروپا است، اگرچه در حال حاضر ویزا در حد تأمین نیازهای تجاری جاری صادر می‌شود.

کمیته راهبری حمل و نقل بین‌المللی سازمان راهداری، از تمامی انجمن‌های سراسری و

اتاق، اولویت حمل با ناوگان ایرانی را توصیه و ترویج کنند. در کشور ترکیه، حتی با وجود گران‌تر بودن ناوگان ترکی، تاجران از ناوگان خودی حمایت می‌کنند.

یک فرد حاضر در نشست:

در مرزها (مانند بازرگان)، شرکت‌های حمل و نقل محلی (بومی) با اولویت‌هایی روبرو هستند و رانندگان استانی ممکن است هفته‌ها در صف معطل شوند. همچنین، ناوگان گرجستانی که توسط ایرانی‌ها در گرجستان خریداری شده (به دلیل ارزانی)، به راحتی در این مسیر فعال هستند، در حالی که ناوگان ایرانی با محدودیت مواجه است. گمرک به تنهایی قادر به حل این مشکل نیست و وزارت راه باید در صدور مجوز ورود برای این ناوگان‌ها تجدیدنظر کند.

نقد قوانین و رویه‌های اخذ عوارض

ندیر پورجم (نایب رئیس کمیسیون گمرک):

قوانین موجود در زمینه عوارض جاده‌ای و ترانزیتی، قوانینی قابل تفسیر و مشکل‌ساز هستند. مطالعه‌ای در شورای گفتگوی بوشهر نشان داد که دستگاه‌های مختلفی خود را محق به اخذ عوارض دانسته‌اند، تا جایی که حدود ۹ دادنامه دیوان عدالت اداری مبنی بر ابطال برخی از این عوارض صادر شده است. این نشان‌دهنده ضعف و اشکال در قوانین است. نمونه ملموس، اخذ عوارض ۱۰ درصدی بر اساس کرایه حمل پیش‌فرض در سامانه‌های راهداری است، بدون توجه به قرارداد واقعی بین فرستنده و حمل‌کننده. این «تفسیر به رای» است. برای احیای نقش ترانزیتی ایران، نگرش به عوارض باید از صرف درآمدزایی به سمت حمایت هوشمند از ناوگان داخلی و رقابت‌پذیری تغییر کند.

علیخانی:

چهار سؤال کلیدی مطرح است:

۱. معیار تشخیص وجود یا عدم وجود ناوگان ایرانی برای یک مسیر خاص چیست؟

۲. نحوه و مبنای محاسبه این عوارض (مثلاً نرخ ارز) چگونه است و شفاف نیست؟

۳. چرا مجوز حمل برای کل محموله (مثلاً بالای ۵۰۰ تن) باید یکجا صادر شود؟ اگر بخشی از محموله با ناوگان ایرانی حمل شود، چرا باید

و همچنین اصلاح رویه تعیین «مبدأ حمل» به جای «کشور سازنده».

۳- شفاف سازی و الکترونیکی کردن فرآیندها: پیگیری طراحی و راه اندازی سامانه‌ای یکپارچه و شفاف بین گمرک و راهداری برای تعیین وضعیت ناوگان (ایرانی/خارجی)، بارگذاری اسناد، پرداخت الکترونیک عوارض و رصد خودکار تخلقات.

۴- رفع ابهام از عوارض تن-کیلومتر ترانزیتی: پیگیری صدور استفساریه یا اصلاح قانونی برای شفاف سازی شمول عوارض تن-کیلومتر بر کالاهای ورودی به مناطق آزاد و ویژه اقتصادی که ممکن است از قلمرو سیاسی کشور خارج نشوند.

۵- پیگیری مسائل بین‌المللی ترانزیت: پیگیری جدی و مستمر از طریق وزارت امور خارجه و دستگاه‌های ذی‌ربط برای:

- رفع تعلیق «بیمه سبز» ایران.

- تسهیل صدور «ویزا» برای رانندگان ایرانی به ویژه برای کشورهای اروپایی.

۶- اصلاح قوانین و مقررات پایه: تسريع در روند: - «اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز» بر اساس پیشنهادات بخش خصوصی.

- «اصلاح آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی» جهت رفع موانع تولید و تجارت.

- به طور خاص، پیگیری پیشنهاد «موکول کردن ثبت اطلاعات منشأ ارز به پس از ترخیص» برای حل معضل رسوب کالا.

۷- حمایت همه‌جانبه از ناوگان ایرانی: فرهنگ سازی و اتخاذ سیاست‌های تشویقی در کلیه نهادهای دولتی و بخش خصوصی برای اولویت‌دهی به حمل کالا با ناوگان ایرانی، حتی در صورت گران‌تر بودن نسبی.

۸- واقعی سازی قیمت سوخت: پیشنهاد به نهادهای بالادستی برای واقعی سازی تدریجی قیمت سوخت جهت کاهش انگیزه قاچاق، کاهش کنترل‌های مرزی وقت‌گیر و رقابتی‌تر شدن کرایه حمل ناوگان ایرانی در سطح منطقه.

استانی (از جمله انجمن ایران) دعوت به مشارکت می‌کند.

در مورد ناوگان گرجی، باید توجه داشت که سیستم پرمیت (مجوز تردد) مبتنی بر توازن است. زمانی که صادرات ایران به گرجستان بالا بود، پرمیت کافی به ناوگان ایرانی داده نمی‌شد. ثبت شرکت و ناوگان توسط ایرانیان در گرجستان، تا حدی به ایجاد این توازن و امکان ادامه تجارت کمک کرده است.

در پایان، واقعی سازی قیمت سوخت، بسیاری از مشکلات مرزی (مانند کنترل‌های سختگیرانه برای جلوگیری از قاچاق سوخت) و هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم را حل خواهد کرد.

سخن پایانی و جمع‌بندی نهایی جلسه

محمدرضا فاروقی (رئیس کمیسیون گمرک): خروجی این جلسه را می‌توان در چند محور خلاصه کرد:

۱- موضوع «عوارض تن-کیلومتر» بر کالاهای ترانزیتی و تفسیر آن، به شورای گفت‌وگو و نیز کمیته کسب‌وکار ارجاع می‌شود.

۲- موضوع «تعیین میزان کرایه حمل و مبدأ کالا» مطابق بخشنامه ۱۴۰۰ و نیز «تعلق یا عدم تعلق کلی عوارض ناوگان خارجی» و «قابلیت اجرای قانون در شرایط تحریمی» نیز در همین راستا پیگیری می‌شود.

۳- مطابق پیشنهاد سازمان راهداری، پیش از جلسات شورا، یک «کمیته تخصصی مشترک» تشکیل می‌شود تا این موضوعات به طور فنی و حقوقی مورد بحث و چکش‌کاری قرار گیرد و به نتیجه عملیاتی برسد.

ان شاء الله با پیگیری‌های مستمر، شاهد رفع این موانع و بهبود فضای کسب‌وکار در حوزه حمل‌ونقل و گمرک خواهیم بود.

جمع‌بندی و پیشنهادات کلیدی کمیسیون‌ها

خلاصه تصمیمات و راهکارهای عملیاتی:

۱- تشکیل کمیته تخصصی مشترک: تشکیل کمیته‌ای متشکل از نمایندگان کمیسیون گمرک، کمیسیون حمل‌ونقل، سازمان راهداری و گمرک برای بررسی فنی و حقوقی چالش‌های عوارض ناوگان خارجی و تن-کیلومتر، پیش از ارجاع به شورای گفت‌وگو و کمیته کسب‌وکار

۲- بازنگری در مبانی محاسبه عوارض: پیشنهاد بازنگری در مبانی محاسبه عوارض ۱۰ درصدی ناوگان خارجی (بند ۲ تبصره قانون تردد) با در نظرگیری شرایط خاص تحریمی و عدم امکان استفاده از ناوگان ایرانی در بسیاری از مسیرها،

کمیسیون خدمات فنی، مهندسی و احداث

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

گزارش تخصصی جلسه بررسی ظرفیت‌های صدور خدمات فنی مهندسی در صنعت آب به بازارهای آفریقایی

این جلسه تخصصی به میزبانی کمیسیون خدمات فنی، مهندسی و احداث اتاق ایران و مشارکت مرکز منطقه‌ای مدیریت آب شهری یونسکو (RCUWM) و فدراسیون صنعت آب ایران، با هدف بررسی و توسعه فرصت‌های همکاری و صدور خدمات فنی مهندسی شرکت‌های ایرانی در حوزه آب به کشورهای آفریقایی برگزار گردید. در این نشست، هیئت‌های بلندپایه از کشورهای تانزانیا، نیجریه، الجزایر و موریتانی حضور داشتند. برنامه‌های این رویداد شامل برگزاری نشست‌های تخصصی B2B بین شرکت‌های ایرانی و میهمانان خارجی، ارائه توانمندی‌های شرکت‌های ایرانی و بازدید میدانی از پروژه‌های شاخص آب و فاضلاب تهران بود. این گزارش، مشروح کامل و رسمی مطالب مطرح‌شده توسط سخنرانان را دربر می‌گیرد.

سخنرانی افتتاحیه: نقشه راه همکاری‌های جدید

علی نقوی (رئیس کمیسیون خدمات فنی، مهندسی و احداث اتاق ایران):

این جلسه با هدف ارائه گزارشی از نشست تخصصی دیروز با موضوع «بررسی ظرفیت‌های صدور خدمات فنی مهندسی شرکت‌های ایرانی در صنعت آب» تشکیل شده است. در ادامه این سلسله نشست‌های B2B، میهمانان گرانقدر امروز از چند پروژه بازدید کردند که در ادامه برداشت خود از جلسات و بازدیدها را ارائه خواهند داد. برنامه حاضر با همکاری ارزشمند مرکز منطقه‌ای مدیریت آب شهری یونسکو و فدراسیون صنعت آب ایران، که تجربه‌ای بسیار موفق برای بار اول محسوب می‌شود، برگزار گردید. ما از ظرفیت‌های بسیار خوبی در زمینه صدور خدمات فنی مهندسی صنعت آب برخورداریم و قطعاً باید این رویداد را تکرار و تقویت نماییم تا منجر به ارتقای وضعیت صدور خدمات شود.

در نشست دیروز، دوازده شرکت مهندسی ایرانی فعال در حوزه پیمانکاری، مهندسی مشاور و تولید، توانمندی‌ها و ظرفیت‌های خود در زمینه صدور خدمات را ارائه نمودند. در جلسه امروز، میهمانانی از کشورهای تانزانیا و نیجریه حضور دارند. نکته حائز اهمیت برای تمامی شرکت‌ها، چگونگی حضور و مکانیزم اخذ پروژه در این کشورها پس از این نشست‌ها است. خبر مسرت‌بخش این است که هم‌اکنون شرکت‌های ایرانی در این دو کشور فعالیت دارند و ما نمایندگانی در آنجا داریم. بر اساس اعلام میهمانان محترم، زمینه برای توسعه حضور شرکت‌های ایرانی فراهم است. اطلاعات ارزشمندی از هر دو کشور کسب شد.

در همین راستا، آدرسی در سایت اتاق ایران که قبلاً برای رویداد «اوپک فاند» ایجاد شده بود، به‌عنوان بستر اصلی اطلاع‌رسانی معرفی می‌گردد. اطلاعات تکمیلی شامل مشخصات شرکای محلی شرکت‌های ایرانی، آدرس معتبر مناقصات و سایر داده‌های ضروری، در همین صفحه بارگذاری خواهد شد. همچنین با محوریت فدراسیون صنعت آب، مقرر شد تفاهمنامه‌ای همکاری با هر چهار کشور حاضر مبادله شود. محورهای این تفاهمنامه از اهمیت بالایی برخوردار است و هر چهار کشور آمادگی خود را برای تسهیل شرایط ورود شرکت‌های ایرانی اعلام کرده‌اند. با مدیریت شایسته دکتر حاجی‌کریم، اطمینان داریم این امر به نحو احسن انجام خواهد شد تا بستری برای حضور گسترده‌تر شرکت‌های ایرانی فراهم آید.

نماینده محترم نیجریه متعهد شدند حداقل ظرف بیست روز آینده اطلاعات تکمیلی شامل لیست شرکای محلی و پروژه‌های قابل مشارکت را در اختیار ما قرار دهند. این اطلاعات از طریق لینک مذکور و نیز در اختیار انجمن صدور خدمات فنی مهندسی و فدراسیون صنعت آب قرار خواهد گرفت تا به صورت گسترده در دسترس شرکت‌های ایرانی قرار گیرد.

نگاه یک شریک بالقوه: تجربه‌ای که اعتماد می‌آفریند

رمضانی (مدیر توسعه زیرساخت دارالسلام، تانزانیا):

از فرصت پیش‌آمده برای سخن گفتن با اعضای اتاق بازرگانی ایران صمیمانه سپاسگزاریم. در ابتدا لازم می‌دانم از دولت ایران برای فراهم آوردن این فرصت و میزبانی سپاسگزاری کنم.

فراخوانی برای مشارکت: زمینه‌های همکاری در نیجریه

ابوبکر حمزه محمد (مدیر دپارتمان آبیاری و زهکشی وزارت آب نیجریه)

از اتاق بازرگانی ایران به دلیل میزبانی بسیار خوب و همچنین از کارگاه آموزشی برگزار شده توسط یونسکو تشکر می‌کنیم. تجربیات کسب‌شده، بسیار مثبت و حاکم از اشتیاق فراوان و پذیرندگی بالای مردم ایران است.

بر اساس مشاهدات، در پی ایجاد رابطه‌ای سازنده هستیم. برخلاف برخی دیگر که ممکن است قصد سلطه داشته باشند، ما در شما یک دوست کامل یافته‌ایم. دیروز با برخی از شرکت‌های ایرانی در اتاق بازرگانی ملاقات کردیم و تبادلات گسترده‌ای صورت گرفت. حضور در نیجریه دشوار نیست، اما لازم است شرکتها بدانند برای چه هدفی وارد می‌شوند تا این حضور به یک سرمایه‌گذاری بی‌ثمر تبدیل نشود.

ما به آنان مشاوره لازم را ارائه داده‌ایم. هر شرکتی که تمایل به داشتن شریک در نیجریه دارد، می‌تواند علاقه‌مندی خود را اعلام کند و ما متعهد می‌شویم تمامی اطلاعات تماس لازم برای مناقصات و نهادهای مرتبطی که می‌توانند مستقیماً با آنها کار کنند، ارسال نماییم. سه محور اصلی برای همکاری مهندسين آب معرفی می‌گردد:

۱. نمایشگاه بین‌المللی تجاری سالانه: شما می‌توانید برای نمایش دستاوردهای خود در این نمایشگاه‌ها شرکت کنید.

۲. شورای ملی منابع آب: می‌توانید در این شورا ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خود را ارائه دهید.

۳. روز/هفته آب: این رویداد فرصت مناسبی برای نمایش تخصص در حوزه‌هایی مانند آبیاری، سد‌ها و تأمین آب است.

توصیه اینجانب در این مرحله این است که یک نماینده در نیجریه داشته باشید که بتواند شما را از تمامی رویدادها و فرصت‌ها مطلع سازد. داشتن یک شریک محلی نیز گزینه بسیار خوبی است. شما می‌توانید بسته به شرایط، گزینه مناسب را انتخاب کنید.

همچنین از اتاق بازرگانی ایران به دلیل دعوت از شرکا، پیمانکاران، مشاوران و تولیدکنندگان و فراهم آوردن بستر ملاقات و تبادل نظر در حوزه‌های همکاری، قدردانی می‌نمایم.

در طول این دو روز، تجربیات ارزشمندی کسب کردیم. روز گذشته، فرصت مغتنمی بود تا با پیمانکاران و مشاوران ایرانی دیدار کرده و گفت‌وگوی مفصلي داشته باشیم. ما به ارائه‌های آنان در مورد محصولات و خدماتی که می‌توانند به کشورهای آفریقایی عرضه کنند، گوش سپردیم و در جلسات رو در رو، به تبادل نظرات و اطلاعات تماس پرداختیم تا در آینده بتوانیم در سایت‌های خود با آنان همکاری نماییم.

شما ایرانیان از مزیت‌های قابل توجهی برخوردارید. شما در زمینه فناوری پیشرفت‌های چشمگیری داشته‌اید و ما می‌توانیم در بخش‌های صنعتی، ساخت‌وساز و مشاوره، این تجربیات فناورانه را به اشتراک بگذاریم تا تانزانیا نیز از این حوزه‌ها بهره‌مند شود.

امروز نیز از یکی از قدیمی‌ترین تصفیه‌خانه‌های تهران که بیش از ۷۰ سال از عمر آن می‌گذرد بازدید کردیم. بازدید از یکی از این تصفیه‌خانه همچنان در شرایط مطلوبی قرار دارد. این نشان از عملکرد بسیار خوب شما دارد. همچنین در فرآیند تصفیه و مدیریت توزیع آب با استفاده از فناوری مدرن SCADA که تمامی مراحل از تولید تا توزیع را کنترل می‌کند، درس‌های زیادی آموختیم. این بازدید فرصتی بسیار مناسب برای مطالعه و یادگیری بود.

ضمن تقدیر از زیبایی و پاکیزگی شهر تهران، باید تأکید کنم که ما حوزه‌های ممکن همکاری را مشاهده کرده‌ایم، اما تصمیم‌گیری نهایی در حیطه اختیارات ما نیست. کلیه مباحثات و مشاهدات را به مقامات بالادست در کشورمان منتقل خواهیم کرد و سپس از طریق اتاق بازرگانی ایران یا تیم‌های مربوطه، جهت تعیین نحوه همکاری آینده، در ارتباط خواهیم بود. بار دیگر از دعوت شما برای بازدید از ایران و اتاق بازرگانی سپاسگزاریم.

بلکه نشأت گرفته از روحیه‌ای است که همواره در پی دانش و نوآوری بوده است. با تمرکز بر فناوری و اتکا به خود، ایرانیان چالش‌های ملی-فرهنگی مانند کم‌آبی را به فرصت تبدیل کرده‌اند.

امروزه، صنعت آب ایران به سطحی از بلوغ رسیده که تمامی زنجیره ارزش از طراحی و تأمین مواد تا ساخت، نصب، آزمایش و راه‌اندازی را با استانداردها و کیفیتی بالا در داخل کشور پوشش می‌دهد. اجرای پروژه‌های بزرگ تصفیه آب و فاضلاب در کلان‌شهرهای ایران و پروژه‌های انتقال آب از خلیج فارس به فلات مرکزی، گواه توانمندی و خوداتکایی شرکت‌های ایرانی است. این پروژه‌ها نه تنها در سراسر ایران، بلکه در مناطق دوردستی از شرق دور (مانند سریلانکا) تا کشورهای منطقه JCC و حتی ونزوئلا در قاره آمریکا نیز با موفقیت اجرا شده‌اند.

شرکت‌های حاضر در این رویداد که دیروز توانمندی‌های خود را ارائه نمودند، عبارتند از: مهندسين مشاور واتک، یوکن، زی‌استاپ، توساب، آریانا (پیمانکار EPC)، زولا ایران (پیمانکار EPC)، شرکت بزرگ اروپا (تولیدکننده در کلاس جهانی شیرهای صنعتی)، شرکت هارمونایزر، شرکت فک صحرا، شرکت کیان پایپ، شرکت برناوت الکترونیک و شرکت کهربا صنعت ساحل (پیمانکار EPC). این شرکت‌ها در مجموع، طیف کاملی از خدمات فنی و مهندسی را پوشش داده و آماده انتقال این دانش ریشه‌دار به کشورهای آفریقایی هستند.

مزیت‌های رقابتی ما که ما را از رقبای متمایز می‌سازد، شامل هزینه‌های کمتر، نیروی کار جوان و ماهر، تجربه کار در مناطق گرم و خشک مشابه آفریقا و پیوندهای تاریخی دو ملت است. این عوامل، فرصت‌های معنی‌دای برای همکاری با کشورهایی مانند تانزانیا، نیجریه، الجزایر و موریتانی در راستای هدف ششم توسعه پایدار ملل متحد (آب) ایجاد می‌کند.

ایران همواره روابط دوستانه و محترمانه‌ای با کشورهای آفریقایی حفظ کرده که حضور فعال شرکت‌های ایرانی در پروژه‌های آنها علیرغم تمام محدودیت‌ها، گواه این امر است. این روابط مبتنی بر اعتماد متقابل و منافع مشترک، فرصت‌های گسترده‌ای برای توسعه

بازدید امروز از تصفیه‌خانه آب تهران که با وجود قدمت، به دلیل فرهنگ نگهداری و تعمیرات عالی، در وضعیت مطلوبی قرار داشت، نشان از تخصص و تعهد شما دارد. این شایستگی، زمینه‌ساز اعتماد برای ایجاد شراکت است. ما گزینه‌ای جز همکاری با شما نداریم و معتقدیم این مشارکت متقابل، سودمند خواهد بود. از اینکه این دستاوردها را که برخی ممکن است پنهان نگه دارند، به روی ما گشودید، صمیمانه سپاسگزاریم.

تاریخ کهن، توانمندی مدرن: ظرفیت‌های صنعت آب ایران

آقای محمدرضایی (نماینده فدراسیون صنعت آب ایران):

با احترام به هیئت‌های محترم آفریقایی از تانزانیا، نیجریه، الجزایر و موریتانی، مقامات صنعت آب، اعضای اتاق بازرگانی ایران و تمامی حاضران، ابتدا خوشامد گرمی به هیئت‌های آفریقایی به کشور عزیزمان ایران عرض می‌کنم. نشست موفق دیروز و بازدید از پروژه‌های شاخص صنعت آب در تهران، نشان‌دهنده علاقه متقابل برای تقویت همکاری‌ها است. این بازدیدها فرصت ممتازی برای مشاهده عینی قابلیت‌های مهندسی ایران در پروژه‌های آب فراهم کرد.

از دوران باستان، ایرانیان با مهندسی آب و ساخت سازه‌های هیدرولیک، تمدنی پایدار بنا نهاده‌اند. قنات، به‌عنوان نماد برجسته این میراث که بیش از ۲۵۰۰ سال پیشینه دارد و آب را از اعماق زمین به سطح می‌رساند، همچنان در مناطق خشک ایران فعال است. همچنین سیستم هیدرولیک آغاز شده توسط داریوش بزرگ در قرن سوم قبل از میلاد، که شامل سد‌ها، کانال‌ها و آسیاب‌های آبی است و به عنوان میراث جهانی یونسکو ثبت شده، گواهی بر این ادعاست. این سازه‌ها که با امکانات محدود زمان خود ساخته شده‌اند، تا به امروز پابرجا هستند و نشان‌دهنده همزیستی هوشمندانه ایرانیان با طبیعت است.

از دوران باستان تاکنون، ایرانیان به عنوان مردمی باهوش، دانش‌بنیاد، جویای دانش، ماهر در صنعت‌گری و فناوری شناخته شده‌اند. این شهرت تنها ریشه در تاریخ کهن ما ندارد،

فتح نظامی، به دنبال فتح خرد و سازندگی رفتیم و دانش فنی مهندسی را وارد کردیم. این رویه ادامه یافت تا قرن‌ها بعد، ایرانیان بنایی را ساختند که در جهان نماد عشق شد: تاج‌محل. این اثر از قدیمی‌ترین نمونه‌های صدور خدمات فنی مهندسی در جهان محسوب می‌شود. این روحیه سازندگی در خون و ژن ماست. ما همواره ملتی سازنده در داخل و فراتر از مرزهای خود بوده‌ایم. همانطور که دیروز عرض کردم، آفریقا برای ایرانیان صرفاً یک فرصت تجاری نیست، بلکه نگاهی به سرزمینی جدید، تاب‌آوری و پایداری، و فرصتی بزرگ برای همکاری و مشارکت است، نه فقط بیزینس و درآمدزایی.

انعقاد تفاهمنامه‌هایی با سفارتخانه‌های کشورهای حاضر و سپس با دولت‌های مربوطه، می‌تواند گامی بزرگ باشد. میهمانان بخش کوچکی از توانمندی‌های ایران را مشاهده کردند. آنچه ملاحظه نمودند، توانمندی‌های ایران در پروژه‌های صنعتی بزرگ، تصفیه‌خانه‌های عظیم فاضلاب برای تأمین آب صنعت، و تصفیه پساب‌های صنایع بزرگی مانند نفت، فولاد و پتروشیمی است. اینها همه فرصت‌هایی هستند که می‌توانیم با دانش فنی ایرانی، بار دیگر در آفریقا تکرار کنیم.

انتظار داریم آنچه را که از موفقیت‌های ایران ملاحظه کردید، برای کشور، سازمان‌ها و دولت‌های خود روایت کنید. باشد که این جلسات و بازدیدها، سرمنشأ حضور پررنگ ایرانیان در بازار آفریقا و آغازگر همکاری دیرینه‌ای باشد که هزار سال بعد، نسل‌های آینده از آن همچون تجربه تاج‌محل و بند قیصر یاد کنند.

پشتیبانی مالی و ضمانتی: الزامات کلیدی برای جهش صادراتی

آقای یوسفی‌نژاد (نماینده صندوق ضمانت صادرات ایران):

صندوق ضمانت صادرات ایران آمادگی کامل دارد تا انواع ضمانت‌نامه‌های مورد نیاز برای حضور در مناقصات بین‌المللی را صادر نماید. این ضمانت‌نامه‌ها شامل ضمانت‌نامه شرط مناقصه، پیش‌پرداخت، حسن انجام کار،

در اختیار می‌گذارد. یکی از دستاوردهای مهم این رویداد، پیشنهاد هیئت‌های آفریقایی برای امضای تفاهمنامه همکاری بود که نشان از علاقه‌مندی جدی برای همکاری رسمی در بخش‌های آب، انرژی و زیرساخت دارد.

به طور کلی، این رویداد نشان داد که ایران می‌تواند شریکی قابل اعتماد، توانمند و مقرون‌به‌صرفه در کنار کشورهای آفریقایی باشد. کیفیت بالای ارائه‌ها، اجرای نمونه وار و حضور فعال نهادهای بین‌المللی، این برنامه را از یک نشست رسمی فراتر برد و به نمونه‌ای ملموس از دیپلماسی فنی و اقتصادی از طریق بخش خصوصی تبدیل کرد. بی‌تردید، این رویداد آغازی بر فصل جدیدی از همکاری ایران و آفریقا است؛ فصلی که بر پایه اعتماد، تجربه و منافع متقابل بنا شده است.

با پشتیبانی مستمر اتاق بازرگانی ایران، همکاری دفتر منطقه‌ای یونسکو و مرکز مدیریت آب شهری، و حضور پرانرژی شرکت‌های ایرانی، مسیر مشارکت در پروژه‌های آفریقایی روشن‌تر از همیشه است. امروز دیالوگی آغاز شده که به همکاری‌های بزرگ ختم خواهد شد؛ دیالوگی بین تخصص ایرانی و تعهد آفریقایی، پلی بین تجربه و آینده.

ریشه‌های تمدنی همکاری: از گذشته تا افق آفریقا

رضا حاجی‌کریم (رئیس فدراسیون صنعت آب ایران):

از همراهی میهمانان عزیز در روزهای گذشته و نیز همراهی تمامی شرکت‌های فعال صنعت آب که با کمک اتاق بازرگانی، ظرفیت‌های صادرات خدمات فنی مهندسی را عرضه کردند، سپاسگزارم. آقای محمدرضایی به تاریخ و پیشینه فعالیت‌های ایران در صنعت آب اشاره کرد. بنده جنبه دیگری از تاریخ را خاطرنشان می‌سازم: در ۱۷۵۰ سال پیش، هنگامی که آتش جنگ و خشونت جهان را فرا گرفته بود، امپراتوری روم به ایران حمله و در نبرد ادسا شکست خورد و اسیر شد. ایرانیان در آن روز به جای شکنجه و برده‌داری، ذهنیتی تمدنی داشتند و امپراتور شاپور اول دستور داد تا از اسرای رومی برای ساخت سازه‌هایی مانند آنچه در مجموعه آسیاب‌های شوشتر و بند قیصر دیدید، بهره‌گیرند. در آن عصر، ما به جای

است. لازم است با مدیریت محترم صندوق توسعه ملی، جلسه‌ای با حضور جناب آقای دکتر غضنفری برگزار کنیم تا شرایطی فراهم آید که شرکت‌های شایسته و توانمند که می‌توانند موجب آبروداری و توسعه کشور شوند، بتوانند از منابع معقول و در دسترس صندوق توسعه ملی برای فعالیت در حوزه صدور خدمات بهره‌مند گردند. این درخواست به ویژه در رابطه با بازار پریپتانسیل آفریقا و کشورهای حاضر در این جلسه، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

تأمین مالی پروژه‌ها: ظرفیت‌های صندوق توسعه ملی

فرشید احمدی (مدیر سرمایه‌گذاری و تأمین مالی صندوق توسعه ملی):

حضور هیئت‌های محترم کشورهای آفریقایی در ایران را خوشامد می‌گویم و امیدوارم این سفر منجر به افزایش مبادلات تجاری با قاره آفریقا، به ویژه نیجریه، تانزانیا و موریטانی شود. صندوق توسعه ملی با دارا بودن قریب به ۱۸۰ میلیارد دلار منابع، در حوزه‌های مختلف منشأ اثر بوده و بیش از ۴۰ میلیارد دلار از پروژه‌های گوناگون را تأمین مالی کرده است. در حوزه خدمات فنی مهندسی، به تازگی پروژه‌ای در ونزوئلا به مبلغ ۱۲۰ میلیون دلار و پروژه‌ای دیگر برای ساخت یک گمرک در ارمنستان به ارزش ۴/۲ میلیون دلار را تأمین مالی نموده‌ایم.

بازار آفریقا از بازارهای بسیار مطلوب برای صادرکنندگان خدمات فنی مهندسی است. در حوزه آب، صندوق تاکنون حدود ۶۰۰ میلیون دلار پروژه آب در داخل کشور (عمدتاً در استان هرمزگان شامل تصفیه‌خانه، شیرین‌سازی و انتقال آب) تأمین مالی کرده و پروژه‌های در دست اجرا بالغ بر ۲/۱ میلیارد دلار است. اگر شرکت‌های ایرانی بتوانند قراردادهایی در کشورهای آفریقایی منعقد نمایند، صندوق آمادگی دارد از طریق «اعتبار فروشنده» از این پروژه‌ها حمایت کند؛ نمونه‌های آن در عراق، ارمنستان و ونزوئلا محقق شده است. این آمادگی برای تأمین اعتبار تا سقف ۲ میلیارد دلار، هم به صورت «اعتبار خریدار» و هم «اعتبار فروشنده» وجود دارد.

حسن انجام تعهدات و ضمانت‌نامه کسور وجه الضمان می‌باشد.

مکانیزم کار به دو صورت است: یا از ظرفیت بانک‌های داخلی استفاده می‌شود که ما متقابلاً ضمانت‌نامه را برای آنها صادر می‌کنیم و آنها آن را به بانک محلی کشور هدف ارسال می‌نمایند، یا در موارد نادری که کارفرمای خارجی مستقیماً ضمانت‌نامه صندوق را بپذیرد (که معمولاً به دلیل اینکه صندوق یک بانک نیست و محل طرح در کشور دیگر است، این امر بعید است). ضمانت‌نامه‌های ما کاملاً مطابق با استانداردهای بین‌المللی و بر اساس آیین‌نامه حمایت از صدور خدمات فنی مهندسی صادر می‌شود و شرایط آن، ارائه ۲ درصد وجه نقد و ۹۸ درصد سفته معتبر است، مشروط بر اینکه شرکت‌ها مصوبه مربوطه از کمیته ماده (۱۹) را اخذ کرده باشند.

ریشه‌های تمدنی همکاری: از گذشته تا افق آفریقا

علی نقوی (رئیس کمیسیون خدمات فنی، مهندسی و احداث اتاق ایران):

ما در شرایط تحریم و با محدودیت‌های جدی مواجه هستیم. بانک‌های ایرانی عملاً امکان ارائه خدمات بانکی بین‌المللی استاندارد را ندارند. شرکت‌هایی که در این شرایط به فعالیت صادرات خدمات می‌پردازند، دارای شجاعتی مثال‌زدنی هستند، چرا که سرمایه آنان به طور کامل در معرض ریسک قرار دارد. حضور در بازارهای بین‌المللی عمده‌ای از طریق مناقصه و رقابت با شرکت‌هایی صورت می‌گیرد که با سهولت و هزینه‌ای بسیار پایین‌تر قادر به دریافت ضمانت‌نامه از شبکه بانکی جهانی هستند. با این وجود، شرکت‌های ایرانی با پشتکار فراوان، بیش از ۹۰ درصد پروژه‌ها را با موفقیت و بدون اشکال فنی به پایان می‌رسانند. رفع تحریم‌ها یک آرزوی ملی است، چرا که صدور خدمات با وجود تحریم‌ها، عملاً با دستان بسته انجام می‌شود.

دولت به مدت نزدیک به یک دهه، بودجه عمرانی را تقریباً به صفر رسانده و طلب شرکت‌ها را به گونه‌ای مدیریت کرده که تنها بتوانند به سختی به فعالیت خود ادامه دهند. توان شرکت‌ها به شدت محدود شده

۲. پیشنهاد‌های اجرایی و راهبردی:

- پیگیری فوری و مستندسازی: پیگیری مستمر برای دریافت اطلاعات وعده داده شده از سوی نپجریه و سایر کشورها و بارگذاری به روز این اطلاعات در صفحه اختصاصی ایجاد شده در سایت اتاق ایران.
- تشکیل کارگروه ویژه تفاهمنامه: تشکیل کارگروهی متشکل از فدراسیون صنعت آب، اتاق ایران و دستگاه‌های ذی ربط برای تدوین محورهای عملیاتی و الزام آور تفاهمنامه‌های همکاری با چهار کشور هدف.
- جلسه فوری با صندوق توسعه ملی: برگزاری فوری جلسه‌ای با مدیریت محترم صندوق توسعه ملی (دکتر غضنفری) به منظور عینی سازی سازوکارهای دسترسی شرکت‌های توانمند به منابع مالی صندوق (اعتبار خریدار/فروشنده، سرمایه‌گذاری مستقیم، تسهیلات مالی) برای پروژه‌های آفریقایی.
- راه‌اندازی دبیرخانه دائمی همکاری با آفریقا: ایجاد دبیرخانه‌ای در کمیسیون خدمات فنی مهندسی یا فدراسیون صنعت آب برای پیگیری مستمر ارتباط با شرکای آفریقایی، رصد فرصت‌های مناقصات و هماهنگی بین شرکت‌های ایرانی.
- برنامه‌ریزی برای حضور در رویدادهای آفریقایی: برنامه‌ریزی هدفمند برای حضور و نمایش توانمندی شرکت‌های ایرانی در نمایشگاه‌ها و رویدادهای تخصصی آب که توسط مقامات نپجریه ای معرفی شد (نمایشگاه بین‌المللی، شورای ملی آب، هفته آب).
- تدوین بسته حمایتی ویژه شرکت‌های پیشرو: تدوین بسته‌ای شامل پشتیبانی مالی، ضمانتی و حقوقی از سوی نهادهای حامی (اتاق، صندوق ضمانت، صندوق توسعه) برای شرکت‌های واجد شرایط و دارای سابقه که آمادگی ورود جدی به بازار آفریقا را دارند.

این جلسه ثابت کرد که با وجود تمامی چالش‌ها، «اراده و تخصص» شرکت‌های ایرانی و «اعتماد و اشتیاق» طرف آفریقایی، می‌تواند پایه‌گذار یک همکاری برد-برد تاریخی باشد. کلید موفقیت در تدوین، پیگیری جدی و رفع موانع مالی و ضمانتی از طریق همگرایی تمامی نهادهای ذی ربط است.

شرط اصلی، جلب اطمینان سیستم بانکی داخل کشور از طریق ارائه ضمانت‌نامه‌ها و وثایق لازم توسط کشورهای آفریقایی است تا امکان تأمین اعتبار فراهم گردد. محورهای دیگر فعالیت صندوق در این حوزه عبارتند از:

- سرمایه‌گذاری مستقیم: برای پروژه‌های بزرگ عمدتاً بالای ۱۰۰ میلیون دلار در صورت توجیه فنی-اقتصادی (IRR مناسب) و ریسک معقول.
- تجهیز کارگاه: تأمین مالی ارزی برای تجهیز کارگاه صادرکنندگان خدمات.
- تسهیلات مالی: تأمین مالی ریالی برای صادرات خدمات، فناوری و کالا (اگرچه تأمین ریالی در کشور دشوار است).
- سپرده‌گذاری: امکان سپرده‌گذاری در داخل یا خارج از کشور به عنوان پشتوانه برای صدور ضمانت‌نامه‌های مورد نیاز، در همکاری با سیستم بانکی.

جمع‌بندی و پیشنهاد‌های کلیدی کمیسیون

این جلسه تخصصی، گامی بلند در راستای تحقق دیپلماسی اقتصادی و تقویت همکاری‌های بین المللی بخش خصوصی ایران با کشورهای آفریقایی بود. جمع‌بندی دستاوردها و پیشنهاد‌های عملیاتی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

۱. دستاوردهای کلان جلسه:

- اعتمادسازی و نمایش توانمندی: حضور هیئت‌های عالیرتبه آفریقایی و بازدید آنان از پروژه‌های عملیاتی، منجر به ایجاد اعتماد و باور به توانمندی شرکت‌های ایرانی در حوزه آب شد.
- ایجاد کانال ارتباطی مستقیم: برگزاری نشست‌های B2B، بستری برای ارتباط مستقیم شرکت‌های ایرانی با تصمیم‌گیران و شرکای بالقوه در آفریقا فراهم کرد.
- تعهد عملی طرف خارجی: کشورهای نپجریه و تانزانیا متعهد به ارائه اطلاعات دقیق شرکای محلی، فهرست پروژه‌ها و آدرس مناقصات در بازه زمانی مشخص (۲۰ روزه) شدند.
- توافق بر سر انعقاد تفاهمنامه: تمامی کشورهای حاضر (تانزانیا، نپجریه، الجزایر و موریتانی) آمادگی خود را برای امضای تفاهمنامه همکاری به منظور تسهیل ورود شرکت‌های ایرانی اعلام نمودند.

کمیسیون سرمایه‌گذاری و تأمین مالی

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

مشروح رسمی نشست همراه کمیسیون سرمایه‌گذاری و تأمین مالی اتاق ایران

جلسه کمیسیون سرمایه‌گذاری و تأمین مالی اتاق ایران با حضور اعضای محترم کمیسیون، نمایندگان نهادهای مالی، بانکها و فعالان بخش خصوصی برگزار گردید. هدف اصلی این جلسه، بررسی آخرین رویدادها در حوزه تأمین مالی، طرح‌های سرمایه‌گذاری، چالش‌های پیش‌روی بنگاه‌های کوچک و متوسط و همچنین ارائه گزارش‌های تحلیلی از عملکرد نهادهای مالی بود. در این نشست، موضوعات متعددی از جمله ارائه گزارش از نشست‌های استانی، روند همکاری با بانکها، ابزارهای نوین تأمین مالی در بازار سرمایه، فرصت‌ها و چالش‌های سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی و همچنین نقش فناوری‌های نوین مانند بلاک‌چین و رمزارزها در اقتصاد مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. این مشروح، گویای عزم کمیسیون برای رفع موانع تأمین مالی و تسهیل فضای سرمایه‌گذاری در کشور است.

گزارش اقدامات و همکاری‌های انجام شده

فرشید شکرخدايي (رئيس کمیسیون سرمایه‌گذاری و تأمین مالی):

گزارش مختصري از رویدادهای یک ماه گذشته ارائه می‌گردد. جلسه‌ای در شهر بجنورد به میزبانی اتاق خراسان شمالی برگزار شد که متمرکز بر رونمایی از صد و ده پروژه بی‌نام بود. این اولین ارائه رسمی پروژه‌های بی‌نام با هدف دریافت کلیه مجوزهای لازم، از جمله تخصیص زمین، آب، برق، گاز، تلفن و مجوزهای بهداشتی بود تا سرمایه‌گذاران با موانع بروکراسی مواجه نشوند. اگرچه تلاش‌های انجام شده مثبت ارزیابی می‌شود، اما هنوز موضوع نیاز واقعی پروژه‌ها به سرمایه‌گذار یا تأمین‌کننده مالی به طور کامل شفاف‌سازی نشده است. در این جلسه توضیح دادیم که مفهوم «سرمایه‌گذاری» با «فاینانس» متفاوت است؛ سرمایه‌گذاری شامل مدیریت و انتقال فناوری نیز می‌شود، در حالی که فاینانس صرفاً تأمین مالی است. این تفاوت مفهومی با حضور نمایندگان سازمان سرمایه‌گذاری خارجی نیز مورد تأکید قرار گرفت. از جمله موارد نیازمند بهبود، خصوصاً در نشست‌های سرمایه‌گذاری استان‌ها، موضوع مجوزهای پروژه‌های بی‌نام در حوزه بهداشت و درمان، مانند مجوز بیمارستان‌ها است که به نام پزشک صادر می‌شود و چالش‌هایی را ایجاد کرده است.

در ادامه، در خصوص تشکیل کمیته مشترک با بانک رفاه کارگران توافق حاصل شد. اعضای این کمیته از سوی بانک ارسال و از سوی کمیسیون نیز تأیید و ارسال خواهد شد تا یک کمیته مشترک دائمی با بانک رفاه

تشکیل گردد. همچنین، پیگیری‌هایی با بانک ملی ایران انجام شده است. این بانک نیز با نرخ موثر ۳۲ درصد و با شرایط بازپرداخت اصل تسهیلات در پایان دوره سه ساله و پرداخت اقساط سه‌ماهه یا شش ماهه، در حال ارائه خدمات است. استعلام‌های گرفته شده از مقامضیان دریافت تسهیلات از بانک رفاه نیز نشان می‌دهد نرخ موثر عملاً بین ۳۲ تا ۳۳ درصد است. با استناد به این ارقام و با توجه به شرایط بازار، نرخ ۳۲ درصد برای اوراق خصوصی بانکی، نرخ واقعی‌بینانه و مناسب برای فعالان بخش خصوصی به‌ویژه در شرایط تورم ۴۰ درصدی ارزیابی می‌شود.

بر اساس توضیحات آقای اللهگانی از بانک رفاه، در کلیه شعب استان‌ها، تنها مستندات دریافت و پرونده‌ها برای بررسی به تهران ارسال می‌شود. با توجه به درخواست‌های متعددی که در بجنورد پس از شش ماه هنوز به نتیجه نرسیده‌اند، پیشنهاد تشکیل کمیته مشترک با هدف تسریع در رسیدگی و رعایت چارچوب زمانی دو ماهه به عنوان استاندارد رسیدگی مطرح گردید. بانک رفاه سه نفر را معرفی کرده و کمیسیون نیز سه نفر شامل یک نفر از کمیته بانکی، یکی از اعضای هیئت رئیسه و آقای دکتر صدرایی را معرفی خواهد کرد. همچنین، دعوت از بانک صنعت و معدن و بانک ملی برای همکاری در حوزه انتشار اوراق خصوصی در دستور کار قرار دارد. با توجه به نرخ‌های بالای ۳۸-۳۹ درصد در بازار سرمایه، نرخ ۳۲ درصدی بانک‌ها جذاب به نظر می‌رسد. بانک رفاه اعلام کرده که نزدیک به ۱۸۰ هزار میلیارد ریال (۱۸ همت) منابع در اختیار دارد و مجوز لازم را از بانک مرکزی

توجه به ملاحظات نقدینگی بنگاه‌ها، بازه شش‌ماهه مناسب‌تر به نظر می‌رسد. بانک رفاه اعلام کرده که امکان تنظیم اقساط سه ماهه نیز وجود دارد. هدف، جذب منابعی در حدود ۲۰ هزار میلیارد ریال (۲ همت) از این بانک برای بخش خصوصی است. این رویکرد، امیدواری جدیدی برای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (SME) ایجاد کرده است. پیگیری‌هایی نیز با بانک صنعت و معدن و بانک سپه در جریان است، اما هنوز اطلاع دقیقی از برنامه‌های آنان در حوزه انتشار اوراق خصوصی در دست نیست.

در خصوص بازار سرمایه، شاهد ورود نقدینگی از خارج از این بازار و روند صعودی پیوسته در ۱۰-۱۵ روز گذشته بوده‌ایم. تحلیل‌ها حاکی از آن است که این نقدینگی از سوی فعالان بخش خصوصی که ارز خود را در تالار دوم به فروش رسانده‌اند، وارد بازار سرمایه شده است. ارزش دلاری بازار سرمایه به حدود ۸۰ میلیارد دلار رسیده که از کف تاریخی ۷۰ میلیارد دلار فاصله گرفته، اما همچنان با اوج تاریخی ۴۳۰ میلیارد دلار فاصله معنی‌دار دارد. در شرایط کنونی، با مبالغ نسبتاً کم می‌توان سهام بانک‌های بزرگ را خریداری کرد؛ برای مثال، خرید بانک تجارت با ۶۰۰ میلیون دلار، بانک ملت با ۲ میلیارد دلار و بانک صادرات با ۴۰۰ میلیون دلار امکان‌پذیر است. دولت در حال عرضه بلوک ۲۰ درصدی بانک تجارت با ارزش‌گذاری ۱۰۰ هزار میلیارد ریال (۱۰ همت) است، در حالی که ارزش بازار این بانک حدود ۵۶ هزار میلیارد ریال (۵.۶ همت) است. همچنین، مشکل سایپا مرتفع شده و در حال ارزش‌گذاری برای واگذاری است. سرمایه لازم برای تأسیس یک بانک توسعه‌ای حداقل ۴۰۰ هزار میلیارد ریال (۴۰ همت) برآورد می‌شود.

به سرمایه‌گذاران خارجی توصیه می‌شود به جای ورود مستقیم به پروژه‌ها، از طریق بازار سرمایه اقدام به سرمایه‌گذاری و خرید سهام کنند. این روش از شفافیت، قیمت‌گذاری مناسب و قرارگیری در کف قیمت برخوردار است. به عنوان مثال، قیمت سهام بانک تجارت حدود ۴۵ هزار تومان است که معادل کمتر از نیم سنت (۰.۵ پینت) آمریکا می‌باشد و چنین

دریافت کرده است، بنابراین پیش‌بینی می‌شود در شش ماهه دوم سال، بخش خصوصی از این نرخ استقبال کند.

سه پیشنهاد بانک رفاه شامل موضوع اوراق گام، تأمین مالی زنجیره‌ای و سرمایه‌گذاری خصوصی، توسط کمیسیون پیگیری خواهد شد. در مورد تفاهم‌نامه اتاق ایران و سازمان سرمایه‌گذاری خارجی، با توجه به سفر مسئولان، مبادله آن به ماه آینده موکول شد. پیشنهاد بر این است که این تفاهم‌نامه در جلسه روسای اتاق‌های استان‌ها امضا شود، چرا که بخش عمده‌ای از تعهدات مربوط به هماهنگی‌های استانی است. در خصوص شایعات تغییر مدیریت در بانک مرکزی نیز یک کارگروه مشترک با بانک مرکزی آغاز به کار کرده، اما اسامی اعضا هنوز اعلام نشده است. کاهش نرخ ارز در این مدت، تا حدی مرهون راه‌اندازی تالار دوم ارزی و کاهش حجم تقاضا بوده است. آخرین نرخ تبادلی گزارش شده ۹۵ هزار تومان است.

فرشید شکرخدایی در پاسخ به سوال یکی از حضار:

در مورد تالار دوم ارز، تصمیم بر توسعه آن فراتر از پیلوت اولیه گرفته شده است. تاکنون حدود ۳۰۰ تا ۴۰۰ میلیون دلار در این پلتفرم جابه‌جا شده و مقرر گردیده مازاد ارز تعهدی پتروشیمی‌ها و فولادی‌ها نیز به این تالار آورده شود. با عرضه حداقل ۲۰ میلیارد دلار ارز صادراتی که خارج از کشور است، انتظار می‌رود عرضه افزایش یابد. اگرچه نرخ ۹۵ هزار تومانی اعلام شده از سوی ما به طور کامل مورد قبول نیست، اما به نظر می‌رسد نرخ تعادلی در محدوده ۹۵-۹۶ هزار تومان تثبیت شده است، چرا که روند از ۸۸ هزار تومان آغاز و به این سطح رسیده است.

اولویت نخست کمیته مشترک با بانک رفاه، تسریع در رسیدگی به پرونده‌های در دست بررسی است. قدم بعدی، انتشار فراخوان و برگزاری نشست‌های ترویجی در استان‌ها و تشکل‌ها برای معرفی نرخ ۳۲ درصدی است. شرایط این تسهیلات شامل بازپرداخت اصل در پایان دوره سه تا چهار ساله و پرداخت اقساط سه‌ماهه یا شش‌ماهه است که با

در خصوص مدیریت بازار سرمایه، شایعاتی درباره بازنشستگی آقای سعیدی مطرح شده که هنوز صحت آن تأیید نشده است. به طور کلی، تغییرات مدیریتی در نهادهای نظارتی لزوماً به نفع ثبات بازار نیست.

کمیسیون درخواست‌های متعددی از اتاق‌های استان‌ها (مانند اردبیل و خرمشهر) برای مشارکت در نشست‌های سرمایه‌گذاری است. همکاری خوبی با فعالان بازار سرمایه وجود داشته و در شش ماه گذشته حدود ۴۰ متقاضی تأمین مالی به آنان معرفی شده‌اند که بسیاری به دلیل ناتوانی در ارائه وثیقه، به سمت کرافاندینگ رفته‌اند. سقف تأمین مالی در پلتفرم‌های کرافاندینگ به ۵۰ میلیارد تومان رسیده و استقبال خوبی از سوی SME‌ها شده است. با این حال، با نرخ سود حدود ۵۰ درصدی، این سؤال مطرح است که بازپرداخت چگونه از محل تولید ممکن خواهد بود؟ پیش‌بینی می‌شود موج نکول در کرافاندینگ‌ها در ۸ ماه تا یک سال آینده آغاز شود، چرا که عمدتاً فاقد ضمانت اصل سرمایه هستند.

در پایان، از تجربه موفق استان‌هایی مانند آذربایجان غربی و کرمان در برگزاری نشست‌های سرمایه‌گذاری و ارائه اپلیکیشن‌های کاربردی برای نمایش پروژه‌ها تقدیر شد. از استان‌های دیگر خواسته شد تا از این الگوها برای پیشبرد اهداف سرمایه‌گذاری خود بهره گیرند.

آمار و واقعیت‌های سرمایه‌گذاری خارجی

سید حسین سلیمی (انجمن سرمایه‌گذاری‌های مشترک ایرانی و خارجی):

می‌بایست تفاوت بین «مصدر مجوز سرمایه‌گذاری خارجی» و «اجرای بالفعل پروژه» به دقت مورد توجه قرار گیرد. آمارهای اعلامی مربوط به مجوزهای صادره است و تحقق این مجوزها تا مرحله اجرا، غالباً با چالش‌ها و تأخیرهای زمانی روبرو می‌شود. این فرآیند می‌تواند از یک ماه (مانند سرمایه‌گذاری در بورس) تا بیش از یک سال (برای پروژه‌های تولیدی نیازمند اخذ مجوزهای زمین، برق، گاز و شهرداری) به طول بیانجامد. برای مثال، در دو هفته گذشته مجوزی برای سرمایه‌گذاری

قیمتی برای سهام بانکی در هیچ کجای جهان مشاهده نمی‌شود.

کمیسیون دارای کمیته‌های تخصصی متعددی است:

- **کمیته بانکی:** تحت نظارت آقای رئیس‌زاده.
- **کمیته بیمه:** با هدف بازنگری در بخشنامه نحوه اداره ذخایر بیمه‌ای و امکان سرمایه‌گذاری بیش از ۸۰ درصد در اوراق دولتی، تا سپد سرمایه‌گذاری بهینه‌تری شکل گیرد.
- **کمیته لیزینگ:** با حضور فعالان این صنعت. حجم بازار لیزینگ کشور به حدود ۵-۶ هزار میلیارد ریال (۰.۵-۰.۶ همت) کاهش یافته که در مقایسه با اوج ۳۰-۴۰ هزار میلیارد ریال (۳-۴ همت) بسیار ناچیز است. علت اصلی، محدودیت نرخ سود است که با سقف حداکثر ۲.۶-۲.۷ درصد بالای نرخ اسمی، در شرایط کنونی نرخ‌های ۲۴ درصدی، امکان فعالیت اقتصادی را از لیزینگ‌ها سلب کرده است.
- **کمیته کرافاندینگ:** به درخواست فعالان این حوزه پس از همایش سال گذشته، با هدف تعامل با رگولاتورها (بانک مرکزی و سازمان بورس) برای تنظیم‌گری بهتر تشکیل شده است.
- **کمیته تأمین مالی نوین:** تحت نظارت سرکار خانم آبابی، با مشارکت انجمن بلاک چین و فعالان حوزه رمزارزها. هدف، توسعه همزمان «ارزش‌گذاری دارایی» و «استفاده از بلاک‌چین» (مانند تأمین مالی زنجیره‌ای) است. با این حال، وجود بخشنامه‌های محدودکننده، مانع از توسعه آشکار این فناوری شده است. «ریال دیجیتال» بانک مرکزی نیز علیرغم معرفی، تاکنون کاربرد عملیاتی گسترده‌ای نیافته است. در مقابل، «یوآن دیجیتال» چین سهم ۳۰ درصدی در مبادلات خارجی این کشور دارد. پروژه «بلاک‌چین سیمرغ» نیز صرفاً برای توکن‌ایز کردن تابلوهای نقاشی استفاده شده و هنوز محصول مالی گسترده‌ای بر بستر آن ارائه نشده است. از این کمیته‌ها انتظار می‌رود حداکثر یک یا دو هدف مشخص را دنبال و محقق کنند.

لازم برای اعطای تسهیلات به بخش خصوصی را ندارد و ترجیح می‌دهد منابع موجود را صرف حوزه‌های زیرساختی حیاتی مانند انرژی و آب کند.

ارائه شرکت تامین سرمایه کیمیا در خصوص ابزارهای تامین مالی

فرشید شکرخدایی (رییس کمیسیون):

امیدی به تأمین مالی از سوی دولت برای پروژه‌های توسعه‌ای وجود ندارد. حتی اوراق خصوصی بانک‌ها نیز عمدتاً از محل پس‌انداز بازنشستگان (که خود بخشی از بخش خصوصی هستند) تأمین می‌شود. بانک‌ها نیز به وضوح اعلام کرده‌اند که برای ایجاد خطوط جدید یا توسعه، امکان تأمین مالی وجود ندارد. از این رو، تمرکز بر راه‌حل‌های جایگزین، به‌ویژه برای بنگاه‌های کوچک و متوسط (SME) ضروری است.

آقای فلاح (مدیرعامل شرکت تامین سرمایه کیمیا):

شرکت تامین سرمایه کیمیا، به عنوان یکی از نهادهای مالی مجاز، در دو حوزه «مدیریت دارایی» (شامل سب‌گردانی اختصاصی و انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری) و «تامین مالی» فعالیت می‌کند. خدمات مشاوره تامین مالی شامل معرفی مناسب‌ترین ابزارها و تدوین مسیر اجرایی برای اخذ مجوزها است.

نرخ‌های ذکر شده در بازار سرمایه (۴۲-۴۱ درصد) نرخ موثر (Effective Rate) هستند. برای مثال، یک اوراق با کوپن اسمی ۲۳ درصد و کارمزد بازارگردان و ضامن (در مجموع حدود ۱۰-۱۲ درصد) به نرخ اسمی ۳۳-۳۵ درصد و نرخ موثر حدود ۴۲ درصد می‌رسد. پیشنهاد می‌شود بین اتاق بازرگانی، بانک‌ها و بازار سرمایه تفاهمی برای تسهیل شرایط ضمانت اوراق صنایع صورت پذیرد تا انتشار اوراق برای آنان تسهیل گردد. هر شرکت با توجه به موضوع فعالیت و پروژه خود، یک مورد خاص است و نیازمند ارزیابی ریسک و مشاوره تخصصی است.

باقری (مدیر تأمین مالی شرکت تامین سرمایه کیمیا):

خدمات شرکت در چهار حوزه دسته‌بندی می‌شود:

۱- تأمین مالی: از طریق روش‌های مبتنی بر

۸۲۵ میلیون دلاری در حوزه واردات قطعات خودرو صادر شده، اما تا زمان ترخیص کالا از گمرک و آغاز تولید، زمان قابل توجهی نیاز است. در آمارها، این رقم به عنوان «مجوز سرمایه‌گذاری صادره» ثبت می‌شود، در حالی که برخی آن را معادل سرمایه تزریق‌شده و عملیاتی‌شده تصور می‌کنند.

برآورد من از تجربه ۳۰ ساله، حاکی از آن است که تنها حدود ۵۰ درصد از مجوزهای صادره، نهایتاً به مرحله اجرا می‌رسند. برای نمونه، از ۱۱.۵ میلیارد دلار مجوز سرمایه‌گذاری خارجی صادره در سال گذشته، تنها حدود ۵.۵ میلیارد دلار محقق شده است. یکی از مشکلات ساختاری، عدم وجود سیستم پایش و پیگیری مستمر برای نظارت بر روند اجرای پروژه‌ها پس از صدور مجوز است. تنها هنگام درخواست خروج سود توسط سرمایه‌گذار است که از اجرایی شدن طرح اطمینان حاصل می‌شود.

یکی از راهکارهای نوین برای دور زدن تحریم‌ها و مشکل ورود ارز، اجازه ورود «طلای فیزیکی» به عنوان سرمایه و نیز خروج آن به عنوان «سود حاصله» است که اخیراً توسط شورای پول و اعتبار تصویب شده است. همچنین، رویکرد «مشارکت مدنی» با آورده «مواد اولیه» یا «طلا» توسط ایرانیان مقیم خارج رواج یافته است. در این مدل، سرمایه‌گذار خارجی (که ممکن است یک ایرانی مقیم باشد) مواد اولیه را به شرکت داخلی تحویل و در ازای آن، پس از دوره مشخص (مثلاً شش ماه)، اصل به علاوه سود (حدود ۳-۴ درصد) را دریافت می‌کند. این قراردادهای به عنوان سرمایه‌گذاری خارجی ثبت می‌شوند، اگرچه در آمار کلان، تفکیک دقیقی بین سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت‌های مدنی ارائه نمی‌شود.

صحبث یکی از حضار نشست:

با توجه به تشدید تحریم‌ها و مکانیسم ماشه، آیا تمهیدی برای احتمال تحریم یا بلوکه شدن حساب‌های همان ایرانیان مقیم خارج که از این کانال‌ها اقدام به انتقال منابع می‌کنند، اندیشیده شده است؟ همچنین، با توجه به شاخص‌های کلان اقتصادی، به نظر می‌رسد دولت منابع مالی

- اوراق مرباحه ارزی: برای جذب ارز (۲۰ تا ۲۰۰ میلیون یورو). مجوز از بانک مرکزی و کار از طریق مرکز مبادلات ارزی. نرخ سود حدود ۶ درصد به علاوه کارمزدها که در مجموع هزینه سالیانه آن را به حدود ۹.۵ درصد می‌رساند.

معرفی صندوق‌های تحت مدیریت تامین سرمایه کیمیا:

- صندوق اونیکس (درآمد ثابت): دارای بازده موثر ۳۹ درصد در سه ماهه اخیر و ۳۵ درصد از ابتدای سال ۱۴۰۴.
- صندوق فلزات آذرین (بخشی): عملکرد بهتر از شاخص صنعت فلزات اساسی.
- صندوق آبنوس (سهامی): بازدهی مشابه شاخص کل.
- صندوق طلا: دارای بازدهی ۴۸ درصد بر مبنای NAV در سه ماهه اخیر.
- یک فایل اکسل محاسبه گر نرخ بازده موثر نیز برای استفاده شرکتها ارائه گردید.

پروژه‌های تحقیقاتی و درخواست‌های کمیسیون

فرشید شکرخدايي (رئيس کمیسیون):

کمیسیون در حال پیگیری چندین پروژه تحقیقاتی با مرکز پژوهش‌های اتاق ایران است:

۱- بازنگری در محاسبه شاخص‌های بهره‌وری صنعت: با توقف انتشار آمار تورم به تفکیک صنعت از سوی بانک مرکزی، محاسبه شاخص‌های واقعی بهره‌وری با مشکل مواجه شده است. درخواست کمیسیون، انجام پژوهشی برای احصا و انتشار دوره‌ای نرخ تورم به تفکیک صنایع (مانند سیمان، فولاد، پتروشیمی) است تا امکان تورم‌زدایی از داده‌های مالی شرکت‌ها فراهم آید.

۲- کرافاندینگ در حوزه فرش و صنایع دستی: با همکاری کمیسیون فرش و میراث فرهنگی، هدف، ایجاد یک مدل مالی بر بستر یک پلتفرم (احتمالاً با استفاده از بلاک‌چین) است که در آن، مردم سرمایه مورد نیاز برای بافت فرش یا تولید صنایع دستی را تأمین کرده و صادرکنندگان تضمین خرید محصول نهایی را ارائه دهند. میراث فرهنگی نیز متعهد به رتبه‌بندی و تضمین بافندگان و تولیدکنندگان معتبر شده است.

بدهی (انواع اوراق) و روش‌های مبتنی بر سرمایه (افزایش سرمایه).

۲- مدیریت دارایی: از طریق انواع صندوق‌های درآمد ثابت، سهامی، طلا و بخشی.

۳- مهندسی مالی و مدیریت ریسک: از جمله کار بر روی توسعه ابزارهای نوین برای شرکت‌های لیزینگ که در شرایط فعلی با محدودیت شدید مواجه هستند.

۴- مشاوره مالی

مزایای تأمین مالی از طریق بازار سرمایه در مقایسه با سیستم بانکی:

- حجم تأمین مالی بالاتر: امکان جذب منابع بیشتر فراتر از سقف‌های اعتباری بانکی.
- عمر طولانی‌تر تسهیلات: معمولاً چهار ساله در مقابل تسهیلات عمدتاً یک‌ساله بانکی.
- بازپرداخت اصل در پایان دوره: در حالی که در سیستم بانکی، اصل و فرع معمولاً به صورت اقساط ماهانه بازپرداخت می‌شود.
- سپر مالیاتی: کلیه هزینه‌های تأمین مالی (شامل سود و کارمزدها) به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب می‌شوند.

الزامات اولیه برای شرکت‌های متقاضی:

مهم‌ترین الزام، استفاده از «حسابرس معتمد سازمان بورس» است. بهتر است شرکت‌ها، حتی پیش از نیاز فوری به تأمین مالی، نسبت به تغییر حسابرس خود به حسابرسان معتمد اقدام کنند.

انواع ابزارهای تأمین مالی مبتنی بر بدهی:

- اوراق مرباحه: سریع‌ترین روش برای تأمین مالی خرید موجودی کالا، زمین، ساختمان، ماشین‌آلات و تجهیزات. نیاز به ارائه پیش فاکتور و تأیید حسابرس دارد.
- اوراق اجاره: نیاز به یک دارایی مبنای فیزیکی (زمین، ساختمان، ماشین‌آلات) دارد. مبتنی بر عقد اجاره به شرط تملیک است.
- اوراق سلف: برای پیش‌فروش محصولات شرکت در بورس کالا.
- عرضه خصوصی: سقف ۲۰۰ میلیارد تومان، عمر حداکثر ۱۸ ماه. برخی ارکان مانند ضامن یا متعهد پذیرهنویس می‌توانند حذف شوند که منجر به کاهش هزینه تأمین مالی می‌شود. پروسه اداری کوتاه‌تر (حدود ۳-۲ ماه).

محرومیت از تسهیلات تا معرفی به تعزیرات را برای آنها در نظر گرفته است. با توجه به کثرت متخلفین، شنیده‌ها حاکی از آن است که بدهی‌های زیر ۱۰۰ هزار دلار دیگر پیگیری نخواهند شد.

فرشید شکرخدايي (رئيس کميسيون):

در مورد رتبه‌بندی اعتباری، مدل استفاده شده یک مدل ریاضی پیچیده است. برای مثال، تعداد دفعات درخواست تسهیلات در یک بازه زمانی کوتاه، می‌تواند به عنوان نشانه‌ای از ضعف نقدینگی، تأثیر منفی بر رتبه اعتباری بگذارد. بهتر است از این شرکت دعوت شود تا مدل را به طور شفاف برای اعضا تشریح کند. همچنین، با صدور مجوز برای شرکت‌های رتبه‌بندی نوع یک و دو، فضای رقابتی‌تر خواهد شد.

در خصوص کمیته مشترک با بانک مرکزی، این کمیته با حضور نمایندگان کمیسیون‌های صادرات، واردات، صنعت و تأمین مالی (ما) تشکیل خواهد شد تا بر مسائل ارزی و تأمین مالی متمرکز شود. پیگیری برای شکل‌گیری فوری این کمیته ادامه دارد.

سادینا آبابی (رئيس کمیته تأمین مالی نوین و عضو هیئت نمایندگان اتاق ایران):
برگزاری جلسات متعددی در دستور کار بوده است:

- جلسه ماده ۲۵ (تأمین منابع مالی برای تولید و زیرساخت): با وزارت اقتصاد و ارتباطات، سامانه ملی وصل سرمایه و سرمایه‌گذار هنوز پس از ماه‌ها در مرحله اولیه است. با پیگیری‌های اتاق، قول دموی این سامانه برای نیمه آبان داده شده است. پیشنهاد شد که اتاق‌های استان‌ها به عنوان نقطه اتصال برای پروژه‌ها و سرمایه‌ها عمل کنند.

- جلسات حوزه ارز دیجیتال و بلاک‌چین: ضرورت دارد بخش خصوصی وحدت رویه پیدا کند و حتی از «ریال دیجیتال» در صورت امکان استفاده شود، اگرچه بانک مرکزی موضعی محتاطانه دارد. باید از ظرفیت‌های موجود (مانند صرافی‌های معتبر) برای نقل و انتقالات بین‌المللی و صادرات استفاده کرد.

۳- GSP Investing (سرمایه‌گذاری مسئولیت‌پذیر اجتماعی): این حوزه مشمول تحریم‌های آمریکا (OFAC) نمی‌شود. هدف، شناسایی پروژه‌های واجد شرایط در حوزه‌هایی مانند کاهش کربن (انرژی‌های تجدیدپذیر)، ارتقای جایگاه زنان و ... است تا زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی در این بخش‌ها فراهم شود.

۴- فرصت‌ها و چالش‌های سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی ایران: تهیه گزارش جامع و دوزبانه (فارسی-انگلیسی) از کلیه فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های نفت، گاز، انرژی‌های خورشیدی، بادی و زمین‌گرایی. این گزارش قرار است به صورت مشترک با کمیسیون انرژی تهیه گردد.

درخواست از مرکز پژوهش‌ها:

- تهیه گزارش ادواری (مثلاً هر سه ماه) از آخرین اخبار، رویدادها و مصوبات قانونی در حوزه سرمایه‌گذاری و تأمین مالی در کشور.
- حضور نماینده پژوهشی کمیسیون در جلسات invited با اندیشکده‌ها و دانشگاه‌ها.

سایر موضوعات و پرسش و پاسخ

حسن فروزان فرد (نائب رئیس کمیسیون سرمایه‌گذاری و تأمین مالی):

دو موضوع مطرح از سوی یکی از اعضای اتاق: ۱- بدهی‌های ارزی حاصل از صادرات: بانک‌ها اخیراً اعطای تسهیلات جدید را منوط به تسویه بالای ۹۵ درصد از بدهی‌های ارزی (عمدتاً مربوط به سال ۱۴۰۰ و قبل از آن) کرده‌اند. آیا این یک دستورالعملی است یا تصمیم بانک‌ها؟ آیا امکان تسهیل شرایط وجود دارد؟

۲- شرکت مشاور رتبه‌بندی اعتباری ایرانیان: درخواست شفاف‌سازی در مورد مدل امتیازدهی و وزن عوامل تأثیرگذار در رتبه‌بندی اعتباری شرکت‌ها وجود دارد. با توجه به انحصار فعلی و الزام استفاده از این سرویس برای دریافت تسهیلات، شفافیت بیشتر به فعالان اقتصادی کمک می‌کند.

رئیس‌زاده (مشاور بانکی کمیسیون سرمایه‌گذاری و تأمین مالی):

در مورد بدهی‌های ارزی، آخرین تمدید مهلت تا پایان آذر ماه است. بانک مرکزی شرکت‌ها را به چند گروه تقسیم کرده و سطوح مختلفی از

- به بانک‌ها: کاهش بوروکراسی و زمان رسیدگی به درخواست‌های تسهیلاتی، انعطاف‌پذیری بیشتر در شرایط ضمانت اوراق بخش خصوصی، و بازنگری در سیاست‌های سختگیرانه مربوط به بدهی‌های ارزی قدیمی با در نظر گرفتن شرایط دشوار اقتصادی.

- به سازمان بورس و اوراق بهادار: تسهیل و تسریع فرآیند پذیرش شرکت‌های پروژه‌ای (Project Companies) به ویژه در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر و بازنگری در دستورالعمل‌ها برای امکان استفاده از دارایی‌های نامشهود (مانند دیتابیس) به عنوان پشتوانه انتشار اوراق.

- به بخش خصوصی:
• آشنایی و بهره‌گیری از ابزارهای متنوع تأمین مالی در بازار سرمایه فراتر از سیستم بانکی.

• رعایت الزامات اولیه (مانند استفاده از حسابرس معتمد) برای آماده‌سازی شرایط جهت دسترسی به بازار سرمایه.
• توجه به مدل‌های نوین تأمین مالی مانند کرافاندینگ و مشارکت مدنی با در نظر گرفتن ملاحظات ریسک.

• بهره‌گیری از فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه که در کف قیمتی تاریخی قرار دارد.

این جلسه نشان داد که اگرچه چالش‌های تأمین مالی به‌ویژه برای SMEها کماکان جدی است، اما اراده‌ای جدی در کمیسیون و نهادهای مرتبط برای یافتن راه‌حل‌های عملی و نوآورانه، اعم از استفاده از ظرفیت‌های داخلی بازار سرمایه و فناوری‌های مالی جدید، وجود دارد. موفقیت در این مسیر، مستلزم همکاری و تعامل مستمر تمامی ذینفعان است.

فرشید رجبی (عضو کمیته کمیته تأمین مالی نوین):

به گفتگو با مدیرعامل یک صرافی بزرگ (والکس) اشاره کرد که ادعا شده قوانین لازم برای رمزارز در بانک مرکزی وجود دارد ولی اجرا نمی‌شود. پیشنهاد شد نشست بین فعالان این حوزه (مانند صرافی‌های معتبر) و بانک مرکزی ترتیب داده شود تا ادبیات مشترک شکل گیرد و راه‌حل‌های عملیاتی برای استفاده از این ظرفیت، به ویژه در صادرات، پیدا شود.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون خلاصه تصمیم‌ها و اقدامات فوری:

۱- تشکیل کمیته مشترک با بانک رفاه: به هدف تسریع در رسیدگی به پرونده‌های تسهیلاتی و ترویج نرخ ۳۲ درصدی اوراق خصوصی بانکی در استان‌ها.

۲- پیگیری همکاری با سایر بانک‌ها: دعوت از بانک صنعت و معدن و بانک ملی برای توسعه انتشار اوراق خصوصی.

۳- راه‌اندازی کمیته مشترک با بانک مرکزی: با تمرکز بر مسائل ارزی (صادرات و واردات) و تأمین مالی.

۴- فعال‌سازی کمیته‌های تخصصی: لیزینگ، بیمه، کرافاندینگ و تأمین مالی نوین موظف به ارائه گزارش پیشرفت مستمر شدند.

۵- پیگیری پروژه‌های تحقیقاتی: شفاف‌سازی آمار تورم صنعتی، توسعه کرافاندینگ فرش، شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در انرژی و توسعه چارچوب‌های جی‌اس‌پی اینوستینگ.

پیشنهادهای کلیدی برای دستگاه‌های ذیربط و بخش خصوصی:

- به بانک مرکزی: شفاف‌سازی و انتشار آمار تورم به تفکیک صنایع، تسهیل مقررات برای استفاده از ظرفیت‌های بلاکچین و رمزارز در مبادلات رسمی، و تسریع در صدور مجوز برای نهادهای رتبه‌بندی اعتباری جدید به منظور ایجاد فضای رقابتی.

کمیسیون صنایع غذایی

اتحادیه بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

مشروح جلسه کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

این بخش، مشروح رسمی و ویرایش شده جلسه کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی ایران است که با حضور اعضای محترم کمیسیون، نمایندگان تشکلهای تخصصی و جناب آقای دکتر مهدی دوستی، معاون محترم هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای وزارت کشور، برگزار گردید.

هدف اصلی از برگزاری این جلسه، بررسی عمیق چالش‌های پیش‌روی صنعت غذایی کشور، با محوریت موضوعاتی همچون عدم بهره‌وری کامل از ظرفیت‌های تولیدی، موانع بوروکراتیک صدور پروانه‌ها، چالش‌های قیمت‌گذاری، موانع صادرات و تأمین مواد اولیه بود. محتوای حاضر، با تبدیل گفتار به نوشتار رسمی و حذف موارد غیرمرتبط، عیناً مباحث مطرح شده توسط سخنرانان را منعکس می‌کند تا به عنوان سند معتبری در اختیار تصمیم‌گیران، فعالان اقتصادی و پژوهشگران این عرصه قرار گیرد.

بخش اول: وضعیت موجود و ظرفیت‌های خالی صنعت

رشید عزیزپور، رئیس کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی ایران:

ظرفیت منصوب کارخانجات صنایع تبدیلی و غذایی کشور بالغ بر صد میلیون تن برآورد می‌شود، در حالی که میزان تولید و بهره‌وری کنونی تنها حدود چهل میلیون تن است. این امر حاکی از وجود ظرفیت خالی قابل توجهی است. شاخص بهینه نسبت فرآورده به محصولات کشاورزی در کشورهای توسعه یافته بیش از ۸۰ تا ۸۳ درصد است، در حالی که این رقم در ایران بین ۳۶ تا ۳۷ درصد است که نشان‌دهنده فضای قابل بهبود برای ارزش‌آفرینی بیشتر است.

مهدی دوستی، معاون هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای وزارت کشور:

وزارت کشور به موضوع ظرفیت‌های خالی صنایع، به‌ویژه در بخش غذا، توجه ویژه‌ای دارد. به عنوان مثال، در بخش آرد با وجود ظرفیت ایجاد شده بیش از سی میلیون تن، کمتر از دوازده میلیون تن آن مورد استفاده قرار می‌گیرد. این امر نشان‌دهنده نبود سیاست صنعتی مشخص است. رویکرد وزارت کشور، استفاده از حکمرانی جغرافیایی و هماهنگی با استانداران برای شناسایی و رفع موانع این ظرفیت‌های خالی در سطح استان‌ها است. ما آماده تشکیل کارگروه‌های مشترک برای فعال‌سازی این ظرفیت‌های بلااستفاده هستیم.

امیر یوسفی، نائب رئیس کمیسیون صنایع غذایی اتاق ایران:

به جای ایجاد واحدهای تولیدی جدید و کلنگ‌زنی‌های

مکرر، باید بر توسعه و فعال‌سازی ظرفیت‌های موجود متمرکز شویم. بسیاری از واحدهای موجود با ۳۰ تا ۴۰ درصد ظرفیت خود فعالیت می‌کنند. با یک کمک مختصر در تأمین سرمایه در گردش یا نوسازی ماشین‌آلات، می‌توان همین ظرفیت‌های موجود را به میزان ۲۰ درصد افزایش داد. این منطقی‌تر و بهره‌ورتر از ایجاد ظرفیت‌های جدید و موازی است.

بخش دوم: موانع بوروکراتیک و نظارتی

پرویز جهانگیری، رئیس انجمن افزودنی‌های مواد غذایی:

حاکمیت بروکراسی اداری، مهم‌ترین عامل رکود در این صنعت است. فرآیند صدور یک پروانه ممکن است از شش ماه تا پنج سال به طول بیانجامد، در حالی که در کشورهای همسایه این فرآیند در ۲۴ ساعت انجام می‌شود. تمامی سازمان‌های مرتبط، با ایجاد فرآیندهای موازی و زمان‌بر، مانع از سرعت بخشیدن به چرخه تولید و سرمایه‌گذاری می‌شوند. برای خروج از این وضعیت، نیاز به یک حرکت انقلابی و ضرب‌الاجل برای حذف بروکراسی‌های زائد داریم.

علی سرشوقی، رئیس انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان صنایع غذایی استان اصفهان:

سیستم پیچیده صدور پروانه‌های ساخت اصلی‌ترین موانع تولید است. برای کوچک‌ترین تغییر در فرمول یا شکل محصول، مانند افزودن کنگد به بیسکویت یا تغییر شکل آبنبات، نیاز به اخذ پروانه ساخت جدید است که این فرآیند ممکن است ماه‌ها به طول بیانجامد. همچنین، دستورالعمل‌های جدید برای اخذ گواهی‌های بهداشت صادراتی، هزینه‌های سنگین و مضاعفی را بر دوش

فروش (قفسه فروشگاه) است تا رقابت سالم و حق انتخاب برای مصرفکننده فراهم آید. اجباری کردن درج قیمت تولیدکننده، نه تنها از کنترل قیمت‌ها جلوگیری نمی‌کند، بلکه ضدمحایت از مصرفکننده و مانع رقابت است.

محمد اسکندری، مدیر دبیرخانه کمیته حمایت از کسب و کار اتاق بازرگانی ایران:

ماده ۱۵ قانون نظام صنفی به صراحت بر درج قیمت مصرفکننده در محل توزیع تأکید دارد، اما اشاره‌ای به درج قیمت تولیدکننده نکرده است. متأسفانه رویه ناسالمی از سوی وزارت صمت در حال پیگیری است که حتی به تولیدکنندگان انگ "سوءاستفاده‌گر" می‌زند. راهبرد غلط دولت، تمرکز بر کنترل قیمت ۲ تا ۳ درصد از سبد کالای خانوار و غفلت از بخش مسکن است که بیش از ۴۳ درصد از این سبد را به خود اختصاص داده است.

بخش چهارم: موانع صادرات، واردات و تأمین مواد اولیه

سید یوسف قاضی عسگر، رئیس کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی اصفهان: مشکلات مرتبط با تأمین مواد اولیه، یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های کنونی است. بیش از ۵۰ درصد مشکلات تولیدکنندگان، ناشی از دشواری در واردات مواد اولیه مورد نیاز است. فرآیندهای طولانی ثبت سفارش، تخصیص ارز و ترخیص کالا در گمرکات، باعث توقف خطوط تولید و افزایش هزینه‌های سرمایه در گردش می‌شود. همچنین، سیستم نظارتی در مورد محصولات جدید، بسیار غیرمنعطف است و به جای کمک به توسعه محصولات مطابق با ترندهای جهانی، با استناد به چارچوب‌های قدیمی، مانع از تولید و نوآوری می‌شود.

سید جلال طیب، عضو هیئت مدیره اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران: در بخش کالاهای اساسی مانند نهاده‌های دامی، مشکل تأخیر چندماهه در تخصیص ارز، واردات را با چالش جدی مواجه کرده است. این تأخیرها که گاه به ده ماه می‌رسد، باعث ایجاد خسارت‌های سنگین به واردکنندگان و نهایتاً التهاب در بازار داخلی می‌شود. دامداران با کمبود فوری خوراک مواجه می‌شوند و

تولیدکنندگان نهاده است.

محمدهادی مقدم، نایب رئیس انجمن ملی خرما ایران:

موازی‌کاری دستگاه‌های نظارتی، به‌ویژه سازمان استاندارد و سازمان غذا و دارو، مانع رشد صنایع غذایی است. به عنوان مثال، برای یک محصول خرما با زیرگروه‌های مختلف (خشک، نیمه‌خشک، نرم) که استانداردهای مشخصی دارند، به جای صدور یک پروانه کلی، برای هر زیرگروه به صورت جداگانه درخواست پروانه ساخت می‌شود. این امر کاملاً خلاف استانداردهای بین‌المللی و موجب اتلاف وقت و منابع است. این جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌ها، بزرگ‌ترین مانع برای رشد تولید و صادرات است. یک فعال اقتصادی حاضر در این نشست گفت:

سازمان غذا و دارو به عنوان یک غده سرطانی برای تولید عمل می‌کند. ساختار کنونی به گونه‌ای است که عملاً تولیدکننده را با رکود مواجه کرده است. در حالی که سرمایه‌گذاران خارجی تمایل به سرمایه‌گذاری در ایران دارند، این موانع داخلی است که مانع توسعه صنعت و تبدیل ایران به هاب صادراتی می‌شود.

بخش سوم: چالش‌های قیمت‌گذاری و مقررات فروش

میراسلام تیموری، رئیس هیئت مدیره انجمن صنایع لبنی:

اجبار تولیدکنندگان به درج "قیمت تولیدکننده" بر روی محصولات، مقرره‌ای بدون پشتوانه قانونی است که تنها به دلیل عدم توانایی دولت در الزام اصناف به درج "قیمت مصرف کننده"، بر دوش تولید تحمیل شده است. این اقدام نه تنها کمکی به شفافیت بازار نکرده، بلکه به بهانه‌ای برای فشار مضاعف بر بخش تولید تبدیل شده است. موارد مشابه دیگری مانند مسئولیت وصول ارزش افزوده و صدور فاکتور رسمی برای خرده‌فروشان نیز به همین شکل به تولیدکنندگان تحمیل می‌شود.

علی سرشوقی، رئیس انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان صنایع غذایی استان اصفهان:

در هیچ کجای دنیا، درج قیمت تولیدکننده بر روی کالا اجباری نیست. آنچه که قانون بر آن تأکید دارد، درج قیمت مصرفکننده در محل

بهره‌وری از ظرفیت‌ها بی‌معناست. امیرحسین شقاقی خوش خلق، فعال اقتصادی: امنیت سرمایه‌گذاری در کشور بسیار پایین است. به عنوان مثال، برای واردات ماشین‌آلات با ارزش ۴۸ میلیون یورو، پس از دو سال، یک شبه با افزایش عوارض گمرکی و تغییر پایه محاسبه مواجه شدیم که منجر به تعهد مالی ۴۷۰ میلیارد تومانی شد. اخذ عوارض برای ماشین‌آلات و دارایی‌های ثابت، در هیچ کجای دنیا مرسوم نیست و مانع جدی سرمایه‌گذاری است.

بخش ششم: راهکارها و پیشنهادهای اجرایی

علی سرشوقی، رییس انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان صنایع غذایی استان اصفهان: پیشنهاد می‌شود در مجلس شورای اسلامی، "کمیسیون تخصصی صنایع غذایی" تشکیل شود. اهمیت این صنعت به اندازه‌ای است که نیازمند نهاد قانونگذاری ویژه‌ای برای پیگیری چالش‌ها و تصویب قوانین کارآمد است.

مهدی دوستی، معاون هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای وزارت کشور: پیشنهاد وزارت کشور، تشکیل یک "کارگروه مشترک و دائمی" با کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی است. این کارگروه به صورت فشرده (هر دو هفته یک بار) و با حضور معاونان اقتصادی استانداری‌ها تشکیل خواهد شد تا مسائل را به صورت منطقه‌ای ریشه‌یابی و برای حل آن‌ها اقدام عملی انجام دهد و این کارگروه به صورت گردشی در استان‌های مختلف برگزار خواهد شد.

سید محمدرضا مرتضوی، نائب رئیس کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی ایران: هرگاه ارتباط بخش خصوصی با وزارت کشور و استانداری‌ها تقویت شده، بسیاری از مشکلات محلی حل شده است. نیازمند شجاعت در متصدیان استان‌ها برای اقدامات گسترده و رفع موانع هستیم. صنعت غذا آماده همکاری کامل با وزارت کشور در این زمینه است.

رشید عزیزپور، رییس کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی ایران:

جمله کلیدی رئیس جمهور مبنی بر "انجام

این زنجیره معیوب، امنیت غذایی کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

فرهاد تاجیک، انجمن صنایع بیسکوئیت، شیرینی و شکلات ایران:

مبحث "واردات موقت" که می‌تواند به شدت به تسهیل تولید و صادرات کمک کند، به دلیل اختلاف نظر بین سازمان توسعه تجارت و بانک مرکزی بر سر "رفع تعهد ارزی"، برای سال‌ها بلا تکلیف مانده است. بانک مرکزی اصرار دارد که برای واردات موقت نیز باید رفع تعهد ارزی صورت پذیرد، در حالی که این امر ماهیت واردات موقت را نادیده می‌گیرد و آن را غیرممکن می‌سازد.

خانم توفیق، فعال اقتصادی:

یکی از راهکارهای استفاده از ظرفیت خالی، توسعه صادرات از طریق "واردات موقت" و "کشت قراردادی فرامرزی" است. همچنین می‌توان از ظرفیت خالی برای تولید محصولات شرکت‌های خارجی و صادرات آن استفاده کرد، الگویی که پیش از این در صنایع بهداشتی با موفقیت انجام شده است.

بخش پنجم: مشکلات انرژی، زیرساخت و امنیت سرمایه‌گذاری

علیرضا دنیاپیما، هیئت مدیره انجمن کسب و کار و آرمیه ایران:

صنعت غذا یک صنعت امنیتی و استراتژیک است، اما با چالش‌های جدی در تأمین انرژی پایدار مواجه است. قطعی‌های مکرر برق و گاز، امکان برنامه‌ریزی برای استفاده بهینه از ظرفیت‌ها را از بین می‌برد و راندمان تولید را به شدت کاهش می‌دهد. درخواست ما این است که صنایع غذایی، مشابه بخش کشاورزی، از تعرفه‌های ترجیحی برای حامل‌های انرژی برخوردار شوند.

مجید حجت، رییس اتاق بازرگانی رفسنجان:

ناترازی انرژی و قطعی‌های فصلی، برنامه‌ریزی بلندمدت برای تولید را غیرممکن کرده است. تولیدکنندگان نیازمند یک برنامه ریزی مدون و قابل اطمینان از سوی دولت هستند تا بدانند در فصل تابستان با قطعی برق و در زمستان با کمبود گاز مواجه نخواهند شد. بدون حل این مسئله زیرساختی، صحبت از

کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی ایران آمادگی خود را برای همکاری مستمر با کلیه دستگاه‌های اجرایی، به‌ویژه وزارت کشور، جهت عملیاتی‌سازی این پیشنهادها در قالب کارگروه‌های تخصصی اعلام می‌دارد.

حتی واردات، ولی عدم جلوگیری از صادرات" باید به عنوان شاه‌بیت و راهبرد اصلی تمام دستگاه‌های اجرایی در حوزه صنایع غذایی قرار گیرد.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون

این جلسه با محوریت شناسایی موانع و ارائه راهکار برای صنعت غذایی کشور برگزار شد. مهم‌ترین چالش‌های شناسایی شده و پیشنهادهای کلیدی منتج از مباحث به شرح زیر است:

۱- ظرفیت خالی تولید پیشنهادهای کلیدی: تشکیل کارگروه مشترک وزارت کشور-اتاق برای رفع موانع استان‌ها، تدوین نقشه راه بهره‌وری، توقف ایجاد واحدهای جدید در بخش‌های دارای مازاد ظرفیت و تمرکز بر توسعه و نوسازی بنگاه‌های موجود.

۲- بوروکراسی اداری پیشنهادهای کلیدی: ایجاد "شتاب‌دهنده مجوز" با زمان‌بندی مشخص و حداکثر یک ماهه، حذف موازیکاری سازمان‌های استاندارد و غذا و دارو، و ساده سازی فرآیندها و تجمیع پروانه‌های ساخت.

۳- قیمت‌گذاری و مقررات پیشنهادهای کلیدی: حذف فوری و بدون قید و شرط الزام درج "قیمت تولیدکننده" و بازگشت به قانون اصلی مبنی بر درج "قیمت مصرف‌کننده در محل فروش".

۴- صادرات و واردات پیشنهادهای کلیدی: رفع اختلاف‌نظرها و اجرایی‌سازی واقعی "واردات موقت" بدون شرط رفع تعهد ارزی، تسهیل فرآیندهای گمرکی و ثبت سفارش، و تخصیص به موقع ارز برای کالاهای اساسی.

۵- انرژی و زیرساخت پیشنهادهای کلیدی: تأمین پایدار انرژی برای صنایع غذایی و بررسی اعطای تعرفه‌های ترجیحی مشابه بخش کشاورزی.

۶- حکمرانی و قانون‌گذاری پیشنهادهای کلیدی: پیگیری تشکیل "کمیسیون تخصصی صنایع غذایی در مجلس شورای اسلامی"، تقویت ارتباط دائم با نهادهای حاکمیتی مانند وزارت کشور و استانداری‌ها، و اجرای سیاست "عدم ممانعت از صادرات به هر قیمت".

کمیسیون صنعت

اتحاد بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

گزارش تخصصی جلسه بررسی راهبردهای تاب‌آوری در بنگاه‌های کوچک و متوسط و محیط کسب‌وکار صنعتی کشور

جلسه کمیسیون صنعت اتاق ایران با حضور اعضای محترم هیئت‌رییسه، نمایندگان صنایع مختلف، اساتید و صاحب‌نظران حوزه اقتصاد و صنعت، به منظور بررسی وضعیت کنونی بنگاه‌های اقتصادی و به‌ویژه واحدهای کوچک و متوسط (SMEها) و همچنین تدوین راهکارهای عملیاتی برای ارتقای تاب‌آوری در شرایط پرچالش اقتصادی فعلی تشکیل گردید. در این جلسه که با محوریت «تاب‌آوری» برگزار شد، حاضرین به تبیین ابعاد مختلف این مفهوم، آسیب‌شناسی موانع پیش‌روی صنعت کشور و ارائه پیشنهادها کاربردی به نهادهای حاکمیتی پرداختند. هدف نهایی از تشکیل این جلسه، تهیه یک سند پیشنهادی فشرده و عملیاتی برای ارائه به «سران سه قوه» جهت کمک به عبور بخش مولد اقتصاد از این گذر تاریخی بود.

افتتاحیه و طرح کلیات جلسه

ابوالفضل روغنی گلیپایگانی (رییس کمیسیون صنعت اتاق ایران):

دو موضوع محوری در دستور کار این جلسه قرار دارد. اول، پیگیری برنامه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت در قبال پدیده «اسنپ یک» (مکانیسم ماشه) و چگونگی کنترل تبعات آن برای صنعت کشور، خصوصاً با توجه به آمارهای نگران‌کننده‌ای مانند رشد منفی سه‌درصدی بخش صنعت. این پرسش مطرح است که آیا باید به برنامه‌ریزی‌های مسئولان امیدوار بود یا اینکه بنگاه‌ها باید به فکر راهکارهای خودجوش برای بقا و حفظ ریشه‌های تولید باشند. موضوع دوم، پیشنهاد تشکیل «کمیته یا کارگروه تاب‌آوری» در ساختار کمیسیون صنعت است. این پیشنهاد قبلاً به هیئت‌رییسه اتاق ارائه شده بود که با مخالفت مواجه شد، اما با توجه به تشدید تحریم‌ها و فعال‌شدن مکانیسم ماشه از سوی اروپا و سایر کشورها، ضرورت ایجاد چنین نهادی بیش از پیش احساس می‌شود. هدف این کمیته، بسیج تمامی منابع و امکانات اتاق برای کمک به واحدهای صنعتی است. یکی از ایده‌های مطرح، جمع‌بندی منابع مالی اتاق در یک بانک خاص برای اعطای تسهیلات با نرخ‌های مناسب به واحدهای نیازمند است. با وجود مخالفت‌های اولیه، مصمم هستیم این کمیته را در ذیل کمیسیون صنعت تشکیل دهیم. همچنین، در ادامه جلسه‌ای که با سران سه قوه با موضوع محرومیت‌زدایی برگزار شد، بر این نکته تأکید گردید که موتور محرکه رفع فقر، ایجاد اشتغال و توسعه اقتصادی پایدار است

و با توجه به نقش کلیدی بنگاه‌های کوچک و متوسط در ایجاد اشتغال پایدار صنعتی، باید بسته‌های پیشنهادی عملیاتی برای نجات این بنگاه‌ها تهیه و ارائه گردد. از این‌رو، از حضور متخصصینی همچون دکتر مجید یونسی برای ارائه نقطه‌نظرات فنی و تشکیل کمیته تاب‌آوری بهره خواهیم برد.

ارائه تخصصی مفهوم تاب‌آوری و ابعاد آن

مجید یونسی (مشاور و مدرس حوزه مدیریت):
با بیش از ۲۵ سال سابقه فعالیت در صنعت و به‌ویژه در بنگاه‌های کوچک و متوسط، تجربیات خود را در این حوزه ارائه می‌نمایم. مفهوم تاب‌آوری در دنیا ریشه‌ای حداقل بیست‌ساله دارد و در ایران امری نوپا محسوب می‌شود. این مفهوم در شرایط کنونی نه یک مزیت، بلکه یک ضرورت و فاکتور اساسی برای بقا و پایداری بنگاه‌هاست. تاب‌آوری دارای سه رکن اساسی است: اقتصادی، زنجیره تأمین و مدیریت ریسک. رویکرد کمیته حاضر، «رویکرد بهره‌وری» نام‌گذاری شده است چرا که بهره‌وری ذیل حوزه اقتصادی تعریف می‌شود و مسائل اقتصادی فعلاً دغدغه اصلی بنگاه‌هاست. تعریف مختصر تاب‌آوری، عبارت است از توانایی یک سازمان، صنعت یا اکوسیستم در مواجهه با بحران‌ها به نحوی که بتواند ریسک‌های خود را با کیفیت مدیریت کند، زنجیره تأمین خود را به‌طور مناسب‌تری اداره نماید و در نهایت، بتواند به سطحی از عملکرد بازگردد. البته در شرایط کنونی، «بازگشت به سطح عادی عملکرد» دیگر موضوعیت چندانی ندارد، چرا که بحران‌ها و نوسانات به صورت پیوسته و غیرخطی در حال وقوع هستند.

کنونی، تعریف سنتی بهره‌وری (ستانده به نهاده) کارایی خود را از دست داده است. بهره‌وری نوین، مستلزم «خلق ارزش در دل محدودیت‌ها»، «خلاقیت و نوآوری» و «تبدیل اضطراب به بینش» است. یک تاب‌آوری هوشمند، تنها متکی به ذخایر مالی نیست، بلکه به یک واکنش سریع، برنامه‌محور و همکاری ملی وابسته است.

نقطه‌نظرات و تحلیل‌های اعضای حاضر در جلسه

سید باقر شریف‌زاده (عضو هیات نمایندگان اتاق ایران):

تمایز بین مفاهیم «انعطاف‌پذیری» و «مقاومت» حائز اهمیت است. در شرایط مکانیسم ماشه که عدم قطعیت حاکم است، باید راهکارها و دیدگاه‌ها تغییر کنند. اقدامات فوری شامل تسهیل و تسریع در ترخیص کالا از گمرکات، بازکردن مرزها برای واردات مواد اولیه، و ساده‌سازی فرآیندهای ارزی برای صادرکنندگان است. به جای حساسیت‌زدایی بیش از حد روی انتقال ارز، باید زمینه برای ورود سریع کالاهای اساسی فراهم شود. برای مدیریت این شرایط، تشکیل یک «ستاد فرماندهی واحد» متشکل از بانک مرکزی، گمرک و سایر نهادهای ذی‌ربط با یک صدای واحد ضروری است تا از موازی‌کاری و تشدید سردرگمی جلوگیری شود.

جعفر مرادی (رییس انجمن تولیدکنندگان دوچرخه):

شرایط کنونی اقتصادی ایران از بسیاری از کشورهای دیگر پیچیده‌تر و سخت‌تر است. به جای تمرکز بر آمارهای بین‌المللی، باید بسته‌های حمایتی داخلی و کارآمد طراحی شود. حمایت دولت نباید صرفاً در قالب اعطای وام‌های پرخرج باشد، بلکه محور اصلی باید «تسهیل قوانین و مقررات دست‌وپاگیر» باشد. درخواست فوری این است که دولت از ابلاغ هرگونه دستورالعمل، بخشنامه یا قانون جدیدی که بار اضافی بر دوش تولید می‌گذارد، خودداری کند. مشکل اصلی، قوانین موجود و بروکراسی پیچیده است، نه لزوماً نقدینگی. همچنین، بسته‌های حمایتی باید واقع‌نگرانه و مبتنی بر تسهیل امور باشد، نه صرفاً تزریق پول.

ایجاد کلیدی تاب‌آوری عبارتند از:

۱. بعد استراتژیک و حاکمیتی:

شامل رهبری، تعهد، مدیریت یکپارچه ریسک و موضوعات سرمایه‌ای و مالی.

۲. بعد انسانی و فرهنگی:

متأسفانه این بعد آن‌چنان که باید مورد توجه قرار نگرفته است. سلامت روانی و مدیریت استرس مدیران عامل و هیئت مدیره‌ها به اندازه سلامت نیروی کار حائز اهمیت است. سازمان‌ها باید توانایی «تغییر جهت» (پیوت) بر اساس سناریوهای مختلف را داشته باشند.

۳. بعد عملیاتی و فنی:

شامل تاب‌آوری زنجیره تأمین، زیرساخت‌های فناوری، ظرفیت‌های تولیدی و مدیریت دارایی‌ها.

۴. بعد انطباقی و تحول‌آفرین:

مشمول بر نوآوری در بحران، چابکی و تغییر ساختارها. بر اساس شاخص رزیلینس ایندکس، رتبه ایران در بین ۱۳۰ کشور در سال ۲۰۲۲، ۱۱۱ و امتیاز آن ۲۷ از ۱۰۰ بوده که حاکی از وضعیت نامناسب است. همچنین، گزارش‌ها حاکی از آن است که تنها ۱۵ درصد سازمان‌های جهان پس از بحران ۲۰۰۸ در وضعیت بسیار تاب‌آور قرار داشته‌اند.

تاب‌آوری می‌بایست در چهار سطح مورد بررسی و اقدام قرار گیرد:

- سطح اول: درون بنگاه (سازمان)
- سطح دوم: محیط خرد (اکوسیستم صنعت شامل رقبا، زنجیره ارزش و...)
- سطح سوم: محیط کلان (سیاست‌های اقتصاد کلان و زیرساخت‌ها)
- سطح چهارم: محیط بین‌المللی (مخاطرات و مواهب بین‌المللی)

مزایای تاب‌آوری شامل کاهش ریسک ورشکستگی، افزایش اعتماد مشتریان و ذی‌نفعان، دسترسی بهتر به منابع مالی و نهایتاً افزایش بهره‌وری است. یک مطالعه موردی روی ۹۵ شرکت غذایی کوچک و متوسط در ایران نشان داد شرکت‌هایی که توانسته‌اند تاب‌آوری منابع انسانی خود را حفظ کنند، به کانال‌های فروش دیجیتال روی آورند، ریسک‌های مالی را مدیریت نمایند و در زنجیره تأمین چابک باشند، از عملکرد بهتری برخوردار شده‌اند. در پایان باید تأکید کرد که در شرایط ناپایدار

خود (مانند سیاست‌های اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی) و بازنگری در قوانین سختگیرانه مالیاتی و تأمین اجتماعی، تولیدکنندگان دیگر توان تحمل فشارهای بیشتر را ندارند و در حال حاضر تنها برای «بقا» می‌جنگند، نه برای توسعه.

محمدحسن ابراهیمی یزدی (انجمن اتوماسیون صنعتی):

بر اساس تحقیقات انجام‌شده، هفت راهکار کلان برای تاب‌آوری صنعت قابل ارائه است:

۱- تنوع‌بخشی به زنجیره تأمین
۲- ایجاد ظرفیت‌های پشتیبان و افزونگی هوشمند

۳- نزدیک‌سازی تولید (کاهش وابستگی به لجستیک دور)

۴- مدیریت مالی مقاوم

۵- مدیریت ریسک یکپارچه

۶- شبکه‌سازی و همکاری در اکوسیستم (تولید و تأمین مشترک)

۷- سارویپردازی و تمرین‌های میدانی
عباسعلی متوسلیان (انجمن تولیدکنندگان لوله و اتصالات پی‌وی‌سی):

با وجود تاب‌آوری صنعت در طول چهار دهه، اکنون در نقطه‌ای قرار داریم که با فرسودگی منابع انسانی، نبود تکنولوژی روز و فشارهای فزاینده دولتی مواجهیم. رتبه ۱۷۴ ایران در بین ۱۸۲ کشور از نظر شاخص بهره‌وری گویای این وضعیت است. سؤال اینجاست که آیا سیاست‌گذاری کلان اقتصادی وظیفه بخش خصوصی است یا دولت؟ دولت پس از چهار دهه تحریم، آیا راهکار برون رفتی یافته است؟ نمونه‌های عینی مانند معطل ماندن درخواست تخصیص ارز برای قطعات یدکی یک برند ۵۵ ساله به مدت بیش از یک سال، نشان می‌دهد که دیگر جایی برای تاب‌آوری بیشتر باقی نمانده است. باید از بازی گرفتن صنعت و توهین به شعور صنعتگران خودداری شود.

احمد مختار (نائب رییس کمیسیون صنعت اتاق ایران):

تاب‌آوری کنونی واحدها بیشتر «فردمحور» است تا «سیستم‌محور»؛ یعنی تا زمانی که مدیر یک مجموعه توانایی نگهداری بنگاه را دارد، واحد پابرجاست. بنگاه‌های ما فاقد سیر مالی و ذخیره برای روزهای سخت هستند. از سوی دیگر، حاکمیت نه تنها تسهیلات جبرانی ارائه نمی‌دهد، بلکه با فشارهای مالیاتی و

عبدالله یزدان‌بخش (اتاق خراسان رضوی، عضو هیئت مدیره گروه صنعتی پارت لاستیک):

تاب‌آوری در طول چهار دهه گذشته برای فعالان صنعتی به معنای «همدلی»، «انسجام» و «اتحاد» بوده است. پیشنهاد می‌شود اتاق بازرگانی با ایجاد یک سامانه یکپارچه، داده‌ها و اطلاعات تمامی کمیسیون‌های تخصصی (مانند معدن، سرمایه‌گذاری، ارز و...) را جمع‌آوری و به صورت ماهانه در اختیار تمامی اعضا قرار دهد. این اطلاع‌رسانی منسجم می‌تواند به تصمیم‌گیری بهتر کمک کند. مشکل اصلی، تصویب قوانین و مقرراتی است که همواره حرکت صنعت را کند کرده است. حضور فعال و مستمر نمایندگان صنعت در مجلس شورای اسلامی برای توجیه قانونگذاران درباره تأثیر مخرب قوانین بر تولید، امری ضروری است. مسئله تعهدات ارزی برای صادرکنندگان نیز از موانع بزرگ فعلی است که باید مورد بازنگری جدی قرار گیرد. همچنین، پیشنهاد می‌شود اختیارات بیشتری به استان‌ها تفویض شود تا بتوانند مسائل خود را در سطح محلی حل و فصل کنند. یک فرد حاضر در جلسه:

مسئله اصلی، «تقابل تاب‌آوری حاکمیت با تاب‌آوری بخش خصوصی» است. زمانی که نهادهایی مانند بانک مرکزی یا تأمین اجتماعی برای افزایش تاب‌آوری کوتاه‌مدت خود اقدام به کنترل شدید ارز یا افزایش فشار مالیاتی می‌کنند، در واقع تاب‌آوری بلندمدت بخش خصوصی را کاهش می‌دهند. حاکمیت نگاه بلندمدت ندارد و تنها به فکر عبور از بحران‌های کوتاه‌مدت است. برای مثال، سیاست کاهش سرعت گردش پول برای کنترل تورم، در بلندمدت به معنای کاهش کارایی و بهره‌وری کل اقتصاد است. اتاق باید به حاکمیت اثبات کند که منافع تاب‌آوری بلندمدت بخش خصوصی و حاکمیت یکی است و این هدف تنها با کنار گذاشتن مکانیسم‌های کوتاه مدت محقق می‌شود.

مسعود تأملی (دبیر انجمن صنعت کامپوزیت ایران):

دولت، صنعتگران را همچون «کودکان کار» می‌بیند که تنها باید از آنان مالیات و عوارض اخذ شود. اتاق باید یک «بسته تاب‌آوری برای خود دولت» تنظیم کند. این بسته می‌تواند شامل موارد زیر باشد: کاهش بودجه نهادهای بی‌بازده، پایبندی دولت به قوانین

پیشنهادهای کلیدی به نهادهای حاکمیتی:

- تسهیل مقررات و فرآیندها: خودداری از ابلاغ قوانین و مقررات جدید دست‌وپاگیر و بازنگری اساسی در قوانین موجود (مالیاتی، تأمین اجتماعی، گمرکی).
- رفع موانع تجاری: تسریع در ترخیص کالا از گمرکات، تسهیل واردات مواد اولیه از مرزهای زمینی و هوایی، و بازتعریف منطقی تعهدات ارزی صادرکنندگان.
- ایجاد هماهنگی بین‌دستگاهی: تشکیل یک ستاد یا کارگروه فرادستی با حضور نمایندگان تمامی نهادهای مؤثر (بانک مرکزی، گمرک، وزارت صمت، سازمان برنامه و بودجه) برای تصمیم‌گیری واحد و رفع موازی کاری.
- تغییر نگرش در سیاست‌گذاری اقتصادی: عبور از نگاه کوتاه‌مدت و تقابل‌جویانه با بخش خصوصی و حرکت به سمت سیاست‌هایی که تاب‌آوری بلندمدت کل اقتصاد را هدف قرار می‌دهد.
- حمایت هوشمند از بنگاه‌های کوچک و متوسط: طراحی بسته‌های حمایتی غیرپولی متمرکز بر تسهیل‌گری، مشاوره و ایجاد زیرساخت‌های اشتراکی به جای صرفاً اعطای تسهیلات پرخرج.
- تفویض اختیار به استان‌ها: واگذاری بخشی از اختیارات تصمیم‌گیری مرکزی به اتاق‌های استان‌ها برای حل مسائل محلی با سرعت و دقت بیشتر.
- جهش فناوری و نوسازی صنعت: اتخاذ سیاست‌های تشویقی برای نوسازی خطوط تولید و استفاده از فناوری‌های روز (مانند هوش مصنوعی) جهت حفظ رقابت‌پذیری در سطح بین‌المللی.

این پیشنهادها در راستای تبدیل تاب‌آوری از یک مفهوم نظری به یک راهبرد عملیاتی برای نجات بخش مولد اقتصاد کشور و گذار از شرایط بحرانی فعلی تدوین شده‌اند.

بیمه‌ای، بار واحدها را بیشتر می‌کند. یکی از بزرگ‌ترین خطرات، فرسودگی و کهنگی خطوط تولید و ناتوانی در نوسازی آن‌ها به دلیل عدم دسترسی به فناوری‌های روز است. هرگونه جهش فناوری در جهان می‌تواند یک صنعت را در ایران حذف کند. ناهماهنگی بین نهادهای حاکمیتی (گمرک، بانک مرکزی، وزارتخانه‌ها) بزرگ‌ترین مانع است. ما دیگر در حال جنگ برای «تاب‌آوری» نیستیم، بلکه برای «بقا» می‌جنگیم.

یک فرد حاضر در جلسه:

دولت در حال آزمایش میزان تاب‌آوری صنعت است، همان‌گونه که در تاریخ آمده است عزیزالدوله دیلمی از ترس خشم آسمان، به تدریج بر مردی فشار آورد و وقتی دید آسمان واکنشی نشان نمی‌دهد، او را کشت. دولت نیز با تصمیمات اشتباه خود، پیوسته بر صنعت فشار می‌آورد تا ببیند نقطه شکست کجاست.

پایدار (عضو حاضر در جلسه):

در این شرایط، صنایع باید پشت سر هم بایستند و با ایجاد گردش مالی و حمایت از یکدیگر در زنجیره تأمین، یک اکوسیستم مقاوم درونی ایجاد کنند. تنها با همکاری و همبستگی می‌توان از این برهه سخت عبور کرد.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون

ابوالفضل روغنی گلیایگانی (رئیس کمیسیون صنعت اتاق ایران):

از تمامی اعضا تقاضا می‌شود به جای تمرکز صرف بر انتقاد، پیشنهادهای عملیاتی و سازنده خود را ارائه دهند. این کمیته تاب‌آوری به صورت رسمی تشکیل خواهد شد و از تمامی متخصصان و فعالان صنایع مختلف دعوت می‌شود در آن مشارکت فعال داشته باشند. گزارش‌های تخصصی از جلسات مختلف (مانند جلسه با سازمان امور مالیاتی) تهیه و در اختیار اعضا قرار خواهد گرفت. حضور پررنگ‌تر اعضای کمیسیون از سراسر کشور در جلسات آتی، برای تهیه خوراک فکری مناسب جهت ارائه به نهادهای بالادستی، امری حیاتی است.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون‌ها تصمیمات اتخاذشده:

۱. تشکیل رسمی «کمیته تاب‌آوری» در ساختار کمیسیون صنعت اتاق ایران.
۲. دعوت از تمامی اعضا و متخصصان برای مشارکت فعال در این کمیته.
۳. مستندسازی و پیگیری پیشنهادهای مطرح‌شده در جلسه برای تهیه بسته پیشنهادی به سران سه قوه.

کمیسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات

اتحادیه انجمن علمی علوم دریایی و ماهیگیری

مشروح مذاکرات جلسه بررسی تحولات حوزه فاوا، پروژه فیبر نوری و سیاست‌گذاری هوش مصنوعی

جلسه کمیسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات اتاق بازرگانی ایران در تاریخ ۲۷ مهرماه ۱۴۰۴، در محل سالن جلسات اتاق ایران برگزار گردید. این جلسه با حضور اعضای هیأت نمایندگان، نمایندگان دستگاه‌های دولتی و بخش خصوصی، مشاورین کمیسیون و نمایندگان اتاق‌های استانی (به صورت حضوری و آنلاین) تشکیل شد.

هدف اصلی از برگزاری این جلسه، بررسی آخرین اخبار و تحولات داخلی و بین‌المللی حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، با محوریت موضوعاتی همچون نمایشگاه جیتکس دبی، روند قیمت‌گذاری سخت‌افزار، توسعه هوش مصنوعی، امنیت سایبری، پروژه ملی مهاجرت از مس به فیبر نوری (سوآپ) و سیاست‌گذاری‌های کلان در حوزه فاوا بود. این گزارش، مشروح کامل و رسمی مذاکرات و نقطه نظرات مطرح‌شده در این جلسه را ارائه می‌نماید.

گزارش اخبار بین‌الملل و تحلیل‌های حوزه فاوا

سید محمدرضا میرزایی (کارشناس کمیسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات اتاق بازرگانی ایران):
از جمله مهم‌ترین اخبار منطقه‌ای، نمایشگاه جیتکس دبی بود. در حوزه سخت‌افزار، شاهد کاهش قیمت‌ها در حد یک‌چهارم طی ماه گذشته بوده‌ایم، که این روند شامل شرکت اینتل نمی‌شود و قیمت‌های محصولات این شرکت افزایش یافته است. خرید شرکت آردوینو توسط کوالکام، نویدبخش حرکت عظیمی در حوزه اینترنت اشیا در آینده خواهد بود. همچنین، پردازنده M5 اپل با سخت‌افزارهای جدید معرفی شده و برنامه‌ریزی برای M6 در جریان است که سرعت پردازش‌های هوش مصنوعی در دستگاه‌های این شرکت را افزایش خواهد داد.

در زمینه هوش مصنوعی، قراردادهای عمده‌ای برای تأمین صدها هزار واحد GPU توسط شرکت‌هایی مانند کلیسوس در آمریکا و برودکام در انگلیس منعقد شده که شتاب قابل توجهی به توسعه این فناوری خواهد بخشید. هم‌زمان، قیمت کارت‌های گرافیک و پردازنده‌های AMD به شدت کاهش یافته است. قابلیت جدید Copilot مایکروسافت برای درک محتوای صفحه ویندوز، گامی در جهت ایجاد پایه‌های ربات‌های آینده است. مدل Gemini 2.5 از المپاد ریاضی موفق به کسب مدال طلا شده و روش‌های جدید پردازش آنالوگ برای افزایش سرعت محاسبات هوش مصنوعی در حال ظهور است. شرکت An-thropic PBC نیز دو مدل جدید با سرعت بالاتر را معرفی کرده است.

در حوزه امنیت سایبری، آمارها حاکی از درگیری ۹۱ درصد از دانشگاه‌ها و ۴۳ درصد از کسب‌وکارهای انگلیس در حملات سایبری در سال گذشته است که بیش از ۶۰۰ هزار کسب‌وکار را تحت تأثیر قرار داده است. پیش‌بینی می‌شود جرائم سایبری تا سال ۲۰۲۶ خسارتی بالغ بر ۱۲,۰۰۰ میلیارد دلار وارد کنند. این تهدیدات، دامنه جهانی داشته و ایران را نیز متأثر خواهد کرد.

گزارش اخبار داخلی و اقدامات نهادهای مرتبط

در حوزه داخلی، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در حال بازبینی و ارتقای شبکه زیرساخت امنیتی کشور است. در مورد پروژه فیبر نوری، که در دولت دوازدهم با هدف پنج میلیون پورت مطرح شد، در دولت سیزدهم این هدف به بیست میلیون پورت پوششی افزایش یافت و اکنون در دولت جدید، هدف گذاری از پوشش به سمت افزایش اتصال‌های فعال و لینک‌های با فاصله کمتر از سیصد متر تغییر یافته است.

شرکت مایکروسافت اعلام کرده است که پشتیبانی از ویندوز ۱۰ را در ایران خاتمه خواهد داد. همچنین، حضور گوشی‌های آیفون در بازار داخلی رو به افزایش است. یک کارگروه قضایی در دادگستری برای مقابله با کانال‌های تلگرامی نرخ ارز تشکیل شده است. شرکت ارتباطات اول (همراه اول) خدماتی مانند تور مجازی تخت جمشید و استفاده از هوش مصنوعی را به سبد خدمات خود افزوده است. شرکت مخابرات ایران نیز همایش استارت‌آپ دمو را در منطقه البرز برگزار نموده است. مجلس شورای اسلامی به وزارت ارتباطات و معاونت علمی ریاست جمهوری در مورد اقدامات پراکنده و احتمالاً موازی‌کاری در حوزه هوش مصنوعی تذکراتی داده است.

کنفرانس ملی مخابرات و پروژه سوآپ (مهاجرت از مس به فیبر)

یاسر باقری (نماینده شرکت مخابرات ایران): شرکت مخابرات ایران، کنفرانس ملی مخابرات را در روزهای چهارم و پنجم آبان ماه در هتل المپیک برنامه‌ریزی کرده است. موضوع محوری این کنفرانس، پروژه "سوآپ" یا مهاجرت از شبکه مسی به فیبر نوری است. از ریاست محترم جمهور، وزیر ارتباطات، نمایندگان مجلس، شهرداران و دیگر مسئولان برای حضور در این همایش دعوت به عمل آمده است. هدف از برگزاری این کنفرانس، ایجاد آشنایی با پروژه سوآپ و ایجاد عزم ملی برای پیشبرد آن است.

فرامرز رستگار (دبیر و نایب رئیس سندیکای صنعت مخابرات ایران):

این پروژه زیرمجموعه‌ای از پروژه شبکه ملی ارتباطات است و حرکت بسیار مثبتی برای کسب‌وکارهای کشور محسوب می‌شود. با این حال، باید با دقت و احتیاط بالا با آن برخورد شود. موفقیت این پروژه مستلزم حضور و مشارکت تمامی ذی‌نفعان از جمله تولیدکنندگان سخت‌افزار و نرم‌افزار، شرکت‌های پیمانکاری، سیستم اینتگریتورها و مشاوران است.

پروژه سوآپ تنها به معنای کابل‌کشی نوری نیست، بلکه مستلزم تغییرات اساسی در پسیو و اکتیو شبکه، بازپیکربندی شاکله اصلی شبکه مخابرات و تغییر کانفیگوریشن آن است. در غیر این صورت، سرمایه‌گذاری انجام شده به هدر خواهد رفت. این پروژه برای مشترکین نیز ممکن است ایجاد مزاحمت و هزینه کند، چرا که برای استفاده از تلفن ثابت بر بستر فیبر، نیاز به ادپتور، اینترفیس و ویپ خواهد بود. همچنین، زمان تعمیر و رفع عیب‌ها در شبکه فیبر به مراتب طولانی‌تر از شبکه مسی است. بنابراین، اجرای این پروژه نیازمند دقت و برنامه‌ریزی بسیار فنی و دقیق است. در صورت موفقیت، این پروژه بزرگ‌ترین تحول در حوزه ICT کشور خواهد بود و می‌تواند روح تازه‌ای در کالبد شبکه ملی اطلاعات بدمد.

تحولات قانون‌گذاری بین‌المللی

در عرصه بین‌الملل، آمریکا قانونی تصویب کرده است که بر اساس آن، تولیدکنندگان در صورت استفاده از چیپ‌های وارداتی، تنها در صورتی از تعرفه ۱۰۰ درصدی معاف می‌شوند که به ازای هر چیپ وارداتی، یک چیپ در خاک آمریکا تولید نمایند. اتحادیه اروپا نیز در حال تصویب قوانین سختگیرانه‌تر سایبری تحت عنوان GDPR Plus است. در آمریکا، پیگیری‌هایی برای الزام شرکت‌های دارای زیرساخت حیاتی به اطلاع‌رسانی فوری در صورت وقوع حملات سایبری در جریان است.

با توجه به پیچیدگی حملات سایبری جدید که از هوش مصنوعی بهره می‌برند، دفاع نیز باید متکی بر هوش مصنوعی باشد که این امر نیازمند برنامه‌ریزی و تأمین زیرساخت‌های جدید است. رقابت بین شرق و غرب برای ارائه مدل‌های هوش مصنوعی به‌صورت Open Source در پلتفرم‌هایی مانند Hugging Face در جریان است، اما نگرانی‌هایی درباره لزوم نظارت بیشتر بر این مدل‌ها به دلیل قابلیت استفاده سوء وجود دارد.

پیشنهادها و راهکارهای کلان

پیشنهاد می‌شود در به‌کارگیری هوش مصنوعی، تمرکز بر توسعه کاربردهای عملیاتی در کلیه کسب‌وکارها باشد تا به مردم در استفاده از این فناوری کمک شود. الگوی سرمایه‌گذاری چین در این حوزه که بیش از ۲.۷ برابر آمریکا است، قابل تأمل می‌باشد. فعال‌سازی معاملات خرد بین‌المللی پس از احیای برجام و پلتفرم‌هایی مانند اسنپ بک، می‌تواند بسیار مؤثر واقع شود.

یکی از چالش‌های شبکه فیبر نوری، عدم وجود تقاضای کافی از سوی مردم به دلیل کمبود محتوای جذاب و کاربردی است. بنابراین، ایجاد محتوای بیشتر می‌تواند تقاضا را افزایش داده و این شبکه را زنده کند. همچنین، مطالبه‌گری برای افزایش شفافیت شاخص‌های فناوری اطلاعات و تصویب قانون Open Data از ضروریات است که متأسفانه در مجلس قبلی و فعلی اقدام عملیاتی در این زمینه صورت نگرفته و مسئولیت آن فعلاً بر عهده وزارت ارشاد است.

شده است. اما با بررسی این سند، مشاهده می‌کنیم که اگرچه طبق قانون، توسعه هوش مصنوعی باید با محوریت بخش خصوصی انجام شود و دولت تنها نقش تسهیل‌گر در زمینه دسترسی به داده‌ها و تدوین قوانین و مقررات را داشته باشد، در عمل این برنامه وظایف اصلی را بر عهده دستگاه‌های دولتی گذاشته و بخش خصوصی صرفاً در جایگاه همکار ظاهر شده است. این رویکرد یک ضعف اساسی در برنامه است؛ چرا که سازوکار و نحوه مشارکت واقعی بخش خصوصی به وضوح تعریف نشده و جایگاه این بخش در اجرای پروژه‌ها به حاشیه رانده شده است. همچنین، ابهام در خصوص تأمین منابع مالی برای اقدامات پیش‌بینی شده، اجرای موفقیت‌آمیز این برنامه را با چالش مواجه خواهد کرد. سازوکارهای تأمین مالی برای اجرای ۱۰۴ برنامه مندرج در این سند مشخص نشده است. اینکه بخش خصوصی با چه سازوکارهای اقتصادی و مالی باید با دستگاه‌های اجرایی کشور همکاری نماید، در سند مذکور مشخص نشده است.

علی مسعودی (رئیس کمیسیون فاوا):

با توجه به اهمیت موضوع، پیشنهاد می‌شود جلسه‌ای اختصاصی با حضور نمایندگان شرکت‌های مخابرات برگزار گردد تا به صورت تخصصی‌تر به بررسی ابعاد مختلف این پروژه پرداخته شود. معیار موفقیت، اعلام آمار اتصال‌های واقعی و فعال است، نه صرفاً آمار پوشش.

چالش‌های توسعه فیبر نوری و ضرورت تقاضا محوری

مرتضی مهدوی (عضو کمیسیون، انجمن امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات):

تجربه موفق شهرداری تهران در توسعه فیبر نوری نشان داد که مدل کسب‌وکار درست، می‌تواند درآمدزا باشد. مشکل اصلی در توسعه فیبر نوری توسط وزارت ارتباطات، عدم وجود تقاضای کافی است. به عنوان مثال، در استان خراسان با وجود کشیدن فیبر به ۵۲ شهر صنعتی، تنها یک شهرک متقاضی استفاده از آن بوده است. تا زمانی که صنعت کشور هنوز از نرم‌افزارهای ابتدایی استفاده می‌کند، تقاضایی برای پهنای باند بالا وجود نخواهد داشت. بنابراین، توسعه کاربردها باید پررنگ‌تر از توسعه فیزیکی شبکه دنبال شود.

سیاست‌گذاری هوش مصنوعی و لزوم وحدت رویه

حسن پوراسماعیل (مشاور کمیسیون فاوای اتاق ایران):

برنامه تقسیم کار ملی هوش مصنوعی با محوریت "ستاد توسعه فناوری و کاربرد هوش مصنوعی" و معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری تهیه و ابلاغ شده است. این برنامه در ۱۵ فصل شامل ۱۰۴ برنامه تدوین شده است. در تعدادی از برنامه‌های سند مذکور از بخش خصوصی به عنوان همکار سایر دستگاه‌های اجرایی کشور ذکر نام شده است. برنامه‌های مرتبط با بخش خصوصی در سند مذکور برای بحث در جلسه کمیسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات اتاق ایران استخراج شده است.

این برنامه، به عنوان تازه‌ترین نقشه رسمی دولت برای توسعه این فناوری در کشور، بر اساس قانون برنامه هفتم توسعه تنظیم شده است. اما با بررسی این سند،

عناوین مرتبط با "بخش خصوصی" در برنامه تقسیم کار ملی هوش مصنوعی

۱- توسعه زیرساخت ابری پردازش گرافیکی سریع (توزیع شده در زیرساخت و متمرکز در کاربرد)

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۱-۳	تأمین مالی جهت تجهیز زیرساخت پردازش گرافیکی سریع	اول	پس از ابلاغ در طول برنامه	برآورد گام اولیه حداقل ۲۰ همت تا ۳۰ همت	سازمان برنامه و بودجه کشور	دستگاه های اجرایی - صندوق نوآوری و شکوفایی - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۱-۴	تأمین تجهیزات پردازش گرافیکی سریع	اول	پس از ابلاغ در طول برنامه	بهره برداری از ظرفیت پردازشی متمرکز حداقل ۳۰۰ پتافلاپی (در طول برنامه ۲۰۰۰ پتافلاپی) و افزایش ظرفیت پردازشی متناسب با توسعه فناوری و نیاز کشور	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	دستگاه های اجرایی - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۱-۵	ایجاد و توسعه سکوی ارائه خدمات پردازش گرافیکی سریع	اول	شش ماه	راه اندازی حداقل یک سکوی خدمات اشتراکی پردازش گرافیکی سریع	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش بنیان	دستگاه های اجرایی - صندوق نوآوری و شکوفایی - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

۲- تقویت نظام انگیزشی و کاهش ریسک سرمایه گذاری در هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۲-۶	ایجاد و توسعه صندوق سرمایه گذاری هوش مصنوعی	سوم	سه سال	حمایت از صندوق های پژوهش و فناوری برای فعالیت در حوزه هوش مصنوعی	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش بنیان	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - صندوق نوآوری و شکوفایی - صندوق های پژوهش و فناوری - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

۵- توسعه زیرساخت‌های حقوقی، قانونی و اخلاقی هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۴-۱	ایجاد و توسعه نهادهای خودتنظیم‌گر و نظارت هوشمند	دوم	یک سال	ایجاد حداقل ۵ نهاد خود تنظیم‌گری و نظارت هوشمند	ستاد توسعه فناوری و کاربرد هوش مصنوعی	دستگاه‌های اجرایی - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۴-۲	تشکیل کارگروه دائمی بازنگری مقررات متعارض با نوآوری در هوش مصنوعی	دوم	یک سال	- شناسایی و بازنگری مقررات محل انتشار گزارشهای دوره‌ای نتایج - تسهیل فرآیندهای نوآوری برای کسب و کارهای نوپا	ستاد توسعه فناوری و کاربرد هوش مصنوعی	- وزارت امور اقتصادی و دارایی - بخش خصوصی

۶- ایجاد / توسعه نظام ارزیابی و رتبه‌بندی محصولات و خدمات هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۶-۲	استانداردسازی و جمعیت ظرفیت‌های زیرساختی رباتیک (در قالب مرکز ملی رباتیک یا سازوکارهای جایگزین)	اول	یک سال	- تدوین سازوکار استانداردسازی و الزامات صنعتی و پزشکی - ایجاد و راه اندازی واحدهای تخصصی (رباتیک نرم، بینایی ماشین و ...) - راه اندازی واحد تست و آزمون و توسعه نرم افزارهای شبیه‌سازی	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان	- وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - سازمان ملی استاندارد - صندوق نوآوری و شکوفایی - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۶-۵	حمایت از ایجاد و توسعه آزمایشگاه‌های ارزیابی و رتبه‌بندی	دوم	دو سال	حداقل ۲۰ آزمایشگاه عملیاتی (ایجاد / ارتقاء آزمایشگاه‌های موجود در ۲ سال اول)	- معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان - دستگاه‌های اجرایی	- نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

۷- توسعه مدل‌های زبانی هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۷-۱	ایجاد مجموعه دادگان پایه آموزشی و محکزی (Benchmarking) برای ارزیابی مدل‌های زبانی بزرگ	اول	شش ماه	متناسب با برنامه	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	دستگاه‌های اجرایی - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

۸- توسعه مدل‌های بنیادین هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۸-۱	حمایت از توسعه مدل‌های بنیادین با استفاده از داده بومی و یا ترکیبی در حوزه سلامت توسط شرکت‌های دانش‌بنیان و کلیه مجموعه‌های دارای توانایی	دوم	طی برنامه	حداقل ۳ مدل بنیادین بر اساس دادگان بومی	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان (بنیاد علم) - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - صندوق نوآوری و شکوفایی - بخش خصوصی
۸-۲	حمایت از توسعه مدل‌های بنیادین با استفاده از داده بومی و یا ترکیبی در حوزه بینایی ماشین صنعتی توسط شرکت‌های دانش‌بنیان و کلیه مجموعه‌های دارای توانایی	دوم	طی برنامه	حداقل ۳ مدل بنیادین بر اساس دادگان بومی	وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان (بنیاد علم) - صندوق نوآوری و شکوفایی - بخش خصوصی
۸-۳	حمایت از توسعه مدل‌های بنیادین با استفاده از دادگان بومی و یا ترکیبی در دیگر حوزه‌ها متناسب با دستگاه اجرایی توسط شرکت‌های دانش‌بنیان و کلیه مجموعه‌های دارای توانایی	دوم	طی برنامه	حداقل ۳ مدل بنیادین بر اساس داده بومی	دستگاه اجرایی - وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان (بنیاد علم) - صندوق نوآوری و شکوفایی - بخش خصوصی

۱۱- توسعه، رشد، جذب و نگه‌داشت سرمایه انسانی در حوزه هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۱۱-۱	حمایت از برگزاری رویدادها و دوره‌های آموزشی هوش مصنوعی	اول	در طول برنامه	متناسب با برنامه	- دستگاه‌های اجرای - نهادهای عمومی غیردولتی	- معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان - صندوق نوآوری و شکوفایی - بخش خصوصی

۱۲- فرهنگ‌سازی و ترویج

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۱۲-۱	آموزش و آگاه‌سازی کاربردهای هوش مصنوعی برای مدیران و کارشناسان دستگاه‌های اجرایی	اول	یک سال	سالانه حداقل ۲۵ درصد کارکنان و مدیران ستادی	سازمان اداری و استخدامی کشور	- معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۱۲-۲	آموزش و آگاه‌سازی کاربردهای هوش مصنوعی برای فعالیت‌های اقتصادی بخش غیردولتی و کارکنان آن‌ها	دوم	در طول برنامه	متناسب با برنامه	وزارت صنعت، معدن و تجارت	- نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

۱۳- تجاری سازی و توسعه بازار هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۵- ۱۳	حمایت و تسهیل شکل گیری شرکت های بزرگ فناوری و دانش بنیان در حوزه هوش مصنوعی	دوم	دو سال در طول برنامه	متناسب با برنامه	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش بنیان	- وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت نفت - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی - صندوق نوآوری و شکوفایی
۷- ۱۳	حمایت از ایجاد سکوهای بومی هوش مصنوعی به عنوان خدمت	دوم	یک سال در طول برنامه	متناسب با برنامه	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش بنیان	- نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۸- ۱۳	حمایت از شکل گیری سکوهای بومی بازارگاه هوش مصنوعی	دوم	یک سال در طول برنامه	متناسب با برنامه	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش بنیان	- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

۱۴- بهره گیری از ظرفیت های هوش مصنوعی در حل مسائل اولویت دار کشور

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۵- ۱۴	حمایت از توسعه ربات های صنعتی	اول	یک سال	- جایگزینی ربات ها با فرآیندهای مبتنی بر تجهیزات سنتی در مشاغل پرخطر، تکرارشونده یا نیاز به دقت بالا در صنعت و پزشکی - برگزاری چالش صنعتی و تبادل فناوری - توسعه پلتفرم تبادل فناوری رباتیک با هدف نمایش، ارزیابی، رتبه بندی، خرید و فروش فناوری های رباتیک مانند الگوریتم ها یا قطعات	معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش بنیان	- وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - صندوق نوآوری و شکوفایی - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

۱۵- توسعه همکاری‌های بین الملل در حوزه هوش مصنوعی

کد برنامه	عنوان برنامه	اولویت	زمانبندی	خروجی / دستاورد	دستگاه مجری	دستگاه همکار
۱۱-۱	حمایت از ایجاد و توسعه مراکز تحقیق و توسعه بین‌المللی و منطقه‌ای هوش مصنوعی	دوم	از سال دوم برنامه	متناسب با برنامه	- معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - دانشگاه آزاد اسلامی	- وزارت امور خارجه - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۱۵-۸	استفاده از ظرفیت متخصصین هوش مصنوعی بین‌المللی برای انتقال و بومی‌سازی دانش و فناوری هوش مصنوعی	دوم	از سال دوم برنامه	متناسب با برنامه	- معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - دانشگاه آزاد اسلامی - مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری	- وزارت امور خارجه - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی
۱۵-۹	همکاری با کشورهای فارسی زبان و کشورهای اسلامی جهت توسعه زیرساخت مدل‌های زبانی، تبادل داده و کاربرست	اول	در طول برنامه	متناسب با برنامه	وزارت امور خارجه	- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه - سازمان صدا و سیما - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان - نهادهای عمومی غیردولتی - بخش خصوصی

نیاز به شفافیت دارد. با وجود مصوبات ستاد توسعه هوش مصنوعی، ایجاد نهادهای جدید تنها بخش خصوصی را دچار سردرگمی و چنگدانی می‌کند. اگر مجلس اطلاعات خاصی دارد باید آن را شفاف سازد، در غیر این صورت، باید اجازه دهد بخش خصوصی با اعتماد به حاکمیت در این زمینه فعالیت کند. رقابت بین قوا نباید به فضای کسب‌وکار لطمه بزند.

علی مسعودی (رئیس کمیسیون فاوا اتاق ایران):

رویکرد صحیح، پیشبرد موضوعات با محوریت بخش خصوصی و واگذاری عملی کار به آنان است. نهادهای دولتی و حاکمیتی باید در کنار بخش خصوصی و به صورت مدیریت‌کننده و تسهیل‌گر ظاهر شوند. متأسفانه در بسیاری از جلسات، پیوست هوش مصنوعی تنها به صورت کلی و شعاری مطرح است و فاقد پیوست اجرایی است. باید سرعت خود را برای ورود عملی به این عرصه افزایش دهیم.

لطیفی (مدیر انجمن شرکت‌های نرم‌افزاری):

بازار به صورت طبیعی بخش خصوصی را به سمت هوش مصنوعی سوق می‌دهد. نقش دولت باید باور کردن توانایی بخش خصوصی و واگذاری کار به آن باشد. یک نقطه ضعف مهم در اسناد کلان، کم‌رنگ بودن نقش "سرمایه انسانی" است. تربیت نیروی انسانی ماهر در پایه‌ای‌ترین سطوح فناوری از طریق آموزش عالی، آموزش و پرورش و سازمان فنی و حرفه‌ای یک ضرورت مغفول است. بدون نیروی انسانی کارآمد، تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌ها نتیجه‌بخش نخواهد بود.

قناعت‌پیشه (معاون فناوری اطلاعات وزارت ارشاد):

نیازسنجی دقیق در حوزه هوش مصنوعی یک اولویت است. آیا ساخت مدل‌های بزرگ زبانی (LLM) بومی یک ضرورت ملی است؟ بسیاری از شرکت‌ها بدون داشتن داده‌ست مناسب و تنها به دلیل مد روز، تقاضای کار روی LLM را دارند. اتاق بازرگانی می‌تواند در مدیریت این نیازسنجی و تعیین اولویت‌های کاربردی هوش مصنوعی در حوزه‌هایی مانند سلامت، کشاورزی و محیط زیست نقش آفرینی کند. ضعف دستگاه‌های دولتی در مدیریت، ضعف شدید زیرساخت‌های ارتباطی

علی مسعودی (رئیس کمیسیون فاوا اتاق ایران):

در این میان، باید پرسید که خود اتاق بازرگانی به عنوان نماینده بخش خصوصی تا چه اندازه در تدوین این سند اثرگذار بوده است؟ چرا نتوانسته جایگاهی محوری و تأثیرگذار برای بخش خصوصی در این برنامه تعریف کند؟ به نظر می‌رسد در فرآیند تهیه این سند، نقش اتاق نیز کم‌رنگ بوده و نتوانسته انتظارات و ظرفیت‌های واقعی بخش خصوصی را به درستی منعکس کند. حاکمیت باید بپذیرد که اصلی‌ترین نقش‌آفرین در عرصه فناوری، بخش خصوصی است و دولت باید زمینه‌ساز فعالیت آن باشد. متأسفانه در این برنامه، این نقش کم‌رنگ دیده شده و حتی در بخش محورها و برنامه‌ها، بخش خصوصی در عنوان آخر و به صورت فرعی مورد توجه قرار گرفته است.

سادینا آبائی (عضو کمیسیون فاوا اتاق ایران و عضو هیأت نمایندگان اتاق ایران):

حضور اتاق بازرگانی ایران در شورای عالی هوش مصنوعی، هرچند کم‌رنگ، نتیجه تلاش خود اتاق بوده است. باید بگویم که در سند اولیه‌ای که از مجلس خارج شد، حتی همین جایگاه محدود نیز برای اتاق در نظر گرفته نشده بود. در اسناد مجلس، معمولاً رئیس نظام صنفی کشور به عنوان نماینده حضور دارد که همواره در برنامه‌های حاکمیت پارامتری ثابت بوده است. اما اینکه اتاق بازرگانی برای اولین بار در چنین جایگاهی قرار می‌گیرد، حاصل پیگیری‌های مستمر خود ما بوده است. اگر دقت کنید، می‌بینید که در فهرست دستگاه‌ها، اتاق یکی مونده به آخر است و این حضور صرفاً به این دلیل محقق شد که مصرا نه تأکید کردیم اگر قرار است صندوقی تشکیل شود یا بخش خصوصی باید پای کار بیاید، اتاق بازرگانی می‌تواند این نقش را ایفا کند. در غیر این صورت، نامی از اتاق در این سند دیده نمی‌شد.

مرتضی مهدوی (عضو کمیسیون، انجمن امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات):

تذکر مجلس به دولت و معاونت علمی ریاست جمهوری در مورد ایجاد نهادها یا سازوکارهای موازی در حوزه هوش مصنوعی،

مودیان ثبت الکترونیکی شده باشد. بنابراین، فعالان اقتصادی باید به این نکته توجه ویژه داشته باشند.

جمع‌بندی و پیشنهاد های کلیدی کمیسیون

خلاصه تصمیم‌ها و یافته‌های جلسه:

۱- پروژه ملی سوآپ (فیبر نوری): این پروژه به عنوان یک تحول آفرین اساسی در شبکه ملی ارتباطات شناسایی شد. موفقیت آن منوط به برنامه‌ریزی فنی دقیق، مشارکت تمامی ذی‌نفعان بخش خصوصی، مدیریت تغییر در شبکه و توجه به هزینه‌ها و موانع فنی پیش روی مشترکین است. برگزاری جلسه‌ای تخصصی با شرکت مخابرات در دستور کار کمیسیون قرار گرفت.

۲- سیاست‌گذاری هوش مصنوعی: بر لزوم وحدت رویه بین نهادهای حاکمیتی (دولت، مجلس، معاونت علمی) برای جلوگیری از موازی‌کاری و سردرگمی بخش خصوصی تأکید شد. محوریت بخش خصوصی در توسعه و اجرا، و تبدیل شعار هوش مصنوعی به برنامه‌های عملیاتی از اولویت‌ها است.

۳- توسعه کاربردها و تقاضا: تأکید شد که هم‌گام با توسعه فیزیکی شبکه (مانند فیبر نوری) باید توسعه محتوا و کاربردهای ملموس برای صنایع و مردم پیش رود تا تقاضای واقعی ایجاد شود.

۴- سرمایه انسانی: خلأ جدی نیروی انسانی متخصص و ماهر در پایه‌ای‌ترین سطوح فناوری (نرم‌افزار، سخت‌افزار، هوش مصنوعی) به عنوان یک تهدید اصلی شناسایی شد و لزوم همکاری با نهادهای آموزشی کشور مورد تصدیق قرار گرفت.

۵- همکاری‌های بین‌المللی: پیگیری بازارهای بین‌المللی مانند روسیه و استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی (مانند بریکس) با محوریت بخش خصوصی مورد تأکید واقع شد.

۶- شفافیت و قوانین: ضرورت تصویب قانون Open Data و افزایش شفافیت شاخص‌های فاوا برای بهبود فضای کسب‌وکار خاطرنشان شد.

(فیبر نوری) و پردازشی، و تعدد متولیان از دیگر چالش‌های پیش رو است. شناسایی ظرفیت‌های واقعی موجود در کشور در حوزه دانش و زیرساخت، از وظایف مهم اتاق است.

همکاری‌های بین‌المللی و رویدادهای آتی

سید مجتبی میرجعفری (رئیس کمیسیون اینترنت اشیا سازمان نصر تهران):

رویداد روز ملی تجارت الکترونیک (۲۴ مهر) با حضور جانشین وزیر صنعت، معدن و تجارت و معاون معاون اول رئیس جمهور برگزار شد و گزارش مفیدی در این زمینه منتشر گردید. محمد اسماعیل زمان (نماینده معاونت فناوری و نوآوری وزارت ارتباطات):

کارگاه تخصصی برای معرفی بازار فناوری اطلاعات روسیه، روز سه‌شنبه ساعت ۹:۳۰ صبح در وزارت ارتباطات برگزار می‌شود. این کارگاه مقدمه‌ای برای اعزام شرکت‌های ایرانی به دومین فروم فناوری اطلاعات و ارتباطات روسیه است. اتاق بازرگانی نیز حامی این رویداد می‌باشد.

علی مسعودی (رئیس کمیسیون فاوا):

حضور فعال بخش خصوصی و تشکلهای مرتبط در عرصه بین‌الملل برای موفقیت در بازارهای منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای ضروری است و خوشبختانه این دغدغه در حال نهادینه شدن است.

مسائل مالیاتی و تصمیمات مرتبط

شهرام حاج قربانی (نائب رئیس کمیسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات اتاق بازرگانی ایران):

در جلسه شورای روسای کمیسیون‌ها با رئیس سازمان امور مالیاتی، موضوع بند «ع» ماده ۳ قانون تسهیل مورد بحث قرار گرفت. بر اساس این بند، از اول دی‌ماه، صورتحساب‌هایی که در سامانه مودیان ثبت نشده باشند، از سوی سازمان مالیاتی پذیرفته نیستند. با توجه به عدم آمادگی کامل به ویژه بین اصناف، تأکید شد که فعلاً بحث «عدم پذیرش فاکتور» یا «جریمه» مطرح نیست. اما نکته کلیدی این است که برای فاکتورهای صادره از اول دی ماه به بعد، «اعتبار مالیاتی» (به ویژه در حوزه ارزش افزوده) تنها در صورتی محاسبه می‌شود که فاکتور در سامانه

۷- مسائل مالیاتی: اطلاع‌رسانی و آماده‌سازی اعضای کمیسیون و جامعه کسب‌وکار برای الزام ثبت الکترونیکی فاکتورها در سامانه مودیان از اول دی‌ماه در دستور کار قرار گرفت.

پیشنهادهای عملیاتی کمیسیون:

- برگزاری جلسه‌ای اختصاصی و فنی با مسئولان شرکت مخابرات ایران جهت بررسی دقیق‌تر ابعاد پروژه سوپ
- تشکیل کارگروه یا کمیته تخصصی در داخل کمیسیون برای پیگیری موضوع هوش مصنوعی، با اولویت‌بندی نیازهای واقعی کشور و رصد سیاست‌گذاری‌های کلان
- تهیه طرحی برای شناسایی و رفع شکاف مهارتی نیروی انسانی در حوزه فاوا، از طریق تعامل با وزارت علوم، آموزش و پرورش و سازمان فنی و حرفه‌ای
- پیگیری فعال حضور تشکلهای بخش خصوصی در رویدادهای بین‌المللی مانند فروم فناوری اطلاعات روسیه و تهیه گزارش از ظرفیتهای بازارهای هدف
- رایزنی با مجلس شورای اسلامی و دولت برای شفاف‌سازی و یکپارچه‌سازی سیاست‌گذاری در حوزه هوش مصنوعی و تسریع در تصویب قوانین ضروری مانند Open Data
- اطلاع‌رسانی گسترده در میان اعضای اتاق در مورد الزامات جدید مالیاتی از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی

کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی

اتحاد با کفایت، مستأجراً و مشاوراً و شایسته ایران

مشروح جلسه کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی دریاب تبیین راهبردهای توسعه صادرات و همکاری‌های بین‌المللی مصنوعی

جلسه کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی اتاق بازرگانی ایران در تاریخ مقرر با حضور اعضای محترم کمیسیون، فعالان صنفی، و کارشناسان حوزه‌های مرتبط برگزار گردید. محور اصلی این نشست، بررسی راهکارهای توسعه صادرات غیرنفتی، با تمرکز بر بازار هدف جدید «تاجیکستان»، و همچنین طرح و تحلیل پروژه‌های کلیدی همچون «برگزاری رویداد مد پایدار» و تقویت دیپلماسی فرهنگی و اقتصادی بود. هدف از برگزاری این جلسه، تدوین استراتژی‌های عملیاتی مبتنی بر پژوهش‌های میدانی، رایزنی با نهادهای ذیربط، و ایجاد هماهنگی بیشتر بین دست‌اندرکاران برای جهش در عرصه صادرات محصولات فرهنگی، هنری و صنایع دستی ایران بود.

دستور کار و طرح موضوع توسط رییس کمیسیون

سید مرتضی حاجی‌آقامیری (رییس کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی):

دستور جلسه حاضر در دو محور اصلی تنظیم شده است. محور اول، طرحی است که در حوزه مطالعه بازار تاجیکستان با تمرکز بر رشته‌های دارای قابلیت صادراتی به این کشور، تهیه و تدوین نموده‌اند. با توجه به قرابت فرهنگی موجود و اعلام آمادگی طرف تاجیک برای همکاری با ایران، این بازار می‌تواند فرصت مناسبی باشد. محور دوم نیز به تبیین اولویت‌ها و برنامه‌های آتی کمیسیون در نیمه دوم سال اختصاص دارد.

ارائه گزارش پژوهشی بازار تاجیکستان

سرمره:

به ارائه خلاصه‌ای از طرح «تحقیقات بازار و فرصت‌سنجی تجارت و صادرات و برگزاری نمایشگاه در تاجیکستان» می‌پردازم. گزارش تفصیلی این پژوهش حدود ۱۳۵ صفحه و سند درخواست پیشنهاد مرتبط حدود ۲۸۵ صفحه است.

علت تهیه این پژوهش: پس از عارضه‌یابی نمایشگاه‌های برگزار شده در کشورهای مختلف، به این نتیجه رسیدیم که برای هرگونه اقدام مؤثر در یک کشور، نیازمند داده‌های اولیه معتبر هستیم. عدم دسترسی به این داده‌ها منجر به برگزاری نمایشگاه‌های فاقد استانداردهای لازم، هزینه‌های بی‌حاصل برای تولیدکنندگان و بازگشت بدون دستاورد هنرمندان می‌شود. هدف از این پژوهش، ارزیابی نقطه‌به‌نقطه کشور هدف قبل از برگزاری هرگونه نمایشگاه، ارائه داده‌ها به فعالان اقتصادی برای تصمیم‌گیری آگاهانه

درباره سرمایه‌گذاری یا عرضه محصول، و تعیین معیارهای صلاحیت برای پیمانکاران برگزارکننده نمایشگاه در کشور میزبان بوده است.

اهداف و محورهای کلیدی پژوهش:

- شناسایی و تحلیل فرصت‌های تجاری برای محصولات هنری و صنایع دستی.
- تهیه پروفایل دقیق جغرافیایی، جمعیتی، فرهنگی و اقتصادی تاجیکستان.
- معرفی کانال‌های تبلیغاتی مؤثر، بازاریابان محلی و اینفلوئنسرها.
- بررسی موانع حقوقی، بانکی و گمرکی مرتبط با تجارت.
- پیشنهاد مدل عملیاتی، تقویم رویداد و برنامه نمایشگاهی.

خلاصه‌ای از یافته‌های پژوهش:

- محیط کلی کشور: تاجیکستان کشوری با موقعیت استراتژیک، زیرساخت‌های در حال توسعه و کریدورهای ترانزیتی است. چالش‌های لجستیکی مانند چگونگی حمل کالا و برگشت آن و نیز مسائل نقل و انتقال ارز به‌طور کامل بررسی شده‌اند.
- جمعیت‌شناسی: تاجیکستان دارای جمعیتی بسیار جوان است. ۳۵ درصد جمعیت زیر ۱۴ سال، ۲۵ درصد بین ۱۵ تا ۲۴ سال و ۳۳ درصد بین ۲۵ تا ۵۴ سال سن دارند. نرخ سواد بالای ۹۵ درصد و دارا بودن تحصیلات عالیه توسط نزدیک به نیمی از جمعیت، نشان از پتانسیل بسیار بالای این کشور برای پنج سال آینده دارد. این جمعیت جوان، علاقه‌مند به تلفیق سنت‌ها با نوآوری هستند.
- دین و فرهنگ: اسلام دین غالب است که با رویکردی مدرن و بازتر نسبت به ایران

متمرکز شویم. برای محصولات بسیار لوکس در کوتاه‌مدت نمی‌توان روی این بازار برنامه‌ریزی کرد.

نظرات و تجربیات اعضای حاضر

فخری توکلی (فعال در حوزه فرش دستباف):

با توجه به سابقه فعالیت اینجانب در تاجیکستان از سال ۱۳۹۲، باید اعلام نمود که توان اقتصادی و قدرت خرید جامعه تاجیک برای کالاهای لوکس مانند فرش دستباف ابریشم بسیار پایین است. تشخیص فرش دستباف از ماشینی نیز برای عموم مردم وجود ندارد. تولیدات سبک‌تر مانند گبه و گلیم با قیمت پایین‌تر ممکن است جایگاه بهتری داشته باشند. پیشنهاد می‌شود بازبینی دقیق‌تری بر روی بحث فرش در این بازار صورت پذیرد و تمرکز اصلی بر روی صادرات محصولاتی مانند مواد غذایی، پتروشیمی و پوشاک سنتی خودشان که دارای گلدوزی‌های ابریشمی است، معطوف گردد.

سید مرتضی حاجی‌آقامیری (رییس کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی):

تأکید اصلی این پژوهش بر صنایع دستی کاربردی و پوشاک است. نکته مطرح شده توسط خانم توکلی، خود گواه بر ضرورت بازشناسی و معرفی فرش و صنایع دستی اصیل ایرانی، حتی در بازار داخلی است.

حسین وثوقی ایرانی (نائب رییس کمیسیون احداث، خدمات فنی و مهندسی اتاق ایران):

سوالات اینجانب عبارتند از: ۱. روش انجام مطالعات (کتابخانه‌ای، میدانی، پرسشنامه) چگونه بوده است؟ ۲. فلسفه بازاریابی به کار گرفته شده در این پژوهش بر کدام مدل (تولید، محصول، فروش، بازاریابی، بازاریابی اجتماعی) استوار است؟ (مدل فیلیپ کاتلر یا سایرین؟) ۳. آیا در این پژوهش، فرش به عنوان یک کالای لوکس (با مدل بازاریابی خاص خود) مورد بررسی قرار گرفته یا به عنوان کالایی عمومی؟ ۴. جمع‌بندی نهایی و توصیه اصلی این پژوهش به کارفرما چیست؟

پیگیری می‌شود. علاقه شدیدی به حفظ سنت‌های ریشه‌دار و همزمان، مدرن کردن آن‌ها وجود دارد. اشتراکات فرهنگی عمیق با ایران، به‌ویژه در آیین‌هایی مانند نوروز و علاقه به شاهنامه و نقوش باستانی ایران، فرصت‌های بازاریابی منحصر به فردی ایجاد می‌کند.

وضعیت اقتصادی: با وجود آنکه تاجیکستان کشوری ثروتمند محسوب نمی‌شود، اما با رشد اقتصادی حدود ۶.۷ درصد در دهه گذشته و سرمایه‌گذاری‌های کلان کشورهای مانند چین و روسیه، در حال تبدیل شدن به یک هاب اقتصادی منطقه‌ای است. تمرکز بر توسعه صنایع پوشاک و مد آسیا از برنامه‌های کلیدی آنان است.

رفتار مصرفی و تبلیغات: اینفلوئنسرهای تاجیکستان نفوذ بسیار بالا (حدود ۷۰ درصد) بر رفتار مصرفی دارند و هماهنگی با دولت عمل می‌کنند. نسل جوان متأثر از فضای مجازی مانند اینستاگرام و یوتیوب هستند، درحالی‌که خریدهای عمده و سنتی (مانند فرش برای مراسم) توسط گروه سنی بالای ۵۵ سال و از طریق تبلیغات محلی انجام می‌پذیرد.

فرصت‌های کلیدی شناسایی شده:

پوشاک: بازار پوشاک ایران به دلیل شباهت در دوخت‌های سنتی و رودوزی‌ها برای آنان جذاب است.

زیورآلات و سنگ‌های تزئینی: بازار تراش سنگ و تولید زیورآلات مدرن به دلیل سبکی و قابلیت صادراتی، فرصت بسیار مناسبی است.

صنایع دستی کاربردی: نیاز شدید به آموزش و برگزاری ورکشاپ برای ارتقای صنایع دستی محلی خودشان و ایجاد بازار مشترک.

نتیجه‌گیری و دورنمای استراتژیک: این پژوهش با نگاه بلندمدت و با در نظر گیری پتانسیل تبدیل تاجیکستان به هاب منطقه‌ای تهیه شده است. پیشنهاد می‌شود با برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی همراه با ورکشاپ‌های آموزشی، به صورت پایلوت در شهرهای اصلی مانند دوشنبه و چند حضور یافته و در حوزه‌های پوشاک، زیورآلات و صنایع دستی کاربردی که در کوتاه‌مدت امکان بازگشت سرمایه دارند،

بودن بازار کنونی (حدود ۲ میلیون نفر در دوشنبه)، موقعیت آینده این کشور به عنوان هاب منطقه‌ای و استقبال از همکاری با ایران، توجیه‌گر سرمایه‌گذاری بلندمدت است.

۴- نحوه انتخاب محصولات و هنرمندان برای نمایشگاه: قطعاً هر تولیدکننده‌ای به صرف تمایل نمی‌تواند در نمایشگاه شرکت کند. هدف کمیسیون درآمدزایی نیست، بلکه توسعه صادرات است. بنابراین، محصولات برندها بر اساس تطابق با بازار هدف و داده‌های پژوهشی انتخاب خواهند شد. پیش از هر نمایشگاه، دوره‌های آموزشی برای شرکت‌کنندگان برگزار می‌شود.

۵- رنج قیمتی: رنج قیمتی به زمان برگزاری نمایشگاه (دائمی یا فصلی) و هدف (مردم محلی یا توریست) بستگی دارد. در حال حاضر، برنامه‌ریزی برای محصولات عمومی و پایه (زیورآلات، پوشاک، سنگ) منطقی‌تر از محصولات بسیار لوکس است. سید مرتضی حاجی‌آقامیری (رئیس کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی):

۱- حمایت اتاق از نمایشگاه‌ها: ارائه حمایت‌های مالی (مانند کمک به هزینه غرفه یا سفر) به صورت موردی (Case by Case) و با استفاده از ظرفیت‌هایی مانند اتاق‌های شهرستان، اتاق مشترک و... انجام می‌شود. نمونه‌هایی مانند نمایشگاه دمو تکس دبی (کمک ۴۰ درصدی) وجود دارد.

۲- پیشنهادت تکمیلی برای پژوهش تاجیکستان: لازم است دو مورد دیگر نیز در پژوهش نهایی مدنظر قرار گیرد:

۱. بررسی اعتبار اسناد توسعه‌ای تاجیکستان (آیا صرفاً هدف‌گذاری است یا قابل تحقق).
۲. بررسی عملکرد تاجیکستان در موضوع تحریم‌ها (اسنپ بک) و میزان امکان همکاری مشترک با ایران.

بررسی برنامه‌ها و رویدادهای آتی کمیسیون

سید مرتضی حاجی‌آقامیری (رئیس کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی):
برنامه‌های پیش‌روی کمیسیون تا پایان سال شامل موارد ذیل است:

علانور توکلی (رئیس اتحادیه صادرکنندگان فرش):

باید خاطرنشان کرد که تاجیکستان خود دارای صنایع دستی و فرش دستباف است، اما در مقیاس کم. دولت این کشور تمایل زیادی به توسعه این بخش دارد. در کشورهایی با اختلاف طبقاتی بالا، همواره مشتریانی برای کالاهای لوکس و گران‌قیمت وجود دارند که به دنبال «گران‌ترین» محصول هستند تا جایگاه خود را نمایش دهند. با تحقیقات کنترل‌شده و هزینه‌های مدیریت شده، می‌توان ریسک حضور در این بازار را پذیرفت و در نمایشگاه‌ها شرکت کرد.

شیدا علیان:

با توجه به تجربیات قبلی، گاهی داده‌های تحقیقات بازار با واقعیت فاصله دارد. مسئله توان خرید و برندینگ بسیار حیاتی است. برای ما که محصولات لوکس تولید می‌کنیم، مشخص بودن سطح میانگین خرید و کدهای تعرفه‌ای (HS Code) بسیار مهم است. پاسخ به سوالات آقای دکتر وثوقی ایرانی برای ما نیز حائز اهمیت است.

پاسخ‌های تفصیلی به سوالات و تکمیل بحث

سرمد:

۱- علت و فلسفه تهیه پژوهش: این پژوهش با نگاه «شناخت قبل از ورود» و جلوگیری از تکرار تجربیات شکست‌خورده گذشته تهیه شده است. هدف اولیه، لزوماً تأیید ورود به بازار تاجیکستان نبوده، بلکه ارزیابی بی‌طرفانه پتانسیل‌ها و ریسک‌ها بوده است.

۲- روش و مدل بازاریابی: از ترکیب سه نسل بازاریابی کاتر استفاده شده است: نسل اول (تمرکز بر فروش محصولات موجود)، نسل دوم (طراحی و تولید برای بازار هدف قبل از تولید) و نسل سوم (بازاریابی ارزش‌محور بر اساس ارزش‌های فرهنگی و جمعیتی). منابع اطلاعاتی شامل داده‌های داخلی و خارجی موجود و تحقیقات میدانی بوده است.

۳- نگاه بلندمدت: ارزیابی‌ها معطوف به پتانسیل پنج سال آینده تاجیکستان است. ما نمی‌خواهیم پس از تسلط کامل سایر کشورها بر این بازار، تازه وارد شویم. با وجود کوچک

محیط زیست، طراحان، دانشگاهیان و تولیدکنندگان.

۴- نمایشگاه برندهای پایدار.

۵- نمایش آثار طراحان: پس از برگزاری کارگاه های آموزشی تخصصی برای طراحان با محوریت مد چرخشی.

۶- اختتامیه و داوری آثار طراحی.

مخاطبان: طراحان، تولیدکنندگان، برندهای پایدار، دانشگاهیان، سرمایه‌گذاران، سازمان‌های محیط زیستی و رسانه‌ها. حامیان و شرکای اجرایی: اتاق بازرگانی، کمیسیون‌های توسعه پایدار و فرش، سازمان محیط زیست و پلتفرم‌های آنلاین.

سایر مباحث و پیشنهادات

سرمه:

- پیشنهاد همکاری یک هلدینگ ایرانی - مستقر در دبی:

این هلدینگ معتبر اعلام آمادگی نموده تا با ایجاد یک برند متمرکز، زیرساخت‌های لازم (هتل، فضای نمایشگاهی، دسترسی به ایرلاین) را برای عرضه مستمر و منسجم محصولات صنایع دستی و پوشاک ایرانی در دبی و کشورهای حوزه خلیج فارس فراهم کند. چالش اصلی، ایجاد یک برند پایلوت قوی و استاندارد در ایران است که بتواند محصولات را بر اساس شناخت بازار و QC یکپارچه، ساماندهی و عرضه نماید. از همه متخصصان برای همفکری و همکاری در این زمینه دعوت به عمل می‌آید.

- درخواست سفارت رومانی:

دریافت درخواست از سفارت رومانی برای طراحی و ارائه چهار دست لباس کامل (دو زنانه و دو مردانه) همراه با زیورآلات تلفیقی، به مناسبت بزرگداشت مشترکات فرهنگی دو کشور. قرار است از این فرصت برای برگزاری فراخوان طراحی و ایجاد پورتفولیو استفاده شود.

سید مرتضی حاجی‌آقامیری (رییس کمیسیون فرش، هنر و صنایع دستی):

پیشنهاد می‌شود در هر جلسه، امکان گزارش‌دهی یکی از کمیسیون‌های استانی فراهم گردد تا فرصت‌های کار مشترک شناسایی و تبیین شود.

کمیسیون مطرح می‌شود تا فعالیت‌های

پراکنده در این حوزه (مانند کمپین «هنر بدون

- دیپلماسی فرهنگی: پیگیری جدی این محور برای جلوگیری از انسداد روزه‌های بین‌المللی.

- رویداد مشترک با هند: برگزاری رویداد مشترک و تبادل تجربیات، به‌ویژه در زمینه طرح‌های نجات صنایع دستی.

- نمایشگاه فرش اصفهان: هدف‌گذاری به عنوان نمایشگاه صادراتی، اگرچه با چالش دعوت از تجار بین‌المللی مواجه است.

- نمایشگاه گردشگری اصفهان: همکاری با کمیسیون گردشگری برای حضور در بخش صنایع دستی این نمایشگاه.

- نمایشگاه CFE: پیگیری حضور جدی در این نمایشگاه بین‌المللی.

- رویداد مد پایدار: برگزاری همایش و نمایشگاه مشترک با کمیسیون‌های استاندارد، محیط زیست و توسعه پایدار.

- بازدیدهای استانی.

- شناسایی نهادهای کلیدی: درخواست از اعضا برای معرفی نهادها و افراد کلیدی مؤثر یا مانع‌ساز در حوزه‌های تخصصی خود.

ارائه طرح رویداد «مد پایدار»

سرمه و یاری:

این رویداد با هدف ایجاد جامعه‌ای از انجمن‌ها، طراحان و فعالان حوزه محیط زیست و صنایع خلاق برنامه‌ریزی شده است.

اهداف راهبردی:

- معرفی و حمایت از برندهای فعال در حوزه مد پایدار.

- تبادل تجربه برندهای موفق داخلی و بین‌المللی.

- ارتقای دانش علمی و بیزینسی در حوزه اقتصاد چرخشی و مد پایدار.

- احیای صنایع دستی در بستر فشن مدرن و کاربردی.

- ایجاد شبکه ارتباطی بین طراحان، تولیدکنندگان متریال اولیه پایدار و بازار.

قسمت‌های رویداد:

۱- تاک شو: بحث درباره اصول بنیادین پایداری در مد، مد چرخشی، اخلاق در تولید و جایگاه صنایع دستی ایران.

۲- تد تاک: ارائه تجربیات برندهای

۳- پرسش و پاسخ: با حضور

نازنین گرجی (دبیر

پیشنهاد تشکیل

۴- تمرکز بر توسعه پایدار و اقتصاد چرخشی:
توجه به مدل‌های نوین کسب‌وکار در صنایع خلاق که همسو با محیط زیست و ارزش‌های اجتماعی است.
پیشنهاد عملی: حمایت همه‌جانبه از برگزاری «رویداد مد پایدار» به عنوان یک رویداد شاخص و پالوت برای ایجاد اکوسیستمی پایدار در صنعت مد و صنایع دستی ایران.

۵- ایجاد وحدت رویه و برندسازی ملی:
ضرورت ایجاد یک نهاد یا برند هماهنگ‌کننده برای ساماندهی، استانداردسازی و عرضه منسجم محصولات ایرانی در بازارهای بین‌المللی (مانند پیشنهاد همکاری با هلدینگ دبی).
پیشنهاد عملی: تشکیل کارگروه ویژه برای بررسی طرح پیشنهادی همکاری با هلدینگ مذکور و تدوین مدل کسب‌وکار مناسب.

۶. بهبود سازوکارهای حمایتی و مانع‌زدایی:
پیگیری مستمر برای رفع موانع بانکی، گمرکی و مقرراتی در همکاری با نهادهای ذی ربط داخلی.

پیشنهاد عملی: تهیه لیستی از اصلی‌ترین موانع پیش‌روی صادرکنندگان این حوزه و رایزنی متمرکز با دستگاه‌های مربوطه مانند سازمان توسعه تجارت، گمرک و بانک مرکزی.

۷- تعمیق ارتباط با استان‌ها و تشکیل کمیته تخصصی:

پیشنهاد عملی: اختصاص بخشی از جلسات آتی به گزارش عملکرد کمیسیون‌های استانی و نیز بررسی امکان‌سنجی تشکیل «کمیته بین الملل» زیرمجموعه کمیسیون برای تمرکز بر فعالیتهای فرامرزی.

نازنین گرجی (دبیر اتاق مشترک ایران ژاپن):
پیشنهاد تشکیل «کمیته بین‌الملل» زیرمجموعه کمیسیون مطرح می‌شود تا فعالیت‌های پراکنده در این حوزه (مانند کمپین «هنر بدون مرز» یا استانداردسازی فرش ایران برای بازارهای جهانی) در ذیل این کمیته متمرکز و پیگیری گردد.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون

۱- تاجیکستان به عنوان بازار هدف بلندمدت:
با استناد به پژوهش جامع انجام شده، تاجیکستان با وجود چالش‌های کنونی قدرت خرید، به دلیل دارا بودن جمعیت جوان، اشتراکات فرهنگی عمیق، برنامه‌های توسعه‌ای آتی و موقعیت هاب منطقه‌ای در حال شکل‌گیری، پتانسیل بالایی برای سرمایه‌گذاری بلندمدت دارد.

پیشنهاد عملی: تمرکز اولیه بر حوزه‌های «پوشاک»، «زیورآلات و سنگ‌های تزئینی» و «صنایع دستی کاربردی» با برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی همراه با ورکشاپ‌های آموزشی.

۲- لزوم تغییر نگاه به صادرات: حرکت از نگاه سنتی و کوتاه‌مدت به سمت نگاه پژوهش محور، بلندمدت و مبتنی بر شناخت دقیق بازار هدف.

پیشنهاد عملی: الزام تهیه گزارش RFP (درخواست پیشنهاد) مشابه برای هر بازار هدف جدید قبل از هرگونه اقدام عملی برای برگزاری نمایشگاه.

۳- تقویت دیپلماسی اقتصادی و فرهنگی:
استفاده از هنر و صنایع دستی به عنوان ابزاری کارآمد برای گشایش روابط اقتصادی و عبور از محدودیت‌ها.

پیشنهاد عملی: پیگیری جدی برگزاری رویدادهای مشترک با کشورهایمانند هند و رومانی و استفاده از فرصت‌های ارائه شده توسط نهادهای بین‌المللی (مانند سازمان ملل در وین).

کمیسیون کشاورزی

اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران

مشروح مذاکرات جلسه کمیسیون کشاورزی درباره پیوند سیاست پولی و امنیت غذایی؛ راهکارهای صیانت از سفره مردم و تعادل منابع ارزی

جلسه کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی ایران در تاریخ ۲۷ مهرماه ۱۴۰۴ در محل اتاق ایران برگزار گردید. این جلسه با حضور اعضای کمیسیون، نمایندگان ارشد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (معاونت ارزی)، معاونین وزارت جهاد کشاورزی، نمایندگان تشکلهای بخش خصوصی و فعالان اصلی حوزه کشاورزی و تجارت نهادههای دامی تشکیل شد.

هدف اصلی برگزاری این جلسه، بررسی چالشهای پیشروی تأمین کالاها و نهادههای اساسی کشاورزی با تمرکز بر سیاستهای ارزی، مدیریت بدهیهای ارزی انباشته شده به بخش خصوصی، کارایی نظام توزیع و ارائه راهکارهای عملی برای تضمین امنیت غذایی و ثبات بازار بود. این گزارش، مشروح کامل و رسمی مذاکرات و نقطه نظرات مطرح شده در این جلسه را ارائه می‌نماید.

آغازگر بحث؛ ضرورت اصلاح تدریجی و عاقلانه سیاست ارز ترجیحی

اسحاق بندانی (رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی ایران):

امروز گرد هم آمده‌ایم تا در پیوند میان سیاست پولی و امنیت غذایی، راه‌حل مشترکی برای صیانت از سفره مردم و تعادل در منابع ارزی کشور بیابیم. دغدغه امروز ما، نه فقط اقتصادی، بلکه امنیتی و اجتماعی است. تجربه ماههای اخیر نشان داده است که بخشی از منابع ارز ترجیحی، علی‌رغم نیت خیر دولت، در مسیر درست خود اصابت نمی‌کند. کالاهایی که با ارز ترجیحی تأمین می‌شوند، در بازار با نرخ آزاد عرضه می‌گردند و این نشان از ناکارآمدی نظام توزیع و نظارت از بندر تا مصرف دارد. از سوی دیگر، تخصیص ارز ترجیحی به برخی کالاهای مورد استفاده در صنایع که نقش حیاتی در سبد معیشتی خانوار ندارند، در عمل یارانه‌ای پنهان به صنایع است. انباشت بدهیهای ارزی و تخصیصهای دیر هنگام، اثرات تورمی شدیدتری از نرخ ارز ایجاد کرده و بازار کالای اساسی را دچار تلاطم و کسری نموده است. هدف کمیسیون کشاورزی، نه حذف شتابزده ارز ترجیحی، بلکه دعوت به اصلاحی تدریجی، عاقلانه و قابل پایش است. پیشنهاد کارشناسی کمیسیون این است که اصلاح سیاست ارز ترجیحی، از کالاهایی آغاز شود که کمترین اثر را بر سفره مردم دارند و بیشترین انحراف از هدف یارانه را نشان می‌دهند. اجرای این اصلاح در مقیاس محدود، فرصتی برای دولت فراهم می‌آورد تا آثار تورمی، کارایی شبکه توزیع و مدل اجرایی را بیازماید

کارایی شبکه توزیع و مدل اجرایی را بیازماید و با اطمینان بیشتر به سراغ کالاهای حساس‌تر برود. این اصلاح مرحله‌ای، نوعی یادگیری نهادی در حکمرانی اقتصادی کشور است.

گزارش کارشناسی؛ تحلیل منابع و مصارف ارزی و چالشهای پیشرو

فریادرس (مشاور کمیسیون کشاورزی):

وضعیت کنونی منابع و مصارف ارزی کشور در سه محور "توازن منابع و مصارف"، "بدهی و معوقات ارزی" و "اولویت کالاها در سامانه مبادله" قابل تحلیل است. بر اساس قانون بودجه سال ۱۴۰۳، سقف مصارف ارز ترجیحی برای بخش کشاورزی حدود ۸.۲ میلیارد دلار تعیین شده است. با این حال، در مقام اجرا، اکثر کالاهای سال گذشته به جز گوشت، کماکان در فهرست باقی ماندند و حتی با خروج گوشت، با افزوده شدن گندم به دلیل خشکسالی، در عمل سقف مصارف تغییر چندانی نکرد. این امر منجر به ایجاد کسری منابع حدود ۳ میلیارد دلاری از ابتدای سال شد که این کسری هم‌اکنون به حدود ۵.۵ میلیارد دلار رسیده و باعث اختلال در نظام توزیع ارز شده است. برآورد بخش خصوصی از بدهی ارزی دولت به آن (مانده مطالبات) حدود ۳.۸۳۱ میلیارد دلار است. برای پوشش این بدهی و تأمین نیاز نیمه دوم سال، کسری منابع محسوس است.

محمد جعفری (دبیر انجمن غلات ایران):

وضعیت تأمین نهاده‌ها بحرانی است. مصرف ذرت و جو نسبت به سال گذشته افزایش یافته و با ورود به نیمه دوم سال و سردی هوا، نیاز به دانه‌های متراکم بیشتر خواهد شد. موجودی کالا در بندر اصلی مانند بندر

بانک مرکزی با دو محدودیت اصلی "تأمین ارز" و "قانون بودجه" مواجه است. با این وجود، علیرغم سقف بودجه ۸.۳ میلیارد دلاری برای بخش کشاورزی، تاکنون حدود ۹ میلیارد دلار ارز به این بخش تخصیص داده‌ایم که نشان از تلاش فرابودجه‌ای بانک مرکزی دارد. از این مقدار، حدود ۸.۳ میلیارد دلار تأمین شده که ۶.۶ میلیارد دلار آن ارز ترجیحی و مابقی از محل ذخایر راهبردی و تالار مبادله بوده است. در مورد بدهی‌های ارزی، در حال احصای دقیق اعداد و ارقام هستیم و به دنبال ایجاد یک مکانیزم اعتباری یا تخصیص مدت‌دار برای مستهلک کردن این بدهی‌ها در طول زمان هستیم. در زمینه استفاده از خطوط اعتباری بانک‌های روسی (VTB و میربیزینس)، مذاکرات به نتیجه رسیده و کیس‌های آزمایشی برای اجرا به وزارت جهاد ارسال شده است. بانک مرکزی در تعیین اولویت کالاها نقشی ندارد و این اولویت بندی منحصرأ توسط وزارتخانه‌های ذربط (جهاد کشاورزی، صمت و بهداشت) اعلام می‌گردد. هومن فتحی (معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی):

بخش کشاورزی با ۸۷ درصد خودکفایی و تولید ۱۳۰ میلیون تن محصول، نقش محوری در امنیت غذایی دارد. سیاست‌های ما بر پایه تأمین مکفی و به موقع، متنوع‌سازی مبادی تأمین و تقویت تعامل با بخش خصوصی استوار است. در مورد اصلاح سیاست ارز ترجیحی، باید با نگاهی جامع و پکیجی اقدام نمود تا از شوک قیمتی ناگهانی جلوگیری شود. در حوزه ارز مبادله‌ای، بخش کشاورزی مظلوم واقع شده و سهمیه کامل خود را دریافت نکرده است. از راهکارهای جایگزین مانند تهاتر نفتی نیز استقبال می‌کنیم و در حال فعال‌سازی آن هستیم.

دغدغه‌های بخش خصوصی؛ از شفافیت تا تعیین تکلیف فوری

مجتبی غیابی (عضو هیات نمایندگان اتاق ایران): سیاست پیمان‌سپاری ارزی با وجود انتقادات گسترده، گماکان تداوم دارد و اثرات مخربی بر صادرات غیرنفتی، به ویژه محصولات

امام، نسبت به سال گذشته ۵۰ تا ۶۰ درصد کاهش داشته و در سامانه بازارگاه، تولیدکنندگان با کمبود و عدم وجود کالا مواجه هستند. این امر باعث شده قیمت‌ها در بازار آزاد به شدت افزایش یابد، وضعیت برای نهاده‌های پایه‌ای مانند آفتکش که تنها حدود ۷۰۰۰ تن از ۳۰۰۰۰ تن نیاز سالانه آن تأمین شده، بسیار بحرانی است و می‌تواند عملکرد تولیدات استراتژیک مانند گندم را در سال آینده به شدت تحت تأثیر قرار دهد.

راه‌حل‌های پیشنهادی بخش خصوصی برای خروج از بحران

فریادرس (مشاور کمیسیون کشاورزی):

۱. ایجاد تعادل در منابع و مصارف: از طریق حذف تدریجی ارز ترجیحی برای کالاهایی که اصابت درستی به سفره مردم ندارند (مانند روغن پالم که بخش عمده آن در صنعت مصرف می‌شود) و یا افزایش منابع ارزی دولتی.

۲. مدیریت بدهی‌های ارزی: پرداخت بدهی‌های دولت به بخش خصوصی از طریق "تخصیص مدت‌دار" و بر اساس یک جدول زمانی مشخص و توافق شده.

۳. بهبود نظام توزیع: مشارکت دادن جدی بخش خصوصی در زنجیره توزیع کالاهای اساسی برای تضمین اصابت یارانه به قشر هدف.

۴. اولویت‌دهی به نهاده‌های پایه در سامانه مبادله: ایجاد پنجره‌ای مستقل و با اولویت بسیار بالا برای نهاده‌های پایه تولید (مانند بذر، کود، سم و مولد دامی) در سامانه مبادله ارزی، چرا که زمان تأمین این نهاده‌ها برای فصل کشت بسیار حیاتی است.

محمد جعفری (دبیر انجمن غلات ایران):

عدم تأمین به موقع نهاده‌ها، تنها یک مشکل اقتصادی نیست، بلکه تبعات اجتماعی و سیاسی گسترده‌ای به همراه خواهد داشت. ما در آستانه مناسبت‌های ملی و مذهبی و پایانی سال قرار داریم و عدم مدیریت این بحران، می‌تواند به بی‌ثباتی بازارهای پروتئینی منجر شود.

پاسخ نهادهای دولتی؛ اقدامات انجام شده و چالش‌های پیش‌رو

علیرضا گچ‌پز زاده (معاونت ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران):

استفاده از خطوط اعتباری روسیه و سازوکارهای دیگر در دست پیگیری است. برای حل مشکل اولویت‌بندی کالاهای کشاورزی در تالار مبادله، نیازمند همکاری وزارت جهاد برای اعلام اولویت این کالاها هستیم.

اسحاق بندانی (رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی ایران):

کمیسیون کشاورزی اتاق ایران آمادگی کامل دارد تا در قالب برگزاری جلسات فشرده فنی با حضور بانک مرکزی، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان برنامه و بودجه و وزارت صمت، سه موضوع کلیدی را در اولویت کاری هفته آینده قرار دهد:

۱- تعیین تکلیف نهایی بدهی‌های ارزی بخش خصوصی.

۲- شفاف‌سازی و تعادل بخشی به منابع و مصارف ارزی سال جاری.

۳- ایجاد پنجره مستقل و پراولویت برای نهاده‌های پایه تولید در سامانه مبادله ارزی.

جمع‌بندی و پیشنهادها خلاصه تصمیم‌ها و یافته‌های جلسه:

۱- وضعیت بحرانی منابع و مصارف ارزی: کسری منابع ارزی برای تأمین نهاده‌ها و پرداخت بدهی‌های گذشته به حدود ۵.۵ میلیارد دلار رسیده که منجر به اختلال در نظام تأمین و توزیع کالاهای اساسی شده است.

۲- بدهی سنگین به بخش خصوصی: برآورد بخش خصوصی از مانده مطالبات ارزی دولت حدود ۳.۸ میلیارد دلار است که عدم پرداخت آن، توان مالی واردکنندگان را تحلیل برده است.

۳- خطر کمبود نهاده‌های پایه: وضعیت تأمین نهاده‌های حیاتی مانند سم، کود و بذر بسیار بحرانی است و ادامه این روند، تولیدات استراتژیک سال آینده (به ویژه گندم) را به طور جدی تهدید می‌کند.

۴- ناکارآمدی نظام توزیع: یارانه ارز ترجیحی به دلیل ضعف در نظام توزیع، به طور کامل به مصرف کننده نهایی نمی‌رسد و در میانه راه به صورت رانت هدر می‌رود.

۵- ابهام در آمار و اولویت‌بندی: عدم شفافیت در آمار دقیق بدهی‌ها و اولویت‌بندی

کشاورزی که عمده‌تأ مازاد تولید هستند، گذاشته است. این سیاست باید مورد بازنگری جدی قرار گیرد.

حسن افرشته پور (عضو انجمن غلات ایران):
ابهام در آمار بدهی‌ها (از ۲.۹ تا ۷ میلیارد دلار) و عدم تعیین تکلیف فوری، بخش خصوصی را در بلاتکلیفی کامل قرار داده است. تولیدکننده و دامدار نمی‌تواند منتظر برگزاری جلسات متعدد بماند. لازم است در کوتاه‌ترین زمان ممکن، تکلیف بدهی‌های گذشته و سیاست آینده روشن شود.

محمدرضا کلامی (دبیر اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی کشور):

عدم شفافیت در تخصیص ارز (اولویت‌دهی به شرکت‌های دولتی نسبت به خصوصی)، تأخیرهای طولانی در پرداخت توسط شرکت‌های کارگزاری مانند نیکو، و عدم اجرای مصوبات قانونی (مانند اولویت‌دهی به واردکننده‌ای که کالا را زودتر آورده) از جمله مشکلات اصلی است. اگر منابع کافی وجود ندارد، باید صادقانه ظرفیت واردات کاهش یابد، نه اینکه با وعده‌های محقق نشده، تولید را دچار بحران کرد.

سید مهدی حسینی یزدی (رئیس انجمن واردکنندگان و تولید کنندگان سم و کود ایران):

وضعیت نهاده‌های پایه مانند سم و کود، از بحران گذشته است. سهمیه‌بندی‌های ناکارآمد و بلاتکلیفی در ثبت سفارش، آینده تولیدات استراتژیک مانند گندم را به مخاطره انداخته است. تخصیص عمده منابع به شرکت‌های دولتی، مانع از فعالیت بخش خصوصی کارآمد شده است.

جمع‌بندی و راهکارهای عملیاتی پیشنهادی بانک مرکزی در جلسه:

سخنران: امیرحسین شکوهی (مدیرکل تجارت خارجی بانک مرکزی):

اولویت فوری، "تعیین تکلیف بدهی‌های گذشته" است. بانک مرکزی با همکاری وزارت جهاد و انجمن‌های بخش خصوصی، لیست بدهی‌ها را احصا و برای آنها "تخصیص مدت‌دار" صادر خواهد کرد تا واردکننده بدانند در چه بازه زمانی ارز خود را دریافت می‌کند. برای تأمین منابع، راهکارهایی مانند توسعه تهارت،

کالاها در سامانه مبادله، موجب بلا تکلیفی بخش خصوصی شده است.

پیشنهادهای عملیاتی کمیسیون:

- تعیین تکلیف فوری بدهی‌ها: تشکیل جلسه فوری فنی بین بانک مرکزی، وزارت جهاد کشاورزی و نمایندگان تشکلهای بخش خصوصی جهت احصای دقیق بدهی‌ها و تعیین برنامه زمان‌بندی مشخص (تخصیص مدت‌دار) برای پرداخت آنها.
- بازنگری در فهرست کالاهای مشمول ارز ترجیحی: حذف تدریجی و فوری ارز ترجیحی برای کالاهایی که کمترین اصابت را به سفره مردم دارند (مانند پالم و برخی کالاهای صنعتی) و تخصیص این منابع به نهاده‌های پایه تولید.
- ایجاد پنجره مستقل برای نهاده‌های پایه: پیگیری جدی برای ایجاد یک پنجره اختصاصی و پراولویت در سامانه مبادله ارزی برای نهاده‌های اساسی تولید (سم، کود، بذر، مولد دامی) با تضمین تخصیص سریع و به موقع.
- افزایش شفافیت در تخصیص ارز: انتشار عمومی اولویت‌های اعلامی وزارتخانه‌ها و میزان تخصیص ارز به شرکت‌های مختلف جهت ایجاد فضای رقابتی عادلانه و کاهش رانت.
- تسهیل و توسعه راهکارهای جایگزین: تسریع در اجرای سازوکارهای جایگزین مانند توسعه طرح‌های تهاتر، فعال‌سازی کامل خطوط اعتباری با بانک‌های روسی و استفاده از ظرفیت تسهیلات ارزی برای کمک به واردکنندگان.
- برگزاری جلسات مستمر پیگیری: تشکیل جلسات ماهانه یا دوماهانه با حضور مقامات ارشد بانک مرکزی و وزارت جهاد کشاورزی برای پیگیری مستمر مصوبات و رفع موانع در اسرع وقت.

کمیسیون گردشگری

اتحاد بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

گزارش تخصصی جلسه مشترک کمیسیون گردشگری اتاق ایران و کانون جهانگردی و اتومبیل‌رانی و بررسی محورهای همکاری

جلسه مشترک کمیسیون گردشگری اتاق ایران با مدیرعامل و نمایندگان کانون جهانگردی و اتومبیل‌رانی ایران، در مهرماه ۱۴۰۴ در محل اتاق ایران برگزار گردید. هدف اصلی این نشست، بررسی زمینه‌های همکاری مشترک، تبادل دیدگاه‌ها در راستای توسعه صنعت گردشگری کشور و در نهایت، امضای تفاهمنامه همکاری میان دو نهاد بود. این جلسه با حضور اعضای هیئت رئیسه کمیسیون، نمایندگان اتاق‌های استانی، فعالان بخش خصوصی و تشکلهای مرتبط با صنعت گردشگری برگزار شد و مباحث گسترده‌ای از همکاری‌های بین‌المللی و نمایشگاهی گرفته تا گردشگری سلامت و توسعه زیرساخت‌ها مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. این گزارش، مشروح کامل و رسمی مطالب مطرح شده در این جلسه را ارائه می‌نماید.

چشم‌انداز همکاری و گزارش عملکرد

سید مصطفی موسوی (رئیس کمیسیون گردشگری اتاق ایران):

گزارشی از عملکرد یک‌ماه گذشته کمیسیون ارائه می‌گردد.

برگزاری اولین جلسه شورای سیاست‌گذاری «کنفرانس بین‌المللی سرمایه‌گذاری سبز در گردشگری» با همکاری دانشگاه علوم و فرهنگ، در دستور کار قرار دارد که مقدمه‌ای برای برگزاری همایشی بزرگ در بهمن‌ماه است. همچنین، جلسه‌ای با وزیر محترم میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برگزار شد که حاصل آن، موافقت با شش درخواست از هفت درخواست مطرح شده از سوی اتاق، با امضای مستقیم وزیر محترم بود و یک درخواست نیز در دست بررسی است.

از دیگر فعالیت‌های انجام‌شده می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- حضور و مشارکت در «تخصیص نشست تخصصی گردشگری ایران و هند» در اتاق تهران.
- حضور در «همایش گردشگری ایران و اسپانیا» در هتل اسپیناس پالاس.
- برگزاری «همایش اولین دُموده ایران» با حضور مدیران وزارت میراث فرهنگی، تأمین اجتماعی و بیمه ایران در اتاق ایران، با محوریت حمایت از استارت‌آپ‌ها.
- برگزاری جلسه با مرکز بهبود کسب‌وکار در مورد قانون مالیات و سفته‌بازی.
- حضور در «هفدهمین جلسه کمیسیون گردشگری اصفهان» و بازدید از نمایشگاه مرتبط در بازه زمانی ۲۲ تا ۲۵ مهرماه، که در آن مباحث «شبکه‌سازی اتاق‌های استانی»، «هوشمندسازی» و «گردشگری داخلی» مورد بررسی قرار گرفت.

- امضای تفاهمنامه با کانون جهانگردی و اتومبیل‌رانی که جلسه پاییزی آن امروز برگزار می‌شود.

- حضور نماینده اتاق (آقای عرب) در جلسه کمیسیون زیربنای هیئت دولت.

- برنامه‌ریزی برای حضور در «اجلاس تجاری و گردشگری ICBC» در اتاق تهران در آخرین هفته پیش رو.

سه هدف اولیه کمیسیون به شرح زیر پیگیری می‌شود:

۱- **گردشگری سلامت:** برگزاری همایش بزرگ «تعیین برند سلامت ایران» در آبان‌ماه با همکاری آقای جهانگیری و با حمایت اتاق ایران، میراث فرهنگی، وزارت علوم و وزارت بهداشت.

۲- **هوشمندسازی و هوش مصنوعی:** پیگیری این محور با همکاری سرکار خانم آبابی و برگزاری جلسات متعدد با کارشناسان و اساتید تراز اول دولتی. یک پروپوزال مهم در این زمینه تهیه شده است.

۳- **تهیه سند مشارکت بخش خصوصی در گردشگری:** تهیه پیش‌نویس سندی با هدف تعیین نقش و جایگاه بخش خصوصی در صنعت گردشگری. این سند فارغ از پذیرش یا عدم پذیرش دولت، به عنوان یک سند راهبردی برای آینده بخش خصوصی و دولت عمل خواهد کرد، مشابه تجربه موفق «تعهد ارزی» که در گذشته در اتاق ایران مطرح و امروز مبنای عمل بانک مرکزی قرار گرفته است.

همچنین، لازم به توضیح است که کانون جهانگردی و اتومبیل‌رانی ایران، به عنوان بازوی اجرایی وزارت میراث فرهنگی عمل می‌کند و اجرای رویدادها، نمایشگاه‌ها و پروژه‌های

- وظایف ذاتی:

قدیمی‌ترین فعالیت قانون، «صدور اسناد بین‌المللی خودرو» است. هر خودرو برای ورود یا خروج از کشور نیاز به چهار سند دارد: گواهینامه بین‌المللی، پلاک بین‌المللی، دفترچه مالکیت بین‌المللی و «کارنه دو پاساژ». صدور این اسناد بر اساس نمایندگی از FIA و AIT انجام می‌شود. دارا بودن «کارنه دو پاساژ» با هزینه‌ای ناچیز (حدود ۱۰۰ تا ۱۲۰ دلار برای ۱۰ مرتبه تردد)، تردد را برای مسافران، بازرگانان و خانواده‌ها بسیار تسهیل می‌کند و از پرداخت هزینه‌های گمرکی و بانکی سنگین معاف می‌نماید.

- وظایف ابلاغی (از سوی وزارت میراث فرهنگی):

۱- اجرای لغو روادید گروهی: قانون مسئول اجرای تفاهم‌نامه لغو ویزای گروهی با کشورهای مختلف، از جمله روسیه است. این امر با حداقل زمان‌گذاری، بار سنگین مراجعه به سفارت‌ها را از دوش آژانس‌ها برداشته است. سال گذشته، بالغ بر ۳۰,۰۰۰ نفر از این ظرفیت برای سفر به روسیه استفاده کردند.

۲- برگزاری نمایشگاه‌های گردشگری و صنایع دستی ایران در خارج از کشور: مسئولیت برگزاری این نمایشگاه‌ها با قانون است. سال گذشته چندین نمایشگاه برگزار شد و در سال جاری نیز نمایشگاه‌هایی در امارات، چین و به زودی در ترکیه، عمان، عراق، آذربایجان و اسپانیا (نمایشگاه فیتور) برنامه‌ریزی شده است. نمایشگاه فیتور اسپانیا با بیش از ۵۰ سال قدمت، از معتبرترین نمایشگاه‌های جهان است و ایران در ۱۵ دوره اخیر این نمایشگاه با مسئولیت قانون حضور داشته است.

درخواست همکاری: از اتاق ایران تقاضا داریم حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی از جمله فیتور، آی‌تی برلین، ژاپن و روسیه را در دستور کار جدی خود قرار دهد. در صورت تمایل اتاق، می‌توان نمایشگاه‌های مشترک بیشتری را تعریف نمود.

گردشگری؛ محرک اقتصاد پایدار

پیام باقری (نایب رئیس اتاق ایران):

حضور در این جلسه را مغتنم شمرده و از زحمات آقای موسوی و هیئت رئیسه کمیسیون

ملی در این حوزه را بر عهده دارد. هدف کمیسیون، ایجاد ارتباط تنگاتنگ با این بازوی اجرایی قدرتمند برای همکاری در رویدادهای داخلی و خارجی است.

معرفی قانون و ظرفیت‌های بین‌المللی

محمدحسین صوفی (مدیرعامل قانون جهان‌گردی و اتومبیل‌رانی ایران):

این فرصت، موقعیت مغتنمی برای توسعه تبادلات و ارتباطات است و امیدوارم این هم‌افزایی، منجر به رونق فعالیت‌ها و در نهایت، رونق اقتصادی کشور شود. اتاق بازرگانی نهادی با جایگاه والا است که هم در حوزه تقنین و هم در حوزه اجرا و گاهی به عنوان حکم‌ایفای نقش می‌کند.

قانون جهان‌گردی و اتومبیل‌رانی جمهوری اسلامی ایران، همانند اتاق ایران، دارای پیشینه‌ای طولانی و ۹۰ ساله است که از سال ۱۳۱۴ با شماره ۴ و نام «قانون گردشگران و جهانگردان» تأسیس، تصویب و ثبت شد و پس از انقلاب اسلامی با نام فعلی به فعالیت خود ادامه داده است. این قانون، عضو ۱۷۸ مجموعه هم‌سان در سراسر جهان و عضو تشکلهای بین‌المللی متعددی از جمله فدراسیون بین‌المللی اتومبیل‌رانی (FIA)، فدراسیون بین‌المللی اتومبیل‌های تاریخی (FIVA)، سازمان جهانی گردشگری (UNWTO) و (AIT) می‌باشد.

در یکی دو سال اخیر، به دلیل فعالیت‌های مؤثر، کرسی‌های مهمی در سطح جهانی به دست آمده است:

- عضویت در شورای دوازده‌نفره گمرک دنیا برای سیاست‌گذاری در حوزه حمل‌ونقل خودرو.

- عضویت در کمیته شش‌نفره بررسی و تأیید صلاحیت مدیران آسیا.

- نیابت ریاست فدراسیون بین‌المللی اتومبیل‌های تاریخی.

- مسئولیت کمیته موتورسواری فدراسیون بین‌المللی اتومبیل‌رانی توسط یکی از بانوان موتورسوار ایرانی.

ماموریت‌ها و خدمات قانون در دو بخش تعریف می‌شود:

۲. توسعه «گردشگری جاده‌ای» و تعریف مسیرهای جاده‌ای بین ایران و کشورهای همسایه تحت عنوان «مسیرهای دوستی» با همکاری وزارت امور خارجه و دستگاه‌های متولی.

۳. ایجاد «کمیته مشترک» برای سیاست‌گذاری و توسعه گردشگری در شاخه‌های اکوتوریسم، گردشگری معدن، گردشگری صنعتی و گردشگری کشاورزی.

۴. برگزاری دوره‌های آموزشی صدور گواهینامه‌ها و دوره‌های آموزشی گردشگری با همکاری «مرکز پژوهش و تحقیقات اتاق ایران».

۵. اجرای پروژه‌های پژوهشی مشترک.

۶. اجرای «برندینگ ملی» در حوزه گردشگری و صنایع وابسته.

۷. «تولید محتوا، فیلم، تیزر و تبلیغات ضد ایران‌هراسی» به عنوان یک پروژه ملی و یکپارچه با مشارکت تمامی ارکان دولت. این امر با توجه به هشدارهای منفی دولت‌های غربی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

تأکید بر تسهیلات «کارنه دو پاساژ»: خدمات کانون منحصر به کارنه دو پاساژ نیست، اما این خدمت به دلیل تأثیرگذاری بر گردشگری خانوادگی بسیار حائز اهمیت است. اخیراً با انعقاد تفاهننامه با کویت، تردد خودروهای شخصی ایرانی به کویت از طریق مرز شلمچه تسهیل شده است. همچنین، با الحاق عراق به کنوانسیون کارنه دو پاساژ، ورود و خروج خودروهای ایرانی به این کشور نیز آسان‌تر گردیده است. کانون علاوه بر دفاتر مختلف در شهرهای ایران، در ۱۵ کشور از جمله عراق، کویت، ژاپن، فرانسه، ایتالیا، اسپانیا و ترکیه دارای دفتر نمایندگی است که از این ظرفیت باید حداکثر استفاده را برد.

صدای استان‌ها و شهرهای مرزی

مصطفی شفيعی شکیب (رئیس جامعه تورگردانان ایران):

با اشاره به سفر به شهرهای مرزی آبادان و خرمشهر و مشاهده محرومیت نسبی این مناطق، لازم است توجه ویژه‌ای به توسعه گردشگری در این نواحی صورت پذیرد. یکی از مشکلات، عدم حضور پررنگ آژانس‌های

گردشگری برای اقدامات مؤثر در مدت زمان کوتاه مسئولیت، تقدیر می‌کنم. صنعت گردشگری، حوزه‌ای بسیار مستعد اما با ظرفیت‌های خفته فراوان است. این صنعت می‌تواند خالق ثروت، افزایش‌دهنده ارزش افزوده و نقش‌آفرین در «توسعه اقتصاد پایدار» باشد.

امروزه با توجه به شرایط اقتصاد کشور، باید بر بخش‌های مولد اقتصادی تمرکز کرد. بسیاری از کشورها، پیش‌رانه اقتصادی خود را بر محور گردشگری تعریف کرده‌اند و سهم قابل توجهی از تولید ناخالص داخلی آنان از این بخش تأمین می‌شود. این ظرفیت به شکل بالقوه در کشور ما وجود دارد، اما تحقق آن نیازمند یک اقدام دوسویه است: از یک سو، فعالان اقتصادی، اتاق بازرگانی به عنوان نماد بخش خصوصی و از سوی دیگر، ارکان دیگر زیست‌بوم گردشگری به ویژه دولت در حوزه تقنین، قوانین پشتیبان و دستورالعمل‌ها.

این صنعت، فرصت‌های سرمایه‌گذاری مطلوبی با ارزش افزوده بالا ایجاد می‌کند، مشروط بر آنکه بسترها و زیرساخت‌های لازم فراهم گردد. اقدام شایسته کمیسیون در زمینه «شبکه‌سازی و ایجاد ارتباط زنجیره‌ای با کمیسیون‌های استانی» نیز قابل تقدیر است. به نظر اینجانب، این تفاهننامه می‌تواند بستری برای درهم‌تنیدن ظرفیت‌های گسترده شبکه اتاق ایران و توانمندی‌های اجرایی کانون باشد و عواید اقتصادی ملموسی برای کشور به ارمغان آورد. این همکاری را می‌توان مسیری برای تقویت «دیپلماسی اقتصادی» در حوزه گردشگری تلقی کرد.

اهداف مشترک و طرح‌های پیشنهادی کمیسیون

سید مصطفی موسوی (رئیس کمیسیون گردشگری اتاق ایران):

پس از امضای تفاهننامه، اهداف مشترک ذیل با کانون جهانگردی و اتومبیل‌رانی تعیین و در قالب یک کمیته مشترک پیگیری خواهد شد:

۱. همکاری در حوزه «گردشگری بین‌المللی» و تسهیل مراودات.

هتل‌داران، ایرلاین‌ها، هلالینگ‌ها و مناطق آزاد بسیار کم‌رنگ است. در حالی که در سایر کشورها، تمامی این عناصر به صورت یکپارچه حضور پیدا می‌کنند. درخواست‌ها:

۱. از کانون درخواست می‌شود برای جذب بودجه و کمک‌های بیشتر از سوی دولت تلاش نماید، زیرا رسالت معرفی ایران به عنوان یک مقصد گردشگری بر عهده دولت است و بخش خصوصی باید بسته‌های سفر را ارائه دهد. برای مثال، عربستان سعودی در نمایشگاهی در برزیل، یک و نیم میلیون دلار هزینه کرده است.

۲. حل مشکل «ورود گردشگران خارجی با خودروی شخصی» از اولویت‌هاست. کشورها، همسایه مانند عراق، گرجستان، ارمنستان، کویت و امارات تقاضای این نوع گردشگری هستند. متأسفانه به دلیل عدم آگاهی صحیح مأموران گمرک از مقررات «کارنه دو پاساژ» و فشار شرکت‌های بیمه، در مرزها سخت‌گیری‌های بی‌موردی صورت می‌گیرد و این رقم به شدت کاهش یافته است. از اتاق و کانون درخواست می‌شود برای رفع این موانع همکاری لازم را به عمل آورند.

سید مصطفی موسوی (رییس کمیسیون گردشگری اتاق ایران):

- درباره نمایشگاه دبی، با توجه به اینکه بودجه سال آینده هنوز تصویب نشده، رایزنی‌های لازم انجام خواهد شد.

- درباره نحوه دریافت غرفه در فیتور، توضیح داده شد که امسال کلیه هزینه‌های غرفه توسط وزارت میراث فرهنگی پرداخت شده و هزینه‌های سفر و ویزا بر عهده شخص است.

- هماهنگی لازم با «سازمان توسعه تجارت» و «اتاق مشترک ایران و وان» برای حضور یکپارچه و جلوگیری از ایجاد پایون‌های جداگانه در نمایشگاه فیتور در دست انجام است.

- از ظرفیت سه تشکل زیرمجموعه کمیسیون برای اخذ یارانه مورد تقاضا برای نمایشگاه دبی و سایر نمایشگاه‌ها استفاده خواهد شد.

مسافرتی شهرستان‌ها و استان‌های محروم به ویژه شهرهای مرزی در نمایشگاه‌های بین‌المللی است. دلیل این امر، غالباً محدودیت مالی برای تأمین هزینه‌های غرفه، بلیط و اقامت است.

پیشنهاد: از منطقه آزاد اروند، آبادان و خرمشهر درخواست می‌شود تا هزینه حضور حداقل دو آژانس از این شهرها در نمایشگاه‌های بین‌المللی را تقبل نمایند. این تفاهمنامه می‌تواند بستری باشد برای حمایت اتاق ایران از حضور بیشتر آژانس‌های شهرستانی در رویدادهایی مانند نمایشگاه فیتور.

مژگان ایزدی (رئیس کمیسیون گردشگری اتاق بازرگانی اصفهان):

با تقدیر از زحمات کانون در برگزاری نمایشگاه فیتور، به دلیل مشکلات صدور ویزای شن‌نگن برای نمایشگاه‌های اروپایی، پیشنهاد می‌شود اتاق ایران با در نظر گرفتن شرایط، برای حضور در «نمایشگاه دبی» (۸ تا ۱۱ اردیبهشت) برنامه‌ریزی نماید و با اختصاص غرفه‌ای برای کمیسیون‌های گردشگری استانی، امکان حضور گسترده‌تر را فراهم آورد.

فردی حاضر در جلسه از اصفهان:

- پیشنهاد اول: از وزارت خارجه درخواست می‌شود آمار سفرهای سفیران که منجر به جذب گردشگر شده و نیز آمار کسانی که بیشترین ویزا برای گردشگران ورودی را صادر کرده‌اند، استخراج و از آنان تقدیر به عمل آید تا به عنوان یک عامل تشویقی عمل کند.

- پیشنهاد دوم: انجام کار فرهنگی با نیروی انتظامی به عنوان متولی ورود به کشور، جهت برخورد مناسب‌تر و ایجاد فضایی دوستانه‌تر برای گردشگران در مبادی ورودی مانند فرودگاه امام خمینی (ره).

نمایشگاه‌ها؛ ویتترین گردشگری ایران

اکبر غمخوار (فعال صنعت گردشگری):

ماموریت اصلی کانون، توسعه گردشگری ایران است. برای تحقق شعار برنامه هفتم توسعه مبنی بر جذب ۱۵ میلیون گردشگر، انجام تبلیغات گسترده و مؤثر ضروری است. متأسفانه در نمایشگاه‌های بین‌المللی، حضور بخش‌های مختلف صنعت گردشگری از جمله

در گستردگی حضور بین‌المللی ایران خواهد بود.

- سازمان توسعه تجارت: این سازمان به لحاظ مسئولیت ذاتی، مجوز برگزاری برخی نمایشگاه‌ها را صادر می‌کند و در صورت مساعدت مالی آنان، امکان حمایت بیشتری از شرکت‌کنندگان فراهم خواهد شد.

فردی حاضر در جلسه (نماینده یک اتاق استانی):
 کانون هنوز برای عموم مردم ایران شناخته شده نیست. اتاق‌های استانی با هزاران عضو می‌توانند به عنوان نیروی محرک برای معرفی خدمات کانون عمل کنند. با اطلاع‌رسانی مناسب، می‌توان تعداد زیادی از اعضا را برای استفاده از خدمات کارنه دو پاساژ و تردد زمینی به کشورهای همسایه مانند عراق ترغیب کرد. این امر هم به توسعه گردشگری خروجی و ورودی کمک می‌کند و هم منافع متقابلی برای کانون و اتاق‌ها ایجاد می‌نماید.

گردشگری سلامت: از برندینگ تا عمل

سید مصطفی موسوی (رئیس کمیسیون گردشگری اتاق ایران):

دستور کار دوم کمیسیون، «گردشگری سلامت» است. همایش بزرگ «برند گردشگری سلامت ایران» در آبان‌ماه برگزار خواهد شد و مکانیزم تعیین این برند توسط آقای جهانگیری توضیح داده خواهد شد. این اتفاق، گامی مهم برای یکسان‌سازی و ایجاد پلتفرمی یکپارچه در سطح کشور است.

محمد جهانگیری (رئیس انجمن خدمات بین‌المللی سلامت):

بر اساس سند برنامه هفتم توسعه (فصل ۱۴، ماده ۷۲)، هدف‌گذاری شده است که در پایان برنامه، درآمدی معادل ۶ میلیارد یورو از طریق گردشگری سلامت محقق گردد. یکی از استراتژی‌های اصلی شورای راهبری گردشگری سلامت، «برندینگ و بین‌المللی سازی خدمات» است. به پیشنهاد اتاق و تصویب شورا، مقرر شد «برند ملی گردشگری سلامت» از طریق برگزاری یک جشنواره و با دریافت ایده از تمامی فعالان

محمدحسین صوفی (مدیرعامل کانون جهان گردی و اتومبیل‌رانی ایران):

- توسعه همکاری‌های بین‌المللی: کانون دارای ۱۵ دفتر نمایندگی در کشورهای مختلف است که می‌تواند از ظرفیت آنان برای عبور از محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها استفاده نماید.

- تفاهمنامه با کویت: این تفاهمنامه علاوه بر تسهیل تردد، شامل برگزاری یک «اکسپوی محدود» متنوع در کویت با محوریت صنعت، اقتصاد و گردشگری است که اتاق ایران می‌تواند متولی اصلی آن باشد.

- کارنه دو پاساژ: خوشبختانه کارنه ایران توسط کویت پذیرفته می‌شود و برعکس، با عراق و ترکیه نیز مشکل خاصی وجود ندارد و با ارمنستان، گرجستان و پاکستان هم این امر امکان‌پذیر است. هدف، قابلیت استفاده از کارنه برای تمام ۱۵ کشور همسایه است. مشکل گمرک در این زمینه تقریباً مرتفع شده و جلسه نهایی با رئیس کل گمرک برای رفع آخرین ابهامات در دستور کار قرار دارد.

- حمایت از استان‌ها: از تمامی آژانس‌ها و صنوف حوزه گردشگری در استان‌ها برای حضور در نمایشگاه‌ها استقبال می‌شود. امسال برای نمایشگاه فیتور، هزینه غرفه به طور کامل تقبل شده و شرکت‌کنندگان تنها هزینه بلیط و اقامت را پرداخت می‌کنند. احتمالاً استان یزد به عنوان اسپانسر در نمایشگاه فیتور حضور خواهد یافت.

- نیاز به هم‌افزایی مالی: بودجه اختصاص‌یافته از سوی دولت برای نمایشگاه‌های بین‌المللی حدود ۸۰۰ هزار یورو است که برای حضور در ۵۰ نمایشگاه بین‌المللی کفایت نمی‌کند. حداقل حضور مؤثر، نیازمند ۵۰۰ متر مربع فضا در ۳۰ تا ۴۰ نمایشگاه است. از اتاق ایران، اتاق‌های استانی، هلدینگ‌ها، مناطق آزاد، ایرلاین‌ها و هتل‌ها درخواست می‌شود برای مشارکت مالی و غرفه‌سازی در این نمایشگاه‌ها پیش قدم شوند. اگر این هم‌افزایی صورت نپذیرد، کانون متعهد است برای سال ۱۴۰۴ نیز همانند امسال، از شرکت‌کنندگان وجهی دریافت نکند، اما این به معنای محدودیت

پزشکی)، سرمایه‌های ارزشمندی برای این برندینگ هستند.

فردی دیگر حاضر در جلسه (فعال دیگر گردشگری سلامت):

متأسفانه باید هشدار داد که گردشگری سلامت در آستانه افول جدی قرار دارد. در یک سال گذشته، وزارت بهداشت نه تنها برنامه جدیدی برای توسعه نداشته، بلکه تمام تلاش خود را بر حفظ وضعیت موجود متمرکز کرده است. بخش خصوصی در تصمیم‌گیری‌ها هیچ نقشی ندارد. حتی مدیرکل پیوند وزارت بهداشت، شرکت‌های گردشگری سلامت را «دلال» می‌خواند و پیوند را جزو گردشگری سلامت نمی‌داند. از سوی دیگر، کنسولگری‌های ایران در کشورهایمانند افغانستان، با وجود صدور روزانه صدها ویزای درمان، برای شرکت‌های تخصصی ایرانی که قصد وارد کردن بیمار دارند، حتی یک ویزا صادر نمی‌کنند. بخش خصوصی باید برای رفع این موانع حاکمیتی، ورود جدی‌تری داشته باشد.

سؤال یکی از حضار درباره برندینگ:

هدف از جشنواره و برندینگ دقیقاً چیست؟ آیا منظور برندسازی برای یک پلتفرم است؟ عدد سرمایه‌گذاری چقدر است و چه بازدهی پیش‌بینی می‌شود؟

سید مصطفی موسوی (رییس کمیسیون گردشگری اتاق ایران):

هیچ‌کس (نه وزارت بهداشت و نه اتاق) قصد ندارد جای بنگاه‌های خصوصی را بگیرد. هدف اصلی، «اعتبارسنجی» واحدهای فعال در این حوزه است. پلتفرم مورد نظر، باید بتواند شرکت‌های گردشگری سلامت و مراکز درمانی معتبر را به درستی معرفی و رتبه‌بندی کند. کمیسیون در مقابل هرگونه سرمایه‌گذاری دولتی به نفع خودش مقاومت خواهد کرد و بر حضور بخش خصوصی تأکید دارد.

اکبر غمخوار:

ما زمانی می‌توانیم ادعای برند داشته باشیم که مانند «مایو کلینیک» در آمریکا یا «آجی بادم» و «دنیا گوز» در ترکیه، بیمارستان‌ها و

بخش خصوصی، دانشگاهی و سایر ذی‌نفعان و در یک فرایند کاملاً شفاف انتخاب گردد. دبیرخانه این کار در وزارت بهداشت مستقر است و هیئت داوران به اتاق ایران سپرده شده است.

درخواست‌های همکاری:

-برگزاری «اولین جلسه شورای راهبری گردشگری سلامت» در دهه اول آبان‌ماه، در محل اتاق ایران و با حضور نایب رئیس اتاق (آقای باقری).

-برگزاری خود «جشنواره انتخاب برند» در محل اتاق ایران در پانزدهم یا شانزدهم آبان‌ماه، به نماد محوریت بخش خصوصی.

-فعال‌سازی کمیته‌های گردشگری سلامت در استان‌های مرزی با محوریت دانشگاه علوم پزشکی، اتاق بازرگانی و میراث فرهنگی.

دکتر عباسی (دبیر شورای راهبری گردشگری سلامت در وزارت میراث فرهنگی):

سیاست دولت، حضور پررنگ بخش خصوصی در شورای راهبری است. انتظار می‌رود اتاق ایران نقش خود را در پیشبرد اهداف و کمک به استراتژی‌های چهارگانه شورا، به ویژه در حوزه برندینگ، ایفا نماید.

فردی حاضر در جلسه (فعال گردشگری سلامت):

ظرفیت بخش خصوصی کشور برای جذب ۳ میلیون گردشگر سلامت با هزینه متوسط ۲۰۰۰ یورو (مجموعاً ۶ میلیارد یورو) کاملاً وجود دارد. کشورهای همسایه حتی برای آموزش به اساتید ایرانی نیازمند هستند. باید توجه داشت که تأمین سلامت عمومی مردم ایران، اولویت با بخش دولتی است و بنابراین، بار اصلی گردشگری سلامت باید بر دوش بخش خصوصی باشد. برندینگ نیز باید توسط بخش خصوصی انجام شود تا هنگامی که برندی متولد می‌شود، همگان بدانند این محصول بخش خصوصی ایران است. توانمندی‌های پزشکی ایران در سطح جهانی (مانند دکتر ملک‌حسینی در پیوند کبد) و برابری تکنولوژی‌های پزشکی با مراکز پیشرفته دنیا (مانند در رشته چشم

گرفت؟ پیشنهاد می‌شود مدل موفق کشورهایمانند ترکیه («هلز ترکیه») به دقت مطالعه و الگوبرداری شود. کرباسی (فعال و ناظر صنعت):

برای دستیابی به هدف ۶ میلیارد یورو، نیازمند هماهنگی داخلی و اعتماد حاکمیت به بخش خصوصی هستیم. پیشنهادات عینی:

- تعریف ۱۰ کشور هدف اولیه (عراق، آذربایجان، قطر، امارات، عمان، کویت، ترکمنستان، تاجیکستان، افغانستان، پاکستان).

- اعزام «هیئت‌های بازاریابی» به این کشورها با حمایت حاکمیت و متشکل از نمایندگان کمسیون گردشگری، انجمن گردشگری سلامت، اتاق مشترک مربوطه و نهادهای بین‌المللی مانند ایکریک (وابسته به سازمان همکاری اسلامی - OIC).

- احیای کنفرانس‌های بین‌المللی «گردشگری سلامت کشورهای اسلامی» و «گردشگری سلامت اکو» که در گذشته نتایج درخشانی داشتند.

- جلوگیری از موازی‌کاری و فعال‌سازی «پایگاه گردشگری سلامت کشورهای اسلامی» که قبلاً در اسناد OIC به میزبانی ایران تصویب شده است.

- تبلیغ ظرفیت منحصربه‌فرد «گردشگری سلامت حلال» و بیمارستان‌های تخصصی بانوان با پرسنل تمام‌زن. جعفری (فعال صنعت):

نباید وظایف را قاطی کرد. وظیفه حاکمیت، صدور مجوز و نظارت است. اما «رتبه‌بندی و اعتبارسنجی» توسط جامعه و مصرف‌کنندگان (بیماران بین‌المللی) انجام می‌شود، نه توسط دولت یا حتی بخش خصوصی فعال. سامانه دولتی گردشگری سلامت باید نقش نظارتی حاکمیتی داشته باشد و وارد مقوله برندینگ تجاری نشود.

محمد جهانگیری (رییس انجمن خدمات بین‌المللی سلامت):

این پیشنهاد از ماه‌ها قبل در کمسیون مطرح و مصوب شده است. در آیین‌نامه اصلاحی ماده ۷۲ برنامه هفتم که به دولت

مراکز درمانی خاصی در ذهن جهانیان به عنوان مقصد ثبت شده باشند. پیشنهاد مشخص این است که بیمارستان‌ها، کلینیک‌ها و پزشکان ما باید امتیازبندی و رتبه‌بندی شوند. همچنین، وزارت بهداشت باید پروتکل‌های همکاری با کشورهای همسایه را تنظیم نماید تا بیمه‌های آنان، هزینه‌های درمان در ایران را قبول کنند. مشابه «شورای ارزی» که در گذشته برای بیماران اعزامی به خارج وجود داشت. فردی حاضر در جلسه (مدرس برندینگ):

با اشاره به دو فکت مهم هشدار می‌دهد: ۱. جذب پزشکان ایرانی توسط رقبای عمان و به طور جدی‌تر، عربستان سعودی و امارات با راه‌اندازی کمپین‌های بزرگ و پیشنهاد حقوق‌های بسیار بالا (۱۴۰,۰۰۰ درهم ماهانه) در حال جذب اساتید و پزشکان برجسته ایرانی هستند.

۲. تهدید هوش مصنوعی: هوش مصنوعی (مانند چت جی پی تی) در حال حاضر هنگام جست‌وجو برای خدمات پزشکی، با وجود ذکر نام مراکز ایرانی، در نهایت به کاربران هشدار می‌دهد که به دلیل شرایط سیاسی و ریسک جنگ، از سفر به ایران خودداری کنند. این یک تهدید جدی برای برند گردشگری سلامت ایران است. پیشنهاد: در جشنواره برندینگ، باید یک «برندینگ چندبعدی» انجام شود که شامل برندینگ شرکتی (مراکز درمانی)، برندینگ شخصی (پزشکان)، برندینگ منطقه‌ای (ایران کهن) و برندینگ محصول (خدمات خاص) باشد.

نائب رئیس کمسیون گردشگری اتاق مشهد: نیاز است پیش از هر اقدامی، به صورت شفاف و کامل، درباره ماهیت این برندینگ، ساختار رتبه‌بندی و نحوه بهبود فضای کسب‌وکار در این حوزه بحث و تبادل نظر صورت گیرد. نباید بدون برنامه‌ریزی دقیق، وارد فرآیندی شد. سؤال این است که چه کسی و با چه معیاری قرار است شرکت‌ها و بیمارستان‌ها را رتبه‌بندی کند؟ آیا این رتبه‌بندی مورد پذیرش بخش خصوصی قرار خواهد

برنامه‌ریزی برای حضور یکپارچه و قدرتمند در نمایشگاه‌های کلیدی مانند فیتور (اسپانیا)، آی تی برلین، دبی و روسیه با استفاده از ظرفیت های مالی اتاق، شکل‌ها، هلدینگ‌ها، مناطق آزاد و سایر بازیگران اصلی صنعت گردشگری.

۵- **برندینگ ملی گردشگری سلامت:** پیگیری فوری و جدی برگزاری جشنواره انتخاب «برند ملی گردشگری سلامت» در آبان‌ماه ۱۴۰۲ در محل اتاق ایران، به عنوان نماد محوریت بخش خصوصی.

۶- **رفع موانع حاکمیتی:** تشکیل کارگروه‌های ویژه برای رفع موانع موجود در وزارتخانه‌های بهداشت، امور خارجه و گمرک در راستای تسهیل جذب گردشگر سلامت و ورود گردشگران خارجی.

۷- **توانمندسازی استان‌ها و شبکه‌سازی:** تداوم و تقویت شبکه کمیسیون‌های گردشگری استانی و حمایت هدفمند از حضور آژانس‌ها و فعالان شهرستانی در عرصه‌های بین‌المللی.

۸- **مقابله با ایران‌هراسی:** تولید محتوای مشترک و یکپارچه (فیلم، تیزر) توسط اتاق، کانون و تمامی ارکان دولت برای مقابله با تبلیغات منفی و معرفی چهره واقعی ایران به عنوان مقصدی امن و جذاب برای گردشگری.

۹- **تدوین نقشه راه اجرایی:** تهیه نقشه راه عملیاتی مشترک بین کمیسیون گردشگری اتاق ایران و کانون، حاوی برنامه‌های زمان‌بندی شده، مسئولان اجرایی و شاخص‌های اندازه‌گیری عملکرد، جهت نظارت و پیگیری مستمر.

این گزارش، منعکس‌کننده عزم جدی کمیسیون گردشگری اتاق ایران برای همکاری با تمامی نهادهای مرتبط به منظور توسعه پایدار صنعت گردشگری کشور می‌باشد.

ارسال شده، به صراحت «اتاق بازرگانی ایران» و «سازمان نظام پزشکی» با استفاده از ظرفیت اتاق‌های استانی و تشکلهای، مسئول برنامه‌ریزی، سازماندهی و هماهنگی بخش خصوصی برای بهره‌مندی از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری (مانند صندوق توسعه ملی و بازار سرمایه) تعیین شده‌اند. این یک ظرفیت قانونی بسیار مهم برای اتاق است.

جمع‌بندی و پیشنهاد های کلیدی کمیسیون‌ها

پیام باقری (نایب رئیس اتاق ایران):

پیشنهاد بنده این است که برای تعیین نقش دقیق هیئت رئیسه اتاق در این مسیر، یک «نقشه راه» و «پلن مشخص» در ذیل این تفاهم‌نامه تهیه شود. این نقشه راه باید تقسیم کار و تسهیم مسئولیت‌ها بین اتاق، کانون، دولت و سایر نهادها را به وضوح مشخص کند. هیئت رئیسه اتاق ایران نگاه ویژه‌ای به کمیسیون‌های مولد و فعال مانند کمیسیون گردشگری دارد و آماده است تا در قالب شیوه‌نامه‌ها و انضامات مختلف، از جمله حمایت‌های مالی و غیرمالی، در کنار شما باشد تا بتوانید به نتایج مطلوب دست یابید. این نقشه راه می‌تواند فراتر از این دوره، به عنوان ریل‌گذاری برای ادوار آتی اتاق و کمیسیون‌ها نیز مورد استفاده قرار گیرد.

جمع‌بندی نهایی و پیشنهاد های کلیدی:

۱- **تفاهم‌نامه استراتژیک با کانون:** امضای تفاهم‌نامه همکاری با کانون جهانگردی و اتومبیل‌رانی به عنوان بازوی اجرایی وزارت میراث فرهنگی، اولین گام عملیاتی برای همکاری‌های آینده است.

۲- **تمرکز بر سه محور اصلی:** گردشگری سلامت، هوشمندسازی و هوش مصنوعی، و تدوین سند مشارکت بخش خصوصی، به عنوان اولویت های کاری کمیسیون تعیین و پیگیری خواهد شد.

۳- **توسعه گردشگری جاده‌ای و بین‌المللی:** تسهیل صدور «کارنه دو پاساژ» و رفع موانع گمرکی برای ورود گردشگران با خودروی شخصی، به عنوان یک پروژه مشترک فوری با کانون در دستور کار قرار دارد.

۴- **حضور حداکثری در نمایشگاه‌های بین‌المللی:**

کمیسیون مالیات، کار و تامین اجتماعی

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

گزارش رسمی جلسه کمیسیون مالیات، کار و تامین اجتماعی اتاق ایران

نشست کمیسیون مالیات، کار و تامین اجتماعی اتاق ایران با حضور اعضای هیأت نمایندگان، اعضای کمیسیون، روسا و نمایندگان اتاق‌های بازرگانی استان‌ها، و همچنین رئیس و معاونین سازمان امور مالیاتی کشور، رئیس شورای عالی مالیاتی و رئیس مرکز دادرسی مالیاتی به عنوان مهمانان ویژه کمیسیون، به منظور بررسی آخرین رویکردها و چالش‌های نظام مالیاتی برگزار گردید. هدف اصلی از برگزاری این جلسه، تبادل نظر مستقیم میان فعالان اقتصادی و مسئولان ارشد سازمان امور مالیاتی، انتقال بازخوردهای میدانی در مورد اجرای سامانه‌هایی مانند سامانه مودیان، و ارائه پیشنهادها و نقطه‌نظرات برای تحقق عدالت مالیاتی و بهبود محیط کسب‌وکار بود.

مشکلات ابلاغ الکترونیکی و درخواست تمهیدات ویژه

محمد نوپوش (عضو هیأت نمایندگان اتاق ایران): در دوران خاصی مانند «جنگ ۱۲ روزه» که بسیاری از تلفن‌های همراه خاموش بودند، مودیان فرصت دریافت ابلاغ‌های الکترونیکی را از دست داده و با قطعی مالیات مواجه شدند. درخواست می‌شود برای چنین مواردی تمهیدات ویژه و استثنایی در نظر گرفته شود.

ابهام در مقررات و درخواست شفافیت بیشتر

مهران مرشد (رئیس کمیته قانون سامانه مودیان کمیسیون مالیات اتاق بازرگانی خراسان رضوی): بر اساس بخشنامه ۸۵۶۰۹ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۱۲ در اجرای ماده ۳۰ آیین‌نامه ۲۱۹، مراجع مالیاتی غیرقابل اعتراض اعلام شده‌اند. آیا ماده ۲۵۱ مکرر نیز شامل مراجع حل اختلاف مالیاتی شناسایی می‌شود؟ همچنین، با توجه به اینکه از تاریخ ۱۴۰۴/۱۰/۰۱ صورتحساب‌های الکترونیکی خارج از سامانه مودیان فاقد اعتبار مالیاتی اما مشمول هزینه قابل قبول مالیاتی هستند، درخواست می‌شود این موضوع به طور شفاف بخشنامه شود.

مشکلات فنی دفاتر الکترونیکی و نیاز به بازنگری

یکی از اعضا در سال ۱۴۰۳، برای تعدادی از واحدهای اقتصادی که دفاتر خود را به صورت الکترونیک ثبت می‌کردند، سیستم پاسخگو نبود و دفاتر آنان ثبت نشد. با وجود امکان ثبت با تأخیر مطابق قانون، هنوز کدهای رهگیری مربوطه در سامانه نمایش داده نمی‌شوند که نیازمند بازنگری فوری است.

سخن آغازین: تأکید بر تبادل نظر برای ارزیابی سیاست‌ها

محمود تولائی (رئیس کمیسیون مالیات، کار و تامین اجتماعی اتاق ایران):

این جلسه با هدف آشنایی با آخرین رویکردهای سازمان امور مالیاتی، بررسی وضعیت مالیات ستانی و ارزیابی عملکرد سامانه مودیان و دیگر سامانه‌ها در ادارات مالیاتی استان‌ها و شهرستان‌ها تشکیل شده است. این تبادل نظر، بهترین فرصت برای ارزیابی بازخورد سیاست‌های اجرا شده و دریافت نقطه‌نظرات همکاران و فعالان اقتصادی است تا بتوان در مسیر تحقق عدالت مالیاتی گام برداشت. تعامل کمیسیون با سازمان مالیاتی در بررسی کارشناسی روندهای اجرایی و مشکلات فعالان اقتصادی در اجرای بخشنامه‌ها تسهیل امور مودیان و حرکت بسوی مالیات ستانی عادلانه و شفاف و رفع نواقص و کاستی‌ها و هم افزایی، کارگشا بوده است.

چالش‌های بخشنامه‌ها و تعیین تکلیف بدهی‌های گذشته

غلامحسین کریمیان (دبیر کمیسیون بهبود محیط کسب و کار اتاق بازرگانی اصفهان): تعدد و افزایش قابل توجه بخشنامه‌های مالیاتی در مقایسه با سال گذشته، موجب سردرگمی فعالان اقتصادی شده است، در حالی که انتظار می‌رفت راه‌اندازی سامانه مودیان به ساده‌سازی و کاهش بخشنامه‌ها بینجامد. مواردی مشاهده شده که یک بدهی کوچک به دلایلی مانند ثبت‌نشدن در سیستم، موجب مختل شدن فعالیت اقتصادی فرد شده است. درخواست می‌شود دستور لازم برای تعیین تکلیف بدهی‌های سال‌های دور صادر گردد.

دارد، در حالی که در صناعی مانند قطعه سازی ممکن است یک فاکتور چندین بار نیاز به برگشت از فروش داشته باشد.

هماهنگی میان تشکلهای و الگوی موفق تامین اجتماعی

علی مصطفایی (مدیر آمار و برنامه ریزی اتاق تعاون): به منظور هماهنگی بیشتر، «دبیرخانه هماهنگی تشکلهای» با مسئولیت آقای تولایی و با حضور اتاق ایران، تعاون، اصناف، خانه صنعت و معدن و کانون کارفرمایان تشکیل شده است. سازمان تامین اجتماعی با کاهش ۲۰۰۰۰ بخشنامه به ۴۷ بخشنامه در ۳-۲ سال، الگوی موفقیه ارائه داده است. همچنین، اعطای معافیتها و نرخ صفر مالیات عملکرد بر اساس «پروانه بهره برداری» صورت میگیرد که لزوماً معادل تولید نیست؛ پیشنهاد میشود مبنای معافیتها، «تولید» قرار گیرد. موضوع مزایای رفاهی انگیزشی در بخش خصوصی نیز همچنان نیازمند رسیدگی است. در اجرای ماده ۱۳۲ (بعد مسافت) نیز باید رویه واحد و غیرسلیقه ای اتخاذ شود.

مشکلات گسترده فنی، آموزشی و اجرایی در سامانه

اردلان (نماینده اتاق تعاون): سامانه مودیان دارای باگهای فراوان است (مانند خطای ۲۳۸ که مانع ثبت ۲۰۰۰۰ تعاونی میشود). آموزش کافی به کارکنان حوزههای مالیاتی داده نشده و نمایندهای که به طور کامل به سامانه مسلط باشد، در تمام حوزهها حضور ندارد. فروشندگان دولتی (آب، برق، گاز، مخابرات) از روز اول، از حد مجاز فروش عدول میکنند. سیستم ثبت بدهیها مشکل دارد و بدهیهای کلان و واهی (مانند ۴۰ همت برای اینجانب که پرداخت شده اما در سیستم ثبت نشده) نمایش داده می شود. پیشنهاد میشود:

- بخشش جرایم به صورت ساده تر و سیستمی انجام شود.
- امکان دسترسی مستقیم مودیان به سیستم «سیستم سالاری» برای کاهش ترددهای حضوری فراهم گردد.

عدالت مالیاتی و استقلال مراجع دادرسی

احمد اثنی عشری (نائب رئیس کمیسیون مالیات اتاق ایران):

بر اساس برنامه توسعه هفتم، باید تا پایان سال اول برنامه، مراجع دادرسی از سازمان امور مالیاتی جدا شوند. پیگیری این موضوع در راستای تحقق عدالت مالیاتی ضروری است.

اجرای نادرست قانون و حذف امکان تقسیط

علیرضا خلیلی (عضو هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی اراک و رئیس کانون کارفرمایان استان مرکزی): ارسال پیامک جرایم مالیاتی از تاریخ ابلاغ و در حین مرحله «برگ تشخیص»، مغایر با قانون است. همچنین، امکان تعیین ترتیب پرداخت (تقسیم) در سامانه حذف شده و مودیان مجبور به تسویه یکجای مطالبات هستند. برای ایجاد وحدت رویه در استانهای مختلف، تشکیل «کمیته فنی» برای جمع آوری نظرات و مشکلات و در نهایت انجام اصلاحات، پیشنهاد می گردد.

درخواست تجمیع و بازنگری بخشنامهها

آرمان خالقی (دبیرکل خانه صنعت، معدن و تجارت): با تشکر از رویکرد اصلاحی ریاست سازمان و انتشار مقررات قبل از تصویب، درخواست میشود اقداماتی برای تجمیع و مهندسی مجدد بخشنامههای پرتعداد انجام پذیرد. همچنین، ماده ۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، تهیه فهرست تشکلهای اقتصادی را به اتاق سپرده که این فهرست میتواند مرجع معتبری برای انتخاب مودیان باشد.

کاستیهای سامانه مودیان و پایانههای فروشگاهی

سیدمحمود ذوالفقاری (اتاق تهران): فصل چهارم سامانه پایانههای فروشگاهی و مواد تشویقی مربوطه (مواد ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۳) هنوز اجرا نشدهاند. همچنین، در سامانه مودیان، اصل بر اظهار است، اما نحوه محاسبه ارزش افزوده برای فاکتورهای نسبه که بعداً نقدی میشوند، دقیق نیست. اجازه داده شود تا مودیان بتوانند به تفکیک، مبلغ اصلی و فرع (سود) را declare کنند. مشکل دیگر، عدم نمایش بازخوردهای ثبت شده برای دورههای ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ در سامانه است. همچنین، در حال حاضر امکان ثبت تنها یک بار «برگشت از فروش» برای یک فاکتور وجود

ادارات مالیاتی برای رسیدگی به مالیات کارتهای موسوم به اجاره‌ای، به تبصره ماده ۱۵۷ متوسل شده‌اند. این در حالی است که کارگزاران گمرکی بر اساس ماده ۱۲۸ قانون امور گمرکی، به وکالت از صاحبان کالا عمل می‌کنند و کلیه اسناد به نام صاحب کالا صادر می‌شود. اما بر اساس ماده ۳۵۷ قانون تجارت، حق‌العمل کار گمرکی به نام خود فعالیت می‌کند و نام وی در اظهارنامه گمرکی درج می‌شود. متأسفانه ادارات مالیاتی، با دستورالعمل‌های خود سازمان (مانند بخشنامه ۹۷/۲۵۰)، اقدام به صدور برگ تشخیص به نام کارگزاران و حتی طرح شکایت قضایی against آنها کرده‌اند.

پاسخ و تعهد سازمان امور مالیاتی

سید محمدهادی سبحانیان (رئیس سازمان امور مالیاتی کشور):

حق با شماست که بخشنامه‌ها زیاد است. به زودی «رویداد شفافیت مقررات مالیاتی» برگزار و «سامانه تنقیح قوانین و مقررات مالیاتی» رونمایی می‌شود که دایرةالمعارفی جامع از تمامی مقررات معتبر و نسخ‌شده است. سازمان از نظرات کارشناسی فعالان اقتصادی استقبال می‌کند و برای اصلاح ساختارها و استفاده از فناوری‌های نوین در راستای عدالت مالیاتی و شفافیت تلاش دارد. از بخش خصوصی برای همکاری در اصلاح قوانین در مجلس درخواست همکاری داریم. برای مسائل قابل حل در داخل سازمان نیز به زودی بخشنامه‌های لازم صادر خواهد شد. بهبود فضای کسب‌وکار و تسهیل امور مودیان از اولویت‌های ماست و این مسیر بدون مشارکت تشکلهای اقتصادی ممکن نخواهد بود. ما به نظرات و همراهی بخش خصوصی نیاز داریم. بخش خصوصی باید احساس کند سازمان در کنار اوست، نه در مقابلش. هدف ما حمایت از فعالان اقتصادی سالم و برخورد با فرارهای مالیاتی سازمان یافته است.

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون

این جلسه با بیان چالش‌های متعدد و متنوع فعالان اقتصادی در تعامل با نظام مالیاتی همراه بود که در قالب چند محور کلیدی زیر قابل دسته‌بندی و ارائه پیشنهاد هستند:

عدم تمکین سازمان‌های دولتی و تأخیر در استرداد ارزش افزوده

سید جلال طباطبایی (کمیسیون کشاورزی):
اثر ملموس پرداخت مالیات در بهبود رفاه عمومی (مانند حل مشکلات آلودگی، کمبود برق و فقر) بسیار کم است. متأسفانه بسیاری از سازمان‌های دولتی (مانند سازمان ملی استاندارد، دامپزشکی، راهداری و جامع تجارت) از صدور صورتحساب الکترونیکی خودداری کرده و تنها به صدور فیش واریز اقدام می‌کنند که این ترک فعل، هزینه‌هایی را برای فعالان اقتصادی ایجاد می‌کند. همچنین، سازمان امور مالیاتی برای استرداد ارزش افزوده هیچ تعهدی برای خود قائل نبوده و با تأخیرهای مختلف، موجب خسارت مودیان می‌شود. کارشناسی هیات‌های حل اختلاف نیز با تأخیرهای سالانه مواجه است.

نرخ مالیات بر شرکت‌ها و چالش فاکتورنویسی پیمانکاران

محمدعلی نشاطی (اتاق زاهدان):
نرخ ۲۵ درصدی مالیات بر شرکت‌ها، نرخی بالا است و کاهش آن می‌تواند به تداوم فعالیت تولیدکنندگان کمک کند. همچنین، اعطای تخفیف ۵ درصدی برای واحدهای تولیدی در سال ۱۴۰۲ با تأخیر ابلاغ شد که در فرآیند برگشت این مبلغ مشکل ایجاد کرد. محمدرضا برکتیان (رئیس انجمن سازندگان تجهیزات صنعت نفت ایران):
اگرچه اعلام شده ۸۰٪ مودیان حقیقی و ۷۰٪ حقوقی به صورت سیستمی بررسی می‌شوند، اما باید درصد «مبلغ» مالیات وصول‌شده به این روش نیز اعلام شود که به احتمال زیاد زیر ۱۰٪ است. واحدهای کوچک اکثریت را تشکیل می‌دهند و باید سیستم به گونه‌ای اصلاح شود که تمام مودیان را به طور منصفانه پوشش دهد. همچنین، پیمانکاران موظفند فاکتورها را ماهانه صادر کنند، اما when کارفرما به دلیل مشکلات مالی می‌گوید یا فاکتور نقدی بزنید یا نزنید، تکلیف چیست؟

چالش مالیات کارتهای اجاره‌ای برای کارگزاران گمرکی

اصغر مظاهری (نائب رئیس اتحادیه ملی کارگزاران گمرکی ایران):

قانون در صدور صورتحساب‌های الکترونیکی و ایجاد سازوکار نظارتی بر آن.

• شفاف‌سازی و تسریع در فرآیند استرداد ارزش افزوده و تعیین تکلیف ظرف مدت قانونی.

۴. بازنگری در نرخ‌ها، معافیت‌ها و قوانین خاص:

• جمع‌بندی: نرخ ۲۵ درصدی مالیات بر شرکت‌ها و نیز نحوه اعطای معافیت‌ها (بر اساس پروانه بهره‌برداری به جای مبنای تولید) و چالش‌های قانونی خاص sectors (مانند کارگزاری گمرکی) نیازمند بازنگری است.

• پیشنهاد‌های عملیاتی:

• بررسی امکان کاهش نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها با لحاظ کردن تخفیف‌های پایدار.

• تغییر مبنای اعطای معافیت‌های مالیاتی از «پروانه بهره‌برداری» به «فعالیت تولیدی» به صورت عملیاتی.

• رفع ابهامات و تدوین دستورالعمل مشخص برای فعالیت‌های تخصصی مانند کارگزاری گمرکی مطابق با قوانین ذی‌ربط.

۵. تقویت نقش مشورتی تشکلهای اقتصادی:

• جمع‌بندی: بی‌اثر بودن بازخوردهای ارائه شده در سامانه و عدم وجود مکانیزم دائمی برای دریافت و پردازش نظرات بخش خصوصی از چالش‌های موجود است.

• پیشنهاد‌های عملیاتی:

• فعال‌سازی و تقویت «کمیته فنی» پیشنهادی با حضور سازمان امور مالیاتی و نمایندگان تشکلهای اقتصادی (از طریق دبیرخانه هماهنگی تشکلهای) به عنوان مرجع جمع‌آوری، بررسی و ارائه پیشنهاد برای حل مشکلات.

• ایجاد سازوکار مشخص برای نمایش و پیگیری «بازخورد»های ثبت‌شده توسط مودیان در سامانه.

این پیشنهادها به عنوان خروجی عملیاتی این جلسه، می‌تواند نقشه راهی برای سازمان امور مالیاتی و سایر نهادهای تصمیم‌گیر در راستای بهبود واقعی محیط کسب‌وکار و تحقق عدالت مالیاتی باشد.

۱. شفافیت، ساده‌سازی و ثبات مقررات:

• جمع‌بندی: تعدد و تغییرات سریع بخشنامه‌ها و عدم شفافیت در برخی مقررات (مانند موارد مربوط به مراجع حل اختلاف، اعتبار فاکتورها و معافیت‌ها) موجب سردرگمی و بی‌ثباتی برای مودیان شده است.

• پیشنهاد‌های عملیاتی:

• تسریع در راه‌اندازی و معرفی رسمی «سامانه تنقیح قوانین و مقررات مالیاتی» به عنوان مرجع واحد.

• انجام مهندسی مجدد و تجمیع بخشنامه‌های پرتعداد با اولویت‌بندی موضوعی.

• شفاف‌سازی و صدور بخشنامه در مورد مفاد مبهم (مانند شمول قوانین بر مراجع حل اختلاف و تفکیک اعتبار مالیاتی و هزینه قابل قبول).

۲. اصلاح و ارتقای زیرساخت‌های فنی و آموزشی سامانه‌ها:

• جمع‌بندی: سامانه مودیان با مشکلات فنی گسترده‌ای (باگ‌های ثبت، عدم نمایش اطلاعات، محدودیت در ثبت عملیات اصلاحی) و نیز کمبود آموزش کارکنان حوزه‌های مالیاتی مواجه است.

• پیشنهاد‌های عملیاتی:

• تشکیل تیم فنی ویژه برای رفع باگ‌های گزارش‌شده (مانند خطای ۲۳۸، ثبت بازخوردها، برگشت از فروش مکرر) در اسرع وقت.

• تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی منظم و الزامی برای کلیه کارکنان حوزه‌های مالیاتی جهت تسلط کامل بر سامانه.

• ایجاد امکان دسترسی مستقیم و غیرحضور مودیان به سیستم «سیستم سالاری» برای انجام بخش بیشتری از امور.

۳. تحقق عدالت مالیاتی و بهبود تعامل با مودیان:

• جمع‌بندی: مواردی چون اجرای سلیقه‌ای قوانین (بعد مسافت)، ابلاغ جرایم در مرحله تشخیص، عدم تعیین تکلیف پدهی‌های قدیمی، تأخیر در استرداد ارزش افزوده و کارشناسی هیات‌های حل اختلاف، و نیز الزام سازمان‌های دولتی به رعایت قوانین (صدور صورتحساب، احساس بی‌عدالتی را دامن می‌زند).

• پیشنهاد‌های عملیاتی:

• ابلاغ دستورالعمل واحد و غیرسلیقه‌ای برای موادی مانند ماده ۱۳۲ و رعایت دقیق مراحل قانونی ابلاغ و واخواست.

• ساده‌سازی فرآیند بخشش جرایم و تعیین تکلیف پدهی‌های معوقه و واهی.

• الزام تمامی دستگاه‌های دولتی به رعایت

کمیسیون معادن و صنایع معدنی

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

مشروح مذاکرات جلسه کمیسیون معادن و صنایع معدنی درباره بررسی نمایشگاه‌های معدنی، عوارض صادراتی، تحریم‌ها و راهکارهای توسعه صادرات

جلسه کمیسیون معدن و صنایع معدنی اتاق ایران در مهرماه ۱۴۰۴ با حضور اعضای محترم هیئت‌نمایندگان، نمایندگان تشکلهای تخصصی معدنی، مدیران ارشد صنایع وابسته و جمعی از فعالان بخش خصوصی برگزار گردید. هدف اصلی از برگزاری این نشست تخصصی، بررسی جامع چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌روی بخش معدن و صنایع معدنی کشور بود. محورهای اصلی بحث شامل ارزیابی نتایج نمایشگاه‌های بین‌المللی معدنی، تحلیل تأثیر قوانین جدید عوارض صادراتی بر کسب‌وکارها، تبیین آثار تحریم‌های بین‌المللی و مکانیزم ماشه بر زنجیره تأمین و صادرات، و همچنین تدوین راهکارهای عملیاتی برای توسعه پایدار صادرات محصولات معدنی بود. این جلسه با تأکید بر نقش دیپلماسی اقتصادی در توسعه روابط با کشورهای همسایه به‌ویژه افغانستان، و نیز بررسی راه‌اندازی ابزارهای نوین مالی مانند اوراق مس در بورس کالا، به عنوان یکی از جلسات کلیدی این کمیسیون در سال جاری به شمار می‌رود.

گزارش نمایشگاه‌های معدنی و تبیین نقش راهبردی افغانستان در توسعه تجارت معدنی

مهرداد اکبریان (نائب رئیس کمیسیون معدن و صنایع معدنی اتاق ایران):

در خصوص نمایشگاه ایران و افغانستان، لازم است تأکید گردد که این کشور می‌تواند در شرایط پیچیده کنونی ناشی از تحریم‌ها، به عنوان یک راهکار مبتکرانه و جایگزین برای توسعه تجارت خارجی مورد توجه جدی قرار گیرد. بر اساس آمارهای رسمی، حجم مبادلات تجاری رسمی یا افغانستان در حدود ۳.۵ میلیارد دلار و برآوردها از صادرات غیررسمی نیز حاکی از رقم حدود ۱.۵ میلیارد دلار است که در مجموع به مرز ۵ میلیارد دلار می‌رسد. این سطح از روابط اقتصادی، نه تنها در بخش صادرات، بلکه برای واردات برخی کالاها و تجهیزات اساسی که ممکن است از مسیرهای دیگر با محدودیت مواجه شوند، دارای پتانسیل قابل توجهی است. برگزاری نمایشگاه مشترک ایران و افغانستان فرصت مغتنمی برای توسعه این همکاری‌ها است و حضور فعال و هدفمند کلیه فعالان و سرمایه‌گذاران بخش معدن در این رویداد، به طور جدی توصیه می‌شود.

محمدحسین حیدری (عضو هیات نمایندگان اتاق ایران):

هفدهمین دوره نمایشگاه بین‌المللی سنگ محلات با موفقیت چشمگیری به همت بخش خصوصی و همراهی نهادهای دولتی برگزار گردید. در این دوره، حدود ۱۵۰ شرکت کننده

داخلی و خارجی حضور فعال داشتند و بیش از ۴۰ هزار تن سنگ خام و فرآوری‌شده در معرض دید بازدیدکنندگان قرار گرفت. نکته حائز اهمیت، استقبال قابل توجه بازرگانان و خریداران بین‌المللی به‌ویژه از کشور هند بود که حدود ۲۵۰ نفر از آنان در نمایشگاه حاضر شدند. همچنین، هیئت‌های تجاری و نمایندگانی از کشورهای چین، ترکیه، روسیه، ارمنستان و ازبکستان از غرفه‌ها بازدید به عمل آوردند. از برنامه‌های آینده در این حوزه، می‌توان به عزم جدی برای راه‌اندازی نمایشگاه دائمی سنگ و نیز ایجاد یک پایانه تخصصی صادراتی سنگ در منطقه محلات اشاره نمود که تحقق این امر می‌تواند نقش بی‌بدیلی در توسعه کمی و کیفی صادرات محصولات سنگی ایفا نماید.

زبیا یزدانی (دبیر انجمن سنگ ایران):

بر اساس آمارهای دقیق‌تر، در نمایشگاه بین‌المللی سنگ محلات، در مجموع ۵۰۸ واحد فعال در زنجیره ارزش معدن، فرآوری و تجهیزات وابسته مشارکت داشتند. آمارهای گمرکی نیز حاکی از آن است که صادرات سنگ‌های تزئینی و ساختمانی از ۲۰۶ میلیون دلار در سال گذشته به ۲۳۶ میلیون دلار در سال جاری افزایش یافته که نشان‌دهنده رشد حدود ۱۵ درصدی است. از دیگر دستاوردهای مهم در این حوزه، رایزنی‌های موفقیت‌آمیز با گمرک و وزارت صمت برای آزادسازی واردات مرمر از افغانستان است. با رفع ممنوعیت کد تعرفه عطف به ماسبق (HS Code) مربوطه، اینک امکان واردات قانونی این محصول به

کشور به حدود ۸۰۰ هزار تن در سال را هدف گذاری نموده است که محقق شدن آن مستلزم سرمایه‌گذاری گسترده و رفع موانع موجود است.

چالش‌های سوخت معادن و تحلیل دقیق عوارض صادراتی

حسام الدین فرهادی مشاور کمیسیون معادن و صنایع معدنی:

در جلسه‌ای که با معاون محترم وزیر نفت و نیز مدیران ارشد وزارت صمت برگزار شد، موضوع تخصیص سوخت یارانه‌ای به معادن بزرگ کشور مورد بحث و بررسی دقیق قرار گرفت. متأسفانه در این جلسه، اعداد و ارقام نادرستی در مورد سهم بخش معدن از یارانه سوخت مطرح گردید که بلافاصله با ارائه مستندات لازم، نسبت به اصلاح آن اقدام نمودیم. همچنین، آیین‌نامه اجرایی بند «پ» ماده ۱۴ قانون برنامه هفتم توسعه که به مقررات مربوط به معادن سنگی می‌پردازد، نیازمند بازبینی و اصلاح فوری تشخیص داده شد چرا که در صورت اجرای فعلی، می‌تواند موجب اختلال در فعالیت تعداد زیادی از معادن کوچک و متوسط را فراهم آورد.

محمد اسکندری (مدیر دبیرخانه کمیته حمایت از کسب و کار):

چهار دستور کار اصلی و فوری برای طرح در شورای گفتگوی آینده دولت و بخش خصوصی تعیین شده است که عبارتند از: ۱- پیگیری نهایی‌سازی و اجرای الگوریتم سامانه پایش سوخت (صدف)، ۲- تعیین تکلیف سقف و نرخ سوخت اختصاص یافته به معادن و صنایع معدنی، ۳- موضوع پهنه‌های معدنی و رفع مسدودی از آن‌ها، و ۴- بحث عوارض صادراتی. در خصوص سامانه صدف، بر اساس مصوبه اخیر ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، معاونت محترم معدنی وزارت صمت مکلف شده است تا ظرف دو هفته الگوریتم نهایی این سامانه را ارائه نماید. لازم است پیش از برگزاری جلسه شورای گفتگو، این الگوریتم در داخل کمیسیون و با حضور اعضا مورد نقد و بررسی قرار گیرد تا در صحن شورا بتوان از آن دفاع نمود. تأکید اصلی بر این است که با اجرای این سامانه، اگرچه احتمالاً سقف بی‌نظمی‌های کنونی در تخصیص سوخت به صنعت و معدن

کشور، فرآوری آن در کارخانه‌های داخلی و سپس صادرات مجدد آن به بازارهای جهانی فراهم گردیده است که می‌تواند به ایجاد ارزش افزوده قابل توجه و توسعه اشتغال در مناطق مرزی منجر شود.

مهرداد اکبریان (در ادامه بحث افغانستان):

ذکر این نکته نیز ضروری است که برخی از همکاران افغان اعلام نموده‌اند که دارای نمونه‌های خاصی از سنگ‌های تزئینی هستند که مشابه آن در ایران یافت نمی‌شود. این امر لزوماً به معنای ورود کمی نیست، بلکه می‌تواند به عنوان یک فرصت برای تنوع بخشیدن به سبد محصولات و پاسخگویی به تقاضاهای خاص بازارهای بین‌المللی مورد توجه قرار گیرد. بنابراین، بررسی دقیق‌تر این موضوع و ایجاد ارتباط مستقیم بین فعالان دو کشور توصیه می‌شود.

اوراق مس در بورس کالا و راهکارهای شفاف سازی قیمت‌گذاری

وحید اسلامیان (عضو هیات نمایندگان اتاق ایران):

نشست تخصصی قیمت‌گذاری محصولات زنجیره مس با حضور نمایندگان تمامی حلقه‌های این زنجیره شامل معدنکاران، تولیدکنندگان کنسانتره، ذوب‌کنندگان و تولیدکنندگان محصولات نهایی برگزار شد. در این نشست، روش‌های مختلف قیمت‌گذاری مبتنی بر استانداردهای جهانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. خوشبختانه در ادامه این رایزنی‌ها، فردا شاهد رونمایی از «اوراق مس» در بورس کالای ایران خواهیم بود که با حضور وزیر محترم اقتصاد و دارایی و وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت انجام می‌پذیرد. این اوراق که به صورت واحدهای یک کیلویی قابل معامله خواهد بود، در دو انبار تحت نظارت شرکت ملی مس ایران و یک انبار بخش خصوصی عرضه می‌گردد. انتظار می‌رود با راه‌اندازی این ابزار مالی نوین، گام مهمی در جهت شفاف‌سازی قیمت‌گذاری، تعیین نرخ بر اساس مکانیسم بازار و همچنین مشارکت گسترده‌تر عموم مردم و سرمایه‌گذاران در این حوزه برداشته شود. در راستای برنامه‌های کلان توسعه نیز، سند برنامه هفتم، افزایش ظرفیت تولید مس

به گزارش ما، این موضوع تقریباً ۹۰ درصد به نتیجه نزدیک شده و به زودی شاهد ابلاغ آن خواهیم بود.

تحلیل بازارهای جهانی، مکانیزم ماشه و راهکارهای مقابله با تحریم‌ها

کیوان جعفری طهرانی (کارشناس ارشد و تحلیلگر بازارهای معدنی بین‌المللی):

اجرای قطعی مکانیزم ماشه، تأثیر مستقیم و فوری خود را بر افزایش قابل توجه هزینه‌های حمل و نقل دریایی نشان داده است. کشتی‌های تحت پرچم جمهوری اسلامی ایران با محدودیت‌های فزاینده‌ای در بنادر مهم جهانی از جمله بنادر چین مواجه هستند. یکی از راهکارهای فنی برای دور زدن این محدودیت‌ها، انجام عملیات «دوبه‌کاری» (Lighterage) یا «سبک‌سازی» کشتی‌ها در آب‌های بین‌المللی است. این عملیات که هم اکنون برای صادرات نفت ایران در محدوده دریایی پس از تنگه مالاکا انجام می‌شود، مستلزم هزینه اضافی قابل توجهی در حدود ۱۳ تا ۱۴ دلار به ازای هر تن محموله است. این هزینه اضافی، بهره‌وری اقتصادی صادرات بسیاری از محصولات معدنی مانند گندله را که هم‌اکنون با قیمتی در حدود ۹۵ دلار به فروش می‌رسند، به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد و می‌تواند آن را تا مرز ۸۰ دلار کاهش دهد که با قیمت کنسانتره در بازار داخلی برابری می‌کند. یک راهکار عملیاتی کوتاه‌مدت، رایزنی فوری با کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران برای افزایش جابه‌جایی محموله‌های معدنی بین بنادر داخلی (مانند بندرعباس، بندر امام و چابهار) است. این امر ضمن جلوگیری از زمین‌گیر شدن ناوگان کشتیرانی، می‌تواند کرایه‌ای برای این کشتی‌ها به ارمغان آورده و اگرچه هزینه حمل از این طریق از حمل دریایی بین‌المللی بیشتر است، اما از هزینه حمل زمینی (جاده‌ای و ریلی) کمتر خواهد بود. در شرایط کنونی ناپایداری بازارهای جهانی و سیاست‌های غیرقابل پیش‌بینی بازیگران بین‌المللی مانند ترامپ، توصیه اکید اینجانب به تمامی فعالان اقتصادی، حفظ خونسردی و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های شتابزده برای تبدیل دارایی‌ها به ارز یا طلا است. بهترین استراتژی در حال حاضر، صبوری، نظارت دقیق بر تحولات و برنامه‌ریزی برای حفظ جریان صادرات حتی با

را تا حد زیادی مدیریت نمود. حسن حسینیقلی (عضو هیات نمایندگان اتاق ایران):

متأسفانه باید اعلام نمایم که روحیه حاکم بر جلسات کمیته اقتصادی دولت، رویکردی کاملاً ضد بخش خصوصی و ضد تولید دارد. مرکز ثقل این نگرش، سازمان برنامه و بودجه و معاونت علمی ریاست جمهوری است که صرفاً به دنبال افزایش درآمدهای مالیاتی بدون در نظر گرفتن تبعات آن بر تولید ملی هستند. لیست ۳۶۹ قلمی عوارض صادراتی که تهیه شده، فاقد کوچک‌ترین پشتوانه کارشناسی است. بسیاری از اقلام موجود در این لیست، یا اساساً صادرات ندارند یا حجم صادرات آن‌ها بسیار ناچیز است. افزون بر این، وجود کلمه «سایر» در ذیل بسیاری از ردیف‌ها، دست مأموران گمرک را برای تفسیرهای سلیقه‌ای و اخذ عوارض خودسرانه باز می‌گذارد. نکته بسیار خطرناک دیگر، پیش‌نویس آیین‌نامه‌ای است که اخذ عوارض را از ابتدای سال ۱۴۰۳ اعمال می‌نماید که در صورت تصویب، فشار مالی غیرقابل‌تحملی را بر دوش تولیدکنندگان و صادرکنندگان خواهد گذاشت.

امیرحسین حیدرزاده (عضو هیئت مدیره انجمن سنگ ایران):

مسئله نوسان شدید قیمت سوخت معادن بزرگ به یک چالش اساسی تبدیل شده است. به عنوان نمونه، یک معدن بزرگ در استان یزد در مرحله اول خرید سوخت، هر لیتر گازوئیل را به مبلغ ۸ هزار و ۵۰۰ تومان خریداری نمود، اما هنگام خرید مرحله دوم، ناگهان با قیمت ۱۸ هزار تومان هر لیتر مواجه گردید. این نوسان غیرقابل پیش‌بینی که مستند به نوسانات قیمت درب پالایشگاه عنوان می‌شود، به طور مستقیم بر بهای تمام‌شده محصولات معدنی تأثیر گذاشته و برنامه‌ریزی بلندمدت را با مشکل مواجه ساخته است. دیوان محاسبات کشور نیز نسبت به این روند نامتعادل اعتراض نموده، اما تاکنون اقدام عملی مؤثری صورت نگرفته است.

یکی از حاضرین در جلسه (در رابطه با گازوئیل):
خبر مسرت‌بخش این که موضوع تثبیت قیمت گازوئیل معادن بر روی عدد ۶ هزار تومان از مسیر دیگری در حال پیگیری است و

- پیگیری اجرایی شدن مکانیسم قیمت‌گذاری شفاف برای تمامی محصولات زنجیره فولاد و مس.

۵. ساماندهی تخصیص سوخت به معادن:

- پیگیری نهایی‌سازی و اجرای الگوریتم سامانه صدف برای ایجاد عدالت و شفافیت در تخصیص سوخت.

- تلاش برای تثبیت قیمت گازوئیل معادن بزرگ بر روی نرخ ۶ هزار تومان و جلوگیری از نوسانات کوتاه‌مدت.

۶. مدیریت بحران ناشی از تحریم‌ها و مکانیزم ماشه:

- تشکیل جلسه فوری با مدیران کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران برای بررسی راهکارهای جایگزین حمل و نقل داخلی و بین‌المللی.

- تدوین برنامه اقتضایی (Contingency Plan) برای صادرات محصولات معدنی در شرایط تشدید تحریم‌ها.

۷. تقویت دیپلماسی معدنی و لابی‌گری:

- الزام حضور وزیر محترم اقتصاد و دیگر تصمیم‌گیران کلان در جلسه شورای گفتگو.

- ایجاد و تولیدات کانال‌های ارتباطی مستقیم و مستمر با معاونت معدنی وزارت صمت برای دفاع مؤثرتر از منافع بخش خصوصی در مقابل سایر دستگاه‌های دولتی.

توصیه نهایی:

کمیسیون معدن و صنایع معدنی اتاق ایران بر ضرورت نگرش استراتژیک به بخش معدن به عنوان موتور محرک اقتصاد ملی تأکید دارد. تحقق این امر مستلزم عزم جدی دولت و مجلس برای رفع موانع تولید، اصلاح قوانین دست و پاگیر و بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیپلماسی اقتصادی برای گشایش بازارهای جدید صادراتی است.

هزینه‌های بالاتر است. بقای کسب‌وکارها در گرو حفظ توان صادراتی کشور است.

وی در ادامه و درباره افغانستان افزود:

با توجه سوابق میدانی اینجانب از معادن سنگ آهن افغانستان مانند قوریان و حاجی گک در دو دهه گذشته، باید به این واقعیت اشاره نمود که اگرچه این کشور از ذخایر معدنی غنی برخوردار است (به عنوان مثال ذخیره قطعی معدن حاجی‌گک ۱.۸۵ میلیارد تن با عیار ۶۲٪ است)، اما چالش‌های عمده‌ای در زمینه امنیت، حمل و نقل و زیرساخت‌ها وجود دارد که انجام فعالیت معدنی در شعاع بیش از ۱۰۰ کیلومتری از مرزها را با دشواری مواجه ساخته است. بنابراین، اگرچه توسعه روابط با افغانستان یک فرصت استراتژیک است، اما باید با واقع‌بینی و درک کامل از موانع موجود پیگیری گردد.

جمع‌بندی و پیشنهادها کلیدی کمیسیون

خلاصه مدیریتی و تصمیمات اتخاذ شده:

۱. توسعه همکاری‌های منطقه‌ای با افغانستان:

- تشکیل کارگروه مشترک با اتاق بازرگانی افغانستان برای تسهیل مبادلات معدنی.

- پیگیری ایجاد کریدورهای لجستیکی امن و پایدار برای انتقال سنگ‌های تزئینی و مواد معدنی از افغانستان به ایران و صادرات مجدد آن.

۲. توسعه زیرساخت‌های نمایشگاهی و صادراتی:

- تسریع در راه‌اندازی نمایشگاه دائمی سنگ محلات و اختصاص اعتبارات لازم برای ایجاد پایانه صادراتی تخصصی سنگ.

- برنامه‌ریزی برای حضور منسجم و هدفمند صنایع معدنی ایران در نمایشگاه‌های بین‌المللی معدن.

۳. اصلاح فوری سیاست‌های عوارض صادراتی:

- ارائه لیست اصلاح‌شده و کارشناسی‌شده عوارض صادراتی به دولت با حذف اقلام بدون صادرات و زدودن عبارت «سایر».

- پیگیری قانونی برای تثبیت نرخ عوارض صادراتی در حد نیم درصد و جلوگیری از اعمال عوارض پلکانی غیرمنطقی در زنجیره تولید.

۴. شتاب‌بخشی به شفاف‌سازی بازار و ابزارهای مالی:

- حمایت کامل از راه‌اندازی و توسعه اوراق مس در بورس کالا به عنوان یک ابزار پایلوت برای سایر فلزات.

کمیسیون مدیریت واردات

اتحاد بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

نشست تخصصی میان اعضای کمیسیون مدیریت واردات اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، در روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۴/۰۸/۰۳، از ساعت ۱۶ الی ۱۸، در دفتر جناب آقای دکتر فتاحی، سرپرست محترم معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، برگزار گردید.

هدف اصلی از برگزاری این جلسه، بررسی چالش‌ها و موانع پیش‌روی فعالان اقتصادی بخش خصوصی در حوزه واردات کالاهای مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی، با محوریت دو موضوع اساسی «مشکلات نظام تأمین و تخصیص ارز» و «تبیین ضوابط و سازوکارهای سهمیه‌بندی سنواتی واردات» بود. این نشست در راستای ایفای نقش واسطه‌گری و تسهیل‌گری اتاق ایران برای بهبود فضای کسب‌وکار و تقریب دیدگاه‌های بخش‌های دولتی و خصوصی ترتیب یافت.

رقابت ناعادلانه در بین واردکنندگان گردیده است.

- برای آن دسته از واردکنندگان که در زمینه تأمین نهاده‌های تولید فعالیت می‌نمایند، در عمل مشکلات عدیده‌ای در فرآیندهای اداری مربوط به تمدید اعتبار یا انتقال تعهدات ارزی به وجود می‌آید که رفع این موانع، نیازمند بازنگری در دستورالعمل‌های بخشی است.

بررسی ابهامات در سیاست سهمیه‌بندی سنواتی

موضوع دیگر مورد بحث در این جلسه، سیاست سهمیه‌بندی سنواتی واردات برای فعالین بخش کشاورزی بود.

نمایندگان کمیسیون مدیریت واردات اتاق ایران:

اعضای کمیسیون با اشاره به وجود ابهامات فراوان در نحوه تعیین، محاسبه و اعمال دقیق سقف سهمیه‌های سنواتی برای فعالان اقتصادی، خاطرنشان ساختند که این عدم شفافیت، امکان برنامه‌ریزی بلندمدت را از تجار سلب نموده است. به منظور رفع این خلأ اطلاعاتی و تدوین ضوابطی شفاف و عملیاتی، پیشنهاد گردید که در آینده‌ای نزدیک، یک یا چند جلسه کارشناسی تخصصی با حضور نمایندگان فنی و حقوقی وزارت جهاد کشاورزی و همچنین نمایندگان تام‌الاختیار کمیسیون مدیریت واردات اتاق ایران، به صورت جداگانه برگزار گردد تا سازوکارها و چارچوب‌های اجرایی این سیاست به طور کامل تبیین شود.

تأکید بر تعامل سازنده برای رفع موانع تجاری

در ابتدای این نشست، میزبان جلسه نقطه‌نظر خود را بیان نمودند.

جناب آقای دکتر فتاحی (سرپرست معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی):

بر این مهم تأکید نمودند که توسعه همکاری‌های مشترک و تعامل نزدیک‌تر میان وزارت جهاد کشاورزی و نمایندگان بخش خصوصی، امری ضروری و انکارناپذیر جهت شناسایی و رفع موانع موجود در فرآیندهای وارداتی قلمداد می‌شود. ایشان ابراز امیدواری نمودند که نتایج این گفت‌وگو بتواند به اتخاذ تصمیم‌های عملیاتی و سیاست‌های کارآمدتر در آینده منجر گردد.

تشریح جامع چالش‌های ارزی فعالان اقتصادی

در ادامه، نمایندگان کمیسیون مدیریت واردات، به ارائه توضیحات مبسوط در مورد مشکلات پیش‌روی اعضای خود پرداختند.

نمایندگان کمیسیون مدیریت واردات اتاق ایران:

این کمیسیون با استناد به گزارش‌های واصله از جامعه بازرگانی کشور، مهم‌ترین دغدغه‌های ارزی فعالان اقتصادی در حوزه کالاهای کشاورزی و غذایی را در چند محور اصلی به شرح ذیل تشریح نمودند:

- فرآیند تخصیص ارز برای کالاهای اساسی و همچنین کالاهای مشمول تالارهای معاملاتی ۱ و ۲، با طولانی‌شدن غیرمعمول مواجه گردیده است که این امر موجب ایجاد اختلال در برنامه‌ریزی‌های تجاری، افزایش هزینه‌های مالی و تأخیر در تأمین کالاهای مورد نیاز بازار می‌شود.

- رویه یکسان و شفافیت در زمینه نحوه تخصیص ارز میان گروه‌های کالایی مشابه از لحاظ کاربرد و اولویت وجود ندارد و این عدم یکپارچگی، موجب بروز نارضایتی و ایجاد

جمع‌بندی و پیشنهادهای کلیدی کمیسیون‌ها

بر اساس مذاکرات به عمل آمده و نقطه‌نظرات فیما بین، مهم‌ترین تصمیمات و پیشنهادهای عملیاتی که می‌بایست به عنوان خروجی این جلسه پیگیری گردد، به شرح زیر می‌باشد:

۱. تعیین رابط تخصصی: مقرر گردید معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، در اسرع وقت یکی از کارشناسان یا مدیران ارشد ذی‌ربط و آشنا به جزئیات فنی امر را به طور رسمی به کمیسیون مدیریت واردات اتاق ایران معرفی نماید تا این فرد، مسئولیت ارائه توضیحات تکمیلی، پاسخ به استعلامات و رفع ابهامات اعضای کمیسیون در خصوص نحوه دقیق سهمیه‌بندی سنواتی واردات را بر عهده گیرد.

۲. تهیه گزارش تحلیلی: کمیسیون مدیریت واردات متعهد گردید که با استفاده از داده‌های دریافتی از اعضای خود و همچنین بر اساس مباحث مطرح شده در این جلسه، یک گزارش تحلیلی جامع از کلیه چالش‌های ارزی فعالان اقتصادی در بخش کشاورزی تهیه نماید. این گزارش جهت بررسی و اقدامات لازم، به صورت رسمی به معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی و نیز سایر مراجع ذی‌صلاح قانونی ارسال خواهد شد.

۳. تداوم گفت‌وگوهای مشترک: بر ضرورت استمرار و تثبیت برگزاری دوره‌ای جلسات مشترک میان معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی و کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران تأکید شد. این رویه می‌تواند بستر لازم برای انجام هماهنگی‌های بیشتر در خصوص سیاست‌های ارزی، بازرگانی در آیین‌نامه‌های وارداتی و اتخاذ تصمیم‌های کارآمد در آینده را فراهم آورد.

کمیسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

مشروح نشست کمیسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

جلسه کمیسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی اتاق بازرگانی ایران، در چارچوب فعالیتهای دور دوم از دهمین دوره اتاق، با هدف بررسی برنامه‌های آتی، بازتعریف ساختار داخلی و کمیته‌های تخصصی، و تبادل نظر در مورد اولویتهای اجرایی تشکیل گردید. این نشست با حضور اعضای اصلی کمیسیون، روسای کمیته‌ها و مشاوران، با هدف تدوین نقشه راهی اثرگذار برای ایفای نقش فعال‌تر بخش خصوصی در عرصه‌های مسئولیت اجتماعی، توسعه پایدار و استقرار حاکمیت شرکتی استاندارد در بنگاه‌های اقتصادی کشور برگزار شد.

آغاز جلسه و بیان کلیات توسط رییس کمیسیون

محمود اولیایی (رییس کمیسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی اتاق ایران): در ابتدا لازم می‌دانم به تجارب ارزشمند برخی از اتاق‌های استانی اشاره نمایم. اتاق بازرگانی اصفهان در حوزه مسئولیت اجتماعی و توسعه پایدار از پیشروترین‌ها در کشور محسوب می‌شود و اخبار فعالیت‌های ایشان همواره مشعوف‌کننده است. همچنین اتاق زنجان، که تجارب تحول‌آفرینی در حوزه مسئولیت اجتماعی داشته‌اند و در این دوره به جمع ما پیوسته‌اند. هدف اصلی ما در این دوره، بهره‌گیری از این ظرفیتهای ارزشمند و تعامل سازنده با کلیه نهادهای مرتبط برای تحقق اهداف تعریف‌شده در کمیسیون است.

ابراز آمادگی و تبیین دیدگاه‌های اعضای جدید

اسماعیل رحمانی (مشاور ارتباطات و دبیر کمیسیون مسئولیتهای اجتماعی اتاق زنجان): هدف اینجانب از حضور در این کمیسیون، به کارگیری تجارب سال‌های متمادی خدمت در کمیسیون‌ها و شوراهای مختلف کشوری و استانی است. بر خود لازم می‌دانم که با همراهی و همکاری با این کمیسیون، در راستای تحقق مأموریت‌ها و اهداف تعریف شده آن، سهمی هرچند کوچک در ادای دین به جامعه داشته باشم.

سمیه جوانمردی (رئیس گروه اجتماعی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران):

محور اصلی فعالیت گروه اجتماعی مرکز پژوهش‌ها در حال حاضر، موضوع «مهارت آموزی» است. برگزاری رویداد بزرگی مانند «مسابقات ملی مهارت» در اصفهان، فرصت بسیار مناسبی برای جذب نیروهای توانمند توسط کسب‌وکارها است. با این وجود، تجربه دو ساله ما در اتاق نشان می‌دهد که

هنوز مهارت‌آموزی برای بسیاری از فعالان بخش خصوصی به عنوان یک موضوع محوری و کلیدی تلقی نمی‌شود. این در حالی است که یکی از چالش‌های اصلی سازمان‌ها، کمبود نیروی کار ماهر است. این تناقض نشان‌دهنده ضرورت اتخاذ رویکردی متفاوت در حاکمیت شرکتی شرکت‌ها و توجه ویژه به این مقوله است. ما امیدواریم با همراهی این کمیسیون و با بهره‌گیری از ظرفیتهای موجود در نهادهای آموزشی مانند سازمان فنی و حرفه‌ای، فعالیت‌های مؤثری را در زمینه مهارت‌آموزی طراحی و اجرا نماییم.

مریم قربانی (دبیر کمیسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی اتاق ایران):

در دوره جدید، تمام سعی خود را به کار خواهیم بست تا آنچنان که شأن و جایگاه این کمیسیون اقتضا می‌کند، در خدمت کلیه اعضا باشم و با تمام توان برای پیشبرد اهداف کمیسیون تلاش نمایم.

تشریح ساختار پیشنهادی و کمیته‌های تخصصی جدید

محمود اولیایی (رییس کمیسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی اتاق ایران):

ساختار پیشنهادی این دوره از کمیسیون، که دوره دوم فعالیت آن محسوب می‌شود، مبتنی بر تجارب دوره قبل و با هدف افزایش تمرکز و کارآمدی طراحی شده است. در این راستا، تشکیل سه کمیته تخصصی در دستور کار قرار دارد:

۱. کمیته اجتماعی: مأموریت این کمیته، تمرکز بر موضوعات درون‌بنگاهی با محوریت مهارت‌آموزی، ارتباط با دانشگاه‌ها، کارآفرینی اجتماعی و تعامل با نهادهای اجتماعی مانند سازمان بهزیستی و سازمان زندان‌ها است. این کمیته عهده‌دار پیگیری اموری است که ماهیت خیریه و اجتماعی دارند.

پراکندگی شده و از مسیر صحیح خود منحرف گردند. اینجانب در حد وسع خود، با تألیف مقالات و کتب و برگزاری بیش از پانزده رویداد ملی و بین‌المللی و همچنین برقراری ارتباط با نهادهای معتبری مانند کمپانی CSR اروپا و مشارکت در وبینارهای سازمان جهانی GRI، در جهت استانداردسازی این حوزه تلاش نموده‌ام. نهادهای گردن گزارش‌دهی پایداری در سازمان مناطق آزاد تجاری کشور، از جمله دستاوردهای این مسیر بوده است.

تشریح برنامه‌های کمیته اجتماعی

مسئول کمیته اجتماعی:

ماموریت اصلی این کمیته را در دو کلیدواژه می‌توان خلاصه کرد: «کمک به ارتقای سرمایه اجتماعی بخش خصوصی» و «ایجاد امتداد اجتماعی برای فعالیت‌های اتاق». در این راستا، سه محور اصلی برای تمرکز در ۱۷ ماه آینده تعریف شده است:

۱. خدمات اجتماعی: تعامل مؤثر با دولت و سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOها) در حوزه خدمات اجتماعی، تدوین و اجرای چند «کنش ملی» مشترک، و مشارکت در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان اجتماعی.

۲. کارآفرینی اجتماعی: ترویج مفهوم کارآفرینی اجتماعی در میان جامعه مخاطب اتاق، توسعه «دالان خدمات» برای پشتیبانی از استارت‌آپ‌های اجتماعی، و جامعه‌سازی و شبکه‌سازی حول کارآفرینان اجتماعی.

۳. سرمایه اجتماعی با محوریت جوانان: تقویت ارتباط بین بخش خصوصی و سرمایه‌های انسانی جوان از طریق مهارت‌آموزی و تعامل با مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها، توجه به فرزندان کارآفرینان به عنوان سرمایه‌های آینده، و توسعه «شبکه مشورتی جوانان» برای اتاق.

تشریح برنامه‌های کمیته حاکمیت شرکتی

آقای مهندس قنبری (مسئول کمیته حاکمیت شرکتی):

فلسفه وجودی مقررات حاکمیت شرکتی در دنیا، که سابقه آن در ایران به حدود سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۷ می‌رسد، «جلوگیری از تضاد منافع» بین ذینفعان متعدد یک بنگاه اقتصادی است. با توسعه بنگاه‌داری و افزایش تعداد سهامداران، این ضرورت بیش از پیش احساس شد. در حال حاضر، مقرراتی

۲. کمیته مسئولیت اجتماعی: وظیفه اصلی این کمیته، ترویج و توسعه فرهنگ مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تشویق بنگاه‌های بخش خصوصی به اتخاذ نگاهی مسئولانه نسبت به عملیات خود است. الگوسازی از تجربه موفق اتاق زنجان در برگزاری جشنواره تقدیر از فعالان مسئولیت اجتماعی بخش خصوصی و تعمیم آن به سطح ملی، از اهداف کلیدی این کمیته خواهد بود.

۳. کمیته حاکمیت شرکتی: این کمیته به یکی از مهم‌ترین موضوعات بخش خصوصی، یعنی استقرار نظام حاکمیت شرکتی استاندارد خواهد پرداخت. باور داریم که با اصلاح و استقرار حاکمیت شرکتی صحیح در شرکت‌ها، بسیاری از مفاسد کاهش یافته و مسئولیت اجتماعی نیز به تبع آن نهادینه خواهد شد.

سؤال کلیدی اینجانب این است که جایگاه بخش «آموزش و ترویج» در این ساختار کجاست؟ آیا می‌بایست به عنوان یک کارگروه مستقل در سطح کمیسیون عمل کند یا ذیل هر یک از کمیته‌های CSR و حاکمیت شرکتی تعریف شود؟ نقطه نظرات اعضای محترم در این خصوص راهگشا خواهد بود.

بیانات نایب رییس کمیسیون و یکی از اعضای ارشد

بهرام زندی (نایب رییس کمیسیون):

در دوره گذشته نیز توفیق همکاری با اعضای محترم را داشتیم. در این دوره نیز امیدواریم در کنار شما عزیزان، بتوانیم منشأ اثر بوده و گامی در جهت «امیدآفرینی» که به نظر اینجانب از حلقه‌های مفقوده جامعه امروز ماست، برداریم.

دکتر موسوی:

الحمدلله گفتمان مسئولیت‌پذیری اجتماعی پس از سال‌ها در کشور در حال نهادینه شدن است. اقبال روزافزون شرکت‌های دولتی، خصوصی و نیمه‌دولتی برای عمل به مسئولیت اجتماعی، هم یک «فرصت» و هم یک «تهدید» است. فرصت از این جهت که نشان می‌دهد بنگاه‌ها به سودآوری و تاب‌آوری اقتصادی این اقدامات در حتی شرایط تحریم پی برده‌اند. تهدید نیز از آنجا ناشی می‌شود که در صورت عدم تعریف شاخص‌ها و استانداردهای مشخص و هدایت‌گری صحیح، این اقدامات ممکن است دچار شلختگی و

- تفکیک مأموریت‌ها: تمرکز کمیته اجتماعی بر موضوعات درون‌بنگاهی و تعامل با نهادهای اجتماعی، تمرکز کمیته مسئولیت اجتماعی بر ترویج و تقدیر از فعالان، و تمرکز کمیته حاکمیت شرکتی بر استانداردسازی و تدوین راهنما.

- تأکید بر تشکیل کارگروه‌های تخصصی ذیل هر کمیته برای افزایش مشارکت و کیفیت خروجی‌ها.

۲. برنامه‌های کلان و پیشنهادهاى اجرایی:

- در حوزه اجتماعی:

- ارتقای سرمایه اجتماعی بخش خصوصی و ایجاد امتداد اجتماعی برای فعالیتهای اتاق.
- تمرکز بر سه محور خدمات اجتماعی، کارآفرینی اجتماعی و سرمایه‌گذاری روی جوانان و نوجوانان.

- تعریف و اجرای «کنش‌های ملی» مشترک با نهادهای دولتی و غیردولتی.

- در حوزه مسئولیت اجتماعی:

- ترویج فرهنگ مسئولیت‌پذیری در بنگاه‌ها.
- طراحی و اجرای «جشنواره ملی تقدیر از فعالان مسئولیت اجتماعی بخش خصوصی» با الگوبرداری از تجربه اتاق زنجان.

- در حوزه حاکمیت شرکتی:

- تدوین سند راهنمای غیرالزام‌آور حاکمیت شرکتی برای شرکت‌های بخش خصوصی غیربورسی.

- برگزاری نشست‌های تخصصی با نهادهای پیشرو مانند سازمان بورس و وزارت اقتصاد.
- برگزاری «همایش ملی حاکمیت شرکتی» به پایگاه اتاق بازرگانی ایران به صورت مستمر سالانه.

- در حوزه مهارت‌آموزی (محور مشترک):

- پیگیری جدی‌تر موضوع مهارت‌آموزی به عنوان یک حلقه واسط ضروری بین بخش خصوصی و نیروی کار.
- تعامل نزدیک‌تر با سازمان فنی و حرفه‌ای، وزارت کار و مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها.
- بررسی چرایی عدم اقبال کافی بخش خصوصی به موضوع مهارت‌آموزی و ارائه راهکار برای آن.

این مجموعه تصمیمات و برنامه‌ها، نقشه راه کمسیون را برای دوره جاری ترسیم نموده و در صورت اجرای به موقع و دقیق، میتواند سهم قابل توجهی در ارتقای جایگاه اخلاقی، اجتماعی و حاکمیتی بخش خصوصی ایران ایفا نماید.

برای شرکت‌های بورسی، بانک‌های دولتی و بانک‌های خصوصی وجود دارد، اما هزاران شرکت بخش خصوصی غیربورسی فاقد هرگونه راهنمای مشخصی در این زمینه هستند.

برنامه‌های این کمیته در چهار محور اصلی تنظیم شده است:

۱. تدوین سند راهنمای حاکمیت شرکتی برای بخش خصوصی: اتاق بازرگانی می‌تواند با تدوین مجموعه‌ای از توصیه‌ها و راهنمایی‌های غیرالزام‌آور، پست‌ساز استقرار نظام حاکمیت شرکتی در بنگاه‌های عضو باشد.

۲. برگزاری نشست‌های تخصصی با نهادهای پیشرو: تعامل با سازمان‌هایی مانند سازمان بورس و وزارت اقتصاد برای بهره‌گیری از تجربیات آن‌ها و افزایش بلوغ این حوزه در اتاق.

۳. برگزاری «همایش ملی حاکمیت شرکتی»: این همایش با پایگاه اتاق بازرگانی ایران می‌تواند کلیه بنگاه‌های اقتصادی علاقمند یا الزام‌دار به این موضوع را پوشش داده و با طراحی جوایز معنوی، زمینه تشویق و توسعه آن را فراهم آورد.

۴. توسعه ساختار کمیته از طریق تشکیل کارگروه‌های تخصصی: ایجاد کارگروه‌هایی در حوزه‌هایی مانند «آموزش» و «تدوین مقررات» برای افزایش مشارکت اعضا و عمق‌بخشی به خروجی‌های کمیته.

جمع‌بندی نهایی رییس کمسیون

محمود اولیایی (رییس کمسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی اتاق ایران):

برنامه‌های ارائه‌شده توسط روسای کمیته‌ها مورد تأیید قرار گرفت. تأکید می‌کنم که در این دوره، با بهره‌گیری از تجارب و پختگی اعضا و با اختصاص وقت داوطلبانه و استفاده از امکانات اتاق، باید نهایت استفاده را از فرصت پیش‌رو ببریم. انتظار داریم تشکیل کارگروه‌های تخصصی ذیل کمیته‌ها به سرعت انجام پذیرد. امیدواریم با اجرای این برنامه‌ها، نقش مثبت و ملموسی در توسعه ارتباط بخش خصوصی با جامعه و ترویج فرهنگ حاکمیت شرکتی و مسئولیت اجتماعی ایفا نماییم.

جمع‌بندی و پیشنهادهاى کلیدی کمسیون

این جلسه با محوریت بازتعریف ساختار و تدوین برنامه عملیاتی برای دوره جدید کمسیون مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی برگزار گردید. مهم‌ترین تصمیمات و پیشنهادهاى مطرح‌شده به شرح زیر است:

۱. تصمیمات ساختاری:

- تصویب تشکیل سه کمیته تخصصی: کمیته اجتماعی، کمیته مسئولیت اجتماعی و کمیته حاکمیت شرکتی.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

